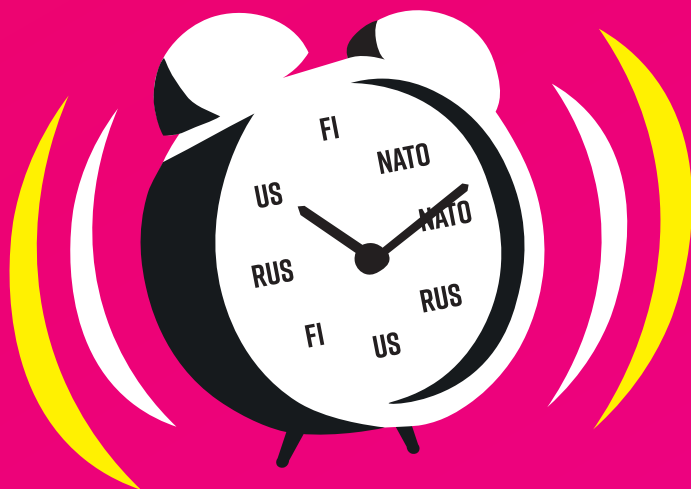

ULKO- POLITIikka NYT!

+/- EUROATLANTTINEN SUOMI

Wilfried

Martens Centre

for European Studies

ULKOPOLITIikka NYT! EUROATLANTTINEN SUOMI

Joint publication of the Wilfried Martens Centre for European Studies and the Toivo Think Tank.

Wilfried Martens Centre for European Studies

Rue Du Commerce 10
Brussels, B-1000
www.martenscentre.eu

Ajatuspaja Toivo / Toivo Think Tank

Kansakoulukuja 3 A
00100 Helsinki
www.toivoajatuspaja.fi

"Ajatuspaja Toivossa kohtaavat ideat, tiedot, näkemykset ja ratkaisut. Tähtäimessä edistyksellinen yhteiskunta. Tervetuloa ajattelemaan uudesti!"

This is a joint publication of the Wilfried Martens Centre for European Studies and the TOIVO Think-Tank. This publication receives funding from the European Parliament. The Wilfried Martens Centre for European Studies, the TOIVO Think-Tank and the European Parliament assume no responsibility for facts or opinions expressed in this publication or any subsequent use of the information contained therein. Sole responsibility lies on the author of the publication. The processing of the publication was concluded in 2018.

Layout: Mikko Toivonen

ISBN: 978-951-8964-24-0

Sisällys

SAATTEEKSI - AJATUSPAJA TOIVO	5
KIRJOITTAJAT	6
SUOMI VOI OLLA KOKOAAN SUUREMPI TEKIJÄ MAAILMANPOLITIIKASSA Petteri Orpo, Kansallisen Kokoomuksen puheenjohtaja, Valtiovarainministeri	10
KANSAINVÄLISEN POLITIIKAN MUUTTUVAT VOIMASUhteET: HEIJASTUKSET EUROOPPAAN JA SUOMEEN Niklas Nováky, Tutkija, Martens Centre	18
IKKUNAT AUKI TULEVAISUUDEN EUROOPPAAN Juhana Aunesluoma, Poliittisen historian dosentti, tutkimusjohtaja, Eurooppa-tutkimuksen keskus, Helsingin yliopisto	26
SUOMI HYBRIDIUHKIEN TORJUMISEN MALLIMAANA - KYBERTURVALLISUUDEN KESKEINEN ASEMA Jarno Limnéll, Kyberturvallisuuden professori, Aalto yliopisto	34
MITÄ ODOTTAA PUTININ NELJÄNNEN KAUDEN ULKOPOLITIICALTA? Sinikukka Saari, Erikoistutkija, Ulkoministeriö	40
PUOLUSTUS ON VASTAUS UHKIIN Juha Pyykönen, Analyytikko, SecAn (Security Analysis), Prikaatikenraali (evp), Valtiotieteiden lisensiaatti	48
YHDYSVALTAIN KORVAAMATTOMUUS UUDEN SUURVALTAPOLITIIKAN OLOISSA Mika Aaltola, Ohjelmajohtaja, Ulkopoliittinen instituutti	54
HUOLTOVARMUUS - HARMAA EMINENSSI Juha-Antero Puistola, Erikoistutkija, Turvallisuuskomitea, Puolustusministeriö	60

ITÄMEREN TURVALLISUUSPOLIITTINEN TILANNE: STRATEGISIA NÄKÖKULMIA JA MUUTOKSEN DYNAMIIKAA	66
Pauli Järvenpää, Vanhempi tutkija, ICDS tutkimuslaitos	
JIHADISTINEN TERRORISMI JA SUOMI	74
Atte Kaleva, Tutkija	
ILMAN RAJOJA, KOHTI TIIVIIMPÄÄ YHTEISTYÖTÄ – SUOMEN JA RUOTSIN PUOLUSTUSYHTEISTYÖ	82
Ilkka Kanerva, Kansanedustaja, ministeri	
ILMASTONMUUTOS HAASTAA ULKO- JA TURVALLISUUSPOLITIIKAN	88
Pekka Reinikainen, Kansainvälisen vaikuttamisen ja viestinnän vastuhenkilö, Suomen Punainen Risti	
RAUHANVÄLITYS MURROKSESSA – MITEN HALLITA MUUTOSTA?	96
Tuija Talvitie, toiminnanjohtaja, CMI	
JOHTOPÄÄTÖKSIÄ: KUN PIENESTÄ TULI SUURI?	102
Henri Vanhanen, VTm, Toimittaja/kirjoittaja, The Ulkopolitist	

Saatteeksi

Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittinen toimintaympäristö elää suurten muutosten ja yllättävien käännteiden aikaa. Näiden taustalla vaikuttavat kansainvälisen politiikan muutokset edellyttävät aktiivisuutta, sillä vakaus ja turvallisuus ovat viime kädessä kaiken hyvinvoinnin perusta. Keskustelua ulkopoliitikasta ei voi siirtää syrjään, vaan sitä tulee käydä jatkuvasti ja tässä ajassa.

Ulkopoliitiikka nyt! Euroatlanttinen Suomi on kokoelma ansioituneiden tutkijoiden, asiantuntijoiden ja vaikuttajien puheenvuoroja Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan sekä kansainvälisen politiikan ajankohtaisista teemoista.

Aloite julkaisusta tuli kokoomuksen ulko- ja turvallisuuspoliittiselta jäsenverkostolta. Lämmin kiitos verkoston puheenjohtajille Ilkka Kanervalle ja Matti Niskaselle hyvistä ideoista ja työstä teoksen toteutuksessa. Toimitussihteerinä ja johtopäätösten kirjoittajana ansioituneelle Henri Vanhaselle erityiskiitos hedelmällisestä yhteistyöstä.

Teoksen kirjoittajiksi on kutsuttu monia asiantuntijoita, jotta aiheiden piiri olisi mahdollisimman laaja. Artikkeleiden kannanotot ja näkemykset eivät kaikkien kirjoittajien kohdalla edusta heidän työantajiensa näkemystä vaan kirjoittajat esiintyvät teoksessa yksityishenkilöinä. Kirjoittajien taustat ovat muun muassa Ulkopoliittisesta instituutista, Helsingin yliopistosta, ulkoministeriöstä, eduskunnasta, Suomen Punaiselta Ristiltä, puolustusministeriöstä ja Aalto yliopistosta.

Ajatuspaja Toivon ja Wilfried Martens Centre for European Studies -organisaation julkaiseman kokoelmateoksen tavoitteena on puhutella yhteiskuntamme eri vaikuttajaryhmiä. Kannustamme suomalaisia päättäjiä ja kansalaisia käymään laajaa, faktapohjaista ja asiallista ulkopoliittista keskustelua.

Helsingissä 14.5.2018

Sini Ruohonen

toiminnanjohtaja, Ajatuspaja Toivo

Kirjoittajat

Yhteiskuntatieteiden tohtori ja dosentti **Mika Aaltola** toimii ohjelmajohtajana Ulkopoliittisessa instituutissa. Hän on aikaisemmin toiminut akatemiaturkijana, professorina Minnesotan yliopistossa sekä vierailevana tutkijana Johns Hopkins, Sciences Po:n ja Cambridgen yliopistoissa.

Juhana Aunesluoma on poliittisen historian dosentti ja Eurooppa-tutkimuksen keskuksen johtaja Helsingin yliopistossa. Hän on tutkinut Suomen EU-politiikkaa, ulkomaankauppapolitiikkaa sekä Suomen ja Pohjoismaiden poliittista historiaa kylmän sodan aikana.

Valtiotieteen tohtori **Pauli Järvenpää** toimii vanhempana tutkijana (Senior Research Fellow) Tallinnassa sijaitsevassa puolustukseen ja kansainväliseen turvallisuuteen keskittyvässä tutkimuslaitoksessa International Centre for Defence and Security (ICDS). Järvenpää toimi Suomen suurlähettiläänä Afganistanissa vuosina 2010–2013 eläköitymiseensä saakka. Sitä ennen hän työskenteli vuodesta 2002 alkaen puolustusministeriön ylijohtajana ja puolustuspoliittisen osaston päällikkönä.

Atte Kaleva on suomalainen jihadistien tutkija ja kapteeni (evp) sekä Helsingin kaupunginvaltuutettu. Hän on aiemmin toiminut Porin prikaatissa varusmieskouluttajana: aliupseerikurssin joukkueenjohtajana ja vaunulinjan johtajana. Kaleva on myös toiminut YK:n sotilastarkkailijana UNMOGIP-operaatiossa Intian ja Pakistanin rajalla Kashmirissa vuosia 2015–2017.

Ilkka Kanerva on Kokoomuksen kansanedustaja, joka on toiminut kolmen hallituksen ministerinä. Kanerva on ollut kansanedustaja vuodesta 1975 alkaen ja kansanedustajapäivinä laskettuna pisimpään eduskunnassa istunut poliitikko. Kanerva on toiminut useaan kertaan eduskunnan ulko- ja puolustusvaliokunnan jäsenenä sekä ETYJ:in tehtävissä muun muassa yleiskokouksen puheenjohtajana sekä yleiskokouksen erityisedustajana rauhanvälitystehtävissä.

Jarno Limnell on koulutukseltaan sotatieteiden tohtori, VTM ja kapteeni (evp.). Hän työskentelee Aalto-yliopiston professorina (kyberturvallisuus) ja aiemmin toiminut muun muassa kyberturvallisuus- ja kehitysjohdajana Insta Groupissa. Hän on myös dosentti Maanpuolustuskorkeakoulussa, Jyväskylän yliopistossa sekä Tampereen teknillisessä korkeakoulussa.

Kansainvälisten suhteiden tohtori **Niklas Nováky** työskentelee tutkijana Martens Centerissä. Hän on erikoistunut Euroopan turvallisuuteen sekä EU:n turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaan.

Petteri Orpo on kansanedustaja, Kokoomuksen puheenjohtaja ja valtiovarainministeri. Hän on toiminut kansanedustajana vuodesta 2007 ja aikaisemmin sisä- ja maa- ja metsätalousministerinä.

Komentaja **Juha-Antero Puistola** työskentelee Turvallisuuskomitean sihteeristössä erikoistutkijana. Hänen vastuualueinaan ovat erityisesti hybridiuhkiin varautuminen, poikkihallinnollinen harjoitustoiminta sekä kokonaisturvallisuuden ennakointiprojektin johtaminen.

Juha Pyykönen on työskennellyt niin turvallisuus- ja puolustuspolitiikan alalla kuin myös laajaan turvallisuuteen liittyvän tutkimuksen parissa viimeiset runsaat pari vuosikymmentä. Ennen siirtymistään reserviin hän johti Naton yhteistoiminnan kehittämisprojektia Brysselissä. Porin prikaatin komentajana hän johti kaikkia Suomen sotilaallisia kriisinhallintaoperaatioita. Aiemmin hän toimi puolustusvoimien apulaissuunnittelupäällikkönä ja kansainvälisen toiminnan johtajana.

Pekka Reinikainen on Suomen Punaisen Ristin kansainvälisen avustustoiminnan vaikuttamistyön ja viestinnän suunnittelija. Hän on aiemmin työskennellyt journalistina sekä mainonnan ja markkinointiviestinnän tehtävissä. Reinikainen oli vuosina 2001-2003 ulkoministeriön erityisasiantuntijan virassa ETYJ:in Kosovon mission tiedotuspäällikkönä. Vuodesta 2003 lähtien Reinikainen on työskennellyt Punaisen Ristin liikkeen piirissä, ml. kansainvälisen Punaisen Ristin tiedotustehtävissä Itä-Afrikassa ja järjestön päämajassa Genevessä. Suomen Punaisen Ristin kansainvälisen avustustoiminnan palveluksessa Helsingissä hän on työskennellyt eri tehtävissä vuodesta 2008 lukien.

Kansainvälisten suhteiden tohtori (London School of Economics and Political Science), **Sinikukka Saari** on erikoistutkija Suomen ulkoministeriön tutkimus- ja suunnitteluyksikössä. Aiemmin hän toimi Ulkopoliittisen instituutin vanhempana tutkijana. Lisäksi Saari on työskennellyt Euroopan Unionin Georgian tarkkailuoperaatiossa raportoijan ja analyytikon tehtävissä. Saaren asiantuntemuksen erikoisalueet ovat Venäjän politiikka, sekä Venäjän naapurustopolitiikka ja Venäjä-EU-suhteet.

Tuija Talvitie on toiminut presidentti Martti Ahtisaaren perustaman konfliktinratkaisujärjestön, Crisis Management Initiative (CMI) toiminnanjohtajana vuodesta 2009 lähtien. Koulutukseltaan hän on englantilaisen filologian ja kansainvälisen politiikan maisteri. Talvitie on perehtynyt konfliktien juurisyiden etsimiseen ja hän toimii aktiivisesti think tank-yhteisöissä.

VTM Henri Vanhanen on toimittaja/kirjoittaja The Ulkopolitist - verkkolehdessä. Vanhanen on erikoistunut Suomen ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaan sekä Euroopan ja Yhdysvaltain turvallisuus-kysymyksiin. Aiempaa työkokemusta Vanhasella on Yhdysvaltain ulko- ja puolustusministeriön tehtävistä sekä Suomen ulkoministeriöstä.

SUOMI VOI OLLA KOKOAN SUUREMPI TEKIJÄ MAAILMAN- POLITIIKASSA

Petteri Orpo

Satavuotias Suomi on maailman maiden joukossa vertaansa vailla oleva menestystarina. Itsenäisyytensä alussa Suomi oli pieni ja köyhä maa Pohjolan perukoilla, tänään Suomi on yksi maailman vauraimista maista. Kanadalainen Maclean's -julkaisu kirjoitti, että Suomi on maailman vakain, menestynein, rehellisin, asuttavin, tasa-arvoisin, vähiten korruptoitunut, parhaiten koulutettu, eniten kirjastonkirjoja lainaava, hevusiikkia kuunteleva ja eniten maitoa juova maa. Olemme tutkitusti maailman onnellisin maa vuonna 2018.

Kaikkien näiden hyvien asioiden lisäksi Suomi on avoin yhteiskunta, jonka peruskiviä ovat demokratia, ihmisoikeudet, oikeusvaltioperiaate ja tasa-arvo. Olemme osa länsimaista arvoyhteisöä, joka jakaa kansamme nämä samat arvot ja periaatteet. Olemme Euroopan unionin jäsen. Olemme sotilaallisesti liittoutumaton, mutta emme puolueeton valtio. Emme ole emmekä me halua olla kenenkään tai minkään välissä vaan aloitteellinen tekijä ja osallistuja maailmanpolitiikassa.

Maailmanpolitiikan nykytilaa kuvaa parhaiten jatkuva muutos. Keskinäisriippuvuuksien maailmassa Suomi ei voi sulkea silmiään Afrikan väestönkasvulta, Eurooppaan suuntautuvalla muuttoliikkeeltä, maailman kiihtyvältä kaupungistumiselta ja luonnonvarojen niukkuudelta, koska kaikki nämä asiat vaikuttavat myös Suomeen. Jatkuva muutos voi tuntua kaaosmaiselta ja aiheuttaa siksi epävarmuutta ja pelkoa tulevaisuudesta.

Kaaoksen tuntua ei ainakaan vähennä se, että voimme seurata maailman tapahtumia mukana kulkevilla laitteillamme reaaliajassa. Sosiaalisen median käytön räjähdysmäinen kasvu on demokratisoinut tiedonvälitystä, mutta se on tehnyt siitä myös sattumanvaraisempaa. Tarvitsemme aivan erilaisia valmiuksia lähdekritiikkiin ja itsenäiseen ajatteluun, kuin aikana jolloin Suomessa oli vain kaksi televisiokanavaa.

Suomen on pidettävä oma kurssinsa kaaoksesta huolimatta. Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan tavoitteena ei ole mahdollisimman hyvät suhteet muihin valtioihin hyvien suhteiden vuoksi, vaan suomalaisten turvallisuuden ja hyvinvoinnin takaaminen. Turvallisuus ja hyvinvointi nivoutuvat yhteen: ei ole yhtä ilman toista.

Turvallisuushista päällimmäisenä on terrorismi. Toisena on huoli kansainvälisen turvallisuusjärjestelmän kestävydestä, jota on järkyttänyt ennen kaikkea

Suomen on pidettävä oma kurssinsa kaaoksesta huolimatta. Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan tavoitteena ei ole mahdollisimman hyvät suhteet muihin valtioihin hyvien suhteiden vuoksi, vaan suomalaisten turvallisuuden ja hyvinvoinnin takaaminen. Turvallisuus ja hyvinvointi nivoutuvat yhteen: ei ole yhtä ilman toista.

Venäjän voimapolitiikka. Se on haastanut eurooppalaiset turvallisuusperiaatteet. On aika ennen Krimin valtausta ja on aika sen jälkeen. Tämä tilanne heijastuu koko Eurooppaan, myös Suomen lähialueella. Turvallisuushista salakavalin liittyy länsimaisten yhteiskuntien sisäiseen yhtenäisyyteen, jota populistiset ääriiliikkeet ja hybridi-vaikuttaminen nakertavat.

Huoli Euroopan heikentyneestä turvallisuustilanteesta ja Yhdysvaltojen lisääntyneet vaatimukset reilummasta taakanjaosta ovat tehneet selväksi, että Euroopan tulee ottaa vastuu omasta puolustuksestaan. Eurooppalaisen puolustusyhteistyön tiivistäminen on Suomen pitkäaikainen tavoite EU-politiikassa. Suomen etu sotilasliittoon kuulumattomana maana on, että eurooppalainen puolustusyhteistyö arkipäiväistyy ja että EU saavuttaa nykyistä paremman kyvyn hallita kriisejä omalla alueellaan. Voimme kehittää yhteisiä suorituskykyjä miettimällä, mitä sellaisia kykyjä tarvitsemme, joihin meillä ei ole yksin varaa.

Kaikkein oleellista on kuitenkin vahvistaa Lissabonin sopimuksen avunantovelvoitetta. Suomen tulkinta on, että avunantolauseke on jäsenvaltioita yhtä-

läisesti velvoittava, joka edellyttää unionin jäsenmailta valmiutta konkreettisen avun antamiseen. Eduskunnan kanta vuodelta 2006 on, että hyökkäys yhtä EU-jäsenvaltiota kohtaan merkitsisi muiden apuun tuloa monin keinoin, mukaan lukien sotilaalliset toimet. Käytännöllinen tapa edetä olisi järjestää EU:n jäsenmaiden yhteisiä harjoituksia, joissa avunantoa yhdelle tai useammalle jäsenmaalle harjoiteltaisiin erilaisissa tilanteissa hybridihyökkäyksistä tavanomaisiin sotilasoperaatioihin. Yhteiset harjoitukset voisivat auttaa paikallistamaan heikkouksia, kehittämään prosesseja ja lopulta vahvistamaan EU:n uskottavuutta turvallisuusyhteisönä.

Pilvilinnoja emme rakenna. EU:sta ei tehdä puolustusliittoa eikä pysyvä rakenteellinen yhteistyö hoida Suomen kansallista puolustusta. Nato on jatkossakin Euroopan sotilaallisesta maanpuolustuksesta huolehtiva organisaatio omille jäsenmailleen. Suomi huolehtii puolustuksestaan sotilaallisesti liittoutumattomana maana, tiiviissä puolustusyhteistyössä EU:n, Naton ja pohjoismaisen yhteistyön puitteissa sekä kahdenvälisen kumppaneidensa kanssa.

Kylmän sodan peruja olevassa ajattelussa vahvistuva EU on joskus nähty Naton kilpailijana ja kiilana transatlanttiselle suhteelle. Näin ei todellakaan ole. Se, että eurooppalaiset maat vahvistavat kykyjään hyödyttää myös Natoa ja tasapainoisempaa taakanjakoa. Hybridivaikuttamista meidän kannattaa torjua yhdessä, sillä vaikuttamisen kohteena ei ole pelkästään yksittäinen EU:n tai Naton jäsenmaa, vaan koko ”länsi”. Helsingissä perustetun Eurooppalaisen hybridiosaamiskeskuksen tehtävä on tuoda jäsenmaidensa sekä EU:n ja Naton toimijat yhteen, organisoida tutkimusta, analyysyjä, koulutusta, neuvontaa sekä yhteisiä harjoituksia hybridiuhkien torjumiseksi.

Nato on edelleen Suomen tärkein monenvälinen yhteistyötaho oman puolustuskykymme kehittämisessä. Sotilasliittoon kuulumattomana maana Suomelle on keskeistä osallistua Naton harjoitustoimintaan puolustuskykymme kehittämiseksi ja kumppanuutemme vahvistamiseksi. Ero jäsenyyden ja kumppanuuden välillä on kuitenkin selvä. Kokoomus on vuoden 2006 puoluekokouspäätöksestä alkaen kannattanut Suomen Nato-jäsenyyttä. Jäsenyydellä olisi ennaltaehkäisevä, Suomen turvallisuutta parantava vaikutus ja se vahvistaisi Suomen kansainvälistä asemaa läntisen arvoyhteisön jäsenenä.

Turvallisuus ja hyvinvointi kulkevat käsi kädessä. Kestävällä pohjalla oleva valtiontalous ja terveet talouden rakenteet lisäävät osaltaan turvallisuutta ja takaavat sen, että maan itsemääräämisoikeus säilyy. Suomen talouden tila on

valoisampi kuin aikoihin. Talous kasvaa hyvää vauhtia ja suomalaiset luottavat tulevaisuuteen aiempaa enemmän. Suomeen kuitenkin vaikuttaa paljon se, mitä muualla tapahtuu. Euroalueen kilpailukykyä rasittavat ikääntyvä väestö ja pitkään laiminlyödyt rakenteelliset uudistukset, joiden toteuttaminen on jäsenmaiden omissa käsissä.

Maa-ilmantalon näkymiä heikentää uhka poliittisen nokittelun kärjisty- misestä kauppasodaksi. Yhdysvaltojen sisäänpäin kääntyminen ja vähäi- seltä vaikuttava kiinnostus kansainväliseen sääntöpohjaiseen yhteistyöhön uhkaa pienen maan vaikutusmahdollisuuksia. Vahvasti ulkomaankaupasta ja kansainvälisestä erikoistumisesta elävänä maana tämä on Suomelle erityisen tärkeä kysymys. Elleivät Eurooppa ja Yhdysvallat rakenna maailmantalouden perustaa ja standardeja, niin pelisäännötkin ovat tulevaisuudessa 'made in China'.

Afrikan maiden väestönkasvu ja siihen nähden riittämätön talouskasvu ajavat ihmisiä Eurooppaan. Muuttoliikkeen hallinta edellyttää massiivisia toimia Euroopan unionilta. Se edellyttää vakauden ja työpaikkojen luomista naapu- rustossamme, yhteistä turvapaikkapolitiikkaa, tehokasta kotouttamista, toimivaa palautusjärjestelmää sekä maahanmuuttoviranomaisten, rajaväl- vonnan, poliisin ja oikeuslaitoksen oikein mitoitettua resursointia. Väestön- kasvu Afrikassa ei tule hidastumaan, elleivät yhä useammat afrikkalaiset naiset saa itse päättää ehkäisystä. Kesällä 2017 Suomi antoi yli 20 miljoonaa euroa lisää rahaa naisten ja tyttöjen seksuaali- ja lisääntymisterveystyöhön sekä naisten oikeuksiin liittyvään työhön Afrikassa.

Meidän eurooppalaisten on otettava itseämme niskasta kiinni ja toimittava tehokkaammin ja tuloksellisemmin yhdessä, sillä vain yhteen hiileen puhalta- malla EU voi saavuttaa kokoaan vastaavan aseman maailmanpolitiikassa. Se olisi myös Suomen tavoitteiden mukaista. EU:n tulisi olla vahva etenkin kaup- papolitiikassa, ilmastoasioissa ja globaaleissa sääntelykysymyksissä. Suomen tulee tehdä päättäväisesti töitä tämän tavoitteen eteen EU-puheenjohtajuus- kaudellaan loppuvuodesta 2019.

Ilmastonmuutos on uhka hyvinvoinnille kaikkialla maailmassa. Ilmaston- muutos heikentää globaalia ruokaturvaa ja aiheuttaa elinolosuhteiden nopeita muutoksia erityisesti kehittyvissä maissa, mikä aiheuttaa ilmastopa- kolaisuutta. Ilmastonmuutoksen hillitseminen edellyttää globaalia yhteistyötä ja ratkaisuja. Muutos on mahdollinen, jos teemme oikeita ja kustannustehok-

Ilmastonmuutos on uhka hyvinvoinnille kaikkialla maailmassa. Ilmastonmuutos heikentää globaalia ruokaturvaa ja aiheuttaa elinolosuhteiden nopeita muutoksia erityisesti kehittyvissä maissa, mikä aiheuttaa ilmastopakolaisuutta. Ilmastonmuutoksen hillitseminen edellyttää globaalia yhteistyötä ja ratkaisuja. Muutos on mahdollinen, jos teemme oikeita ja kustannustehokkaita ratkaisuja päästöjen vähentämiseksi.

kaita ratkaisuja päästöjen vähentämiseksi. Tässä työssä valtiovarainministeriällä on keskeinen rooli. Valtioiden budjeteista pitää tehdä työkalu, jolla edistetään ympäristölle ja taloudelle kestäviä valintoja. Käynnistin kestävä kehityksen budjetoinnin valtionvarainministeriössä. Se pakottaa hallinnon alat miettimään kestävä kehityksen tavoitteita vuodelle 2030. Kyseessä on ajattelutavan muutos, jonka haluan saada läpi valtionhallinnossa ja ministeriöissä, sillä velvollisuutemme on kantaa vastuuta myös tulevista sukupolvista.

Suomi kantoi globaalia vastuuta osallistumalla Maailmanpankkiryhmän pääomakorotuksiin Washingtonissa huhtikuussa 2018. Maailmanpankin tarkoitus on vähentää köyhyyttä ja edistää kestävä kehitystä maailmanlaajuisesti. Suomen sekä muiden Pohjois- ja Baltian maiden ansiota on, että ilmasto- ja tasa-arvohankkeet tulevat painottumaan entistä enemmän pankkiryhmän toiminnassa. Päätös on merkittävä kehityspoliittinen teko.

Miten me saavutamme kaikki ulko- ja turvallisuuspoliittiset tavoitteemme? Suomi on pieni maa, mutta se ei estä olemasta aktiivinen ja näkyvä toimija. Meidän pitää näkyä ja osoittaa maailmalla, että Suomi on kiinnostava, osaava ja tärkeä maa, jonka kanssa kannattaa tehdä yhteistyötä. Meistä on hyötyä maailman ongelmien ratkaisessa, joten meidät kannattaa ottaa mukaan keskeisiin pöytiin. Sitä kautta pääsemme vaikuttamaan meille tärkeisiin asioihin. Suomella on myös poliittisia tavoitteita – kansainvälinen vakaus, demokratia, ihmisoikeudet, oikeusvaltioperiaate ja tasa-arvo. Pienet valtiot tarvitsevat kansainvälisiä pelisääntöjä. Ilman kansainvälistä oikeutta vallitsee puhdas vahvimman oikeus. ■

Petteri Orpo

Kansallisen Kokoomuksen puheenjohtaja

Valtiovarainministeri

KANSAINVÄLISEN POLITIIKAN MUUTTUVAT VOIMASUHTEET: HEIJASTUKSET EUROOPPAAN JA SUOMEEN

Niklas Nováky

Kansainvälinen politiikka on viimevuosina elänyt poikkeuksellisten muutosten ja länsimaihin saapuneen epävakauden aikaa. Tätä aikaa kuvaa Donald J. Trumpin valinta Yhdysvaltojen presidentiksi 2016, sekä Ison-Britannian päätös lähteä Euroopan unionista (EU:sta) samana vuonna pidetyn ”Brexit” kansanäänestyksen seurauksena. Kansainvälisen politiikan muutostilaan ovat vaikuttaneet myös Kiinan nousu taloudelliseksi ja sotilaalliseksi supervallaksi, sekä Venäjän pyrkimys palauttaa suurvalta-asemaansa. Kuvainnollista on, miten Yhdysvallat-Kiina-Venäjä-akseli vaikuttaa nyt vahvasti kansainvälisen politiikan kehityskuluihin.

Tämän artikkelin mukaan kansainvälisen politiikan viimeaikaiset muutokset ja epävakaus johtuvat valtioiden välisten voimasuhteiden muutoksesta sekä toisen maailmansodan jälkeen vakiintuneen liberaalin maailmanjärjestyksen haurastumisesta. Näillä ilmiöillä on huomattavia heijastuksia länsimaihin niin alueellisesti Eurooppaan, kuin myös paikallisesti Suomeen. Muutokset näkyvät länsimaiden aikaisemmin nauttiman taloudellis-poliittisen etumatkan kuroutumisella muiden nousevien valtioiden toimesta. Euroopan osalta muiden nousu tarkoittaa entistä haasteellisempää toimintaympäristöä, jossa kansainvälinen agenda on jakautunut. Euroopalla on kuitenkin edellytykset menestyä tässä muuttuvassa maailmassa, jos se kykenee esiintymään poliittisesti yhtenäisenä maailmanpolitiikan toimijana, tehostamaan perinteisiä kumppanuuksiaan (etenkin Yhdysvaltojen kanssa), sekä löytämään yhteistyömahdollisuuksia nousevien valtojen kanssa.

MUUTTUVAT VOIMASUHTEET

Kansainvälisessä politiikassa on meneillään murroskausi, joka pohjautuu pitkälti taloudellisten voimasuhteiden muutoksiin. Tämä on seurausta etenkin Kiinan noususta taloudelliseksi ja pian myös sotilaalliseksi supervallaksi, sekä länsimaiden pienenevästä siivusta maailman varallisuudesta. Kiina on tällä hetkellä maailman kolmanneksi suurin talous Yhdysvaltojen ja EU:n jälkeen ja siitä on ennustettu tulevan maailman suurin talous vuonna 2029. Sotilaspuolella Kiinalla on jo nyt maailman toiseksi suurin puolustusbudjetti. Kiinan presidentti Xi Jinping on pyrkinyt modernisoimaan maan puolustusvoimat vuoteen 2035 tullessa, tavoitteenaan haastaa Yhdysvaltain kansainvälinen johtoasema vuosisadan puoliväliin mennessä.

Yksi kansainvälisen politiikan kuumimmista aiheista tällä hetkellä onkin, miten Kiina ja Yhdysvallat pystyvät välttämään niin kutsutun ’Thukydideksen

ansan'. Graham Allisonin kehittämä käsite viittaa tilanteeseen, jossa nousevan vallan vanhassa vallassa aiheuttama pelko saattaa ennemmin tai myöhemmin johtaa sotaan.

Kiinan nousuun liittyvä ilmiö on liberaalin maailmanjärjestyksen haurastuminen. Liberaali maailmanjärjestys viittaa toisen maailmansodan jälkeen perustettuihin kansainvälisiin yhteistyörakenteisiin, jotka luotiin edistämään poliittista ja taloudellista avoimuutta ympäri maailmaa. Poliittisista rakenteista merkittävin on Yhdistyneet kansakunnat (YK) ja taloudellisista rakenteista maailmanpankin, Kansainvälisen valuuttarahaston sekä Maailman kauppajärjestön sisältävä Bretton Woods järjestelmä. Nämä rakenteet ovat tällä hetkellä kovan paineen alla länsimaihin saapuneen vapaakaupan ja -liikkuvuuden vastaisen ilmapiirin ja etenkin Yhdysvaltojen sisäänpäinkääntyneisyyden vuoksi. Oma painettaan lisää myös Kiinan pyrkimykset luoda vaihtoehtoinen yhteistyöjärjestelmä, jonka rakenteisiin lukeutuu esimerkiksi vuonna 2016 toimintansa aloittanut Aasian infrastruktuuri-investointipankki.

Yksi liberaalin maailmanjärjestyksen ydintehtävistä on ollut kansainvälisten normien ylläpito, johon rajojen loukkaamattomuus ja vaaleihin puuttumattomuus olennaisella tavalla lukeutuvat. Venäjän vuodesta 2014 lähtien Ukrainassa käymä sota sekä sen informaatiovaikuttaminen länsimaissa viime vuosina ovat haastaneet liberaalin maailmanjärjestyksen normeja. Vastoin kansainvälistä lakia, Venäjä tuli liittäneeksi Krimin niemimaan itseensä ja käynnisti edelleen jatkuvan vaikuttamisoperaation Ukrainassa. Kyseessä oli ensimmäinen kerta toisen maailmansodan jälkeen kun Euroopan rajoja on muutettu voimakeinoin. Venäjä on sittemmin myös pyrkinyt vaikuttamaan länsimaisiin vaaleihin kyberhyökkäyksillä ja valeutisilla. Näistä vaikuttamisyrittäyksistä merkittävin on Venäjän puuttuminen Yhdysvaltojen 2016 pidettyihin presidentinvaaleihin.

HEIJASTUKSET EUROOPPAAN

Kansainvälisen politiikan voimasuhteiden muutokset sekä suurvaltojen kiristyneet välit heijastuvat Eurooppaan eri tavoilla. Yksi näkyvimmistä seurauksista on Euroopan turvallisuustilanteen huomattava heikentyminen vuodesta 2014 lähtien verrattuna vuosituhannen vaihteessa vallinneeseen lähes yltiöoptimistiseen turvallisuudentunteeseen. Vuosituhannen vaihteessa Euroopassa vallinnut optimismi käy ilmi vuonna 2003 julkaistun EU:n turvallisuusstrategian johdannosta. Strategian johdannon mukaan 'Eurooppa ei ole koskaan

aikaisemmin ollut yhtä vauras, turvallinen ja vapaa'. Viimeisimmässä, vuonna 2016 ilmestyneessä EU:n globaalistrategiassa EU:n kriisitilaa on kuvattu seuraavalla tavalla: 'Euroopan unionissa ja sen ulkopuolella eletään eksistentiaalisen kriisin aikoja.' Euroopan turvallisuustilanne on siis tehnyt täyskäännöksen huomompaan suuntaan.

Euroopan välittömän turvallisuustilanteen heikkenemisen yksi pääsyy on Venäjän 2014 saakka Ukrainassa käymä sota ja sen informaatiovaikuttaminen länsimaiden vaaleissa. Venäjän Ukrainan Krimin niemimaan laitton liittäminen itseensä todisti, ettei valtioiden rajojen vakivaltainen muuttaminen ole Euroopassakaan vielä täysin poissuljettu vaihtoehto. Tämä valitettava tosiasia on uudelleen korostanut perinteisen aluepuolustuksen merkitystä kaikissa Venäjän lähetyillä sijaitsevista Euroopan maista. Esimerkiksi Ruotsi ja Liettua ajoivat alas yleiseen asevelvollisuuteen perustuvan alueellisen puolustuksen ja siirsivät painot maiden rajojen ulkopuolella tapahtuviin kriisinhallintaoperaatioihin. Nämä päätökset osoittautuivat virheellisiksi ja uskottavan puolustuksen rakentaminen tulee kestämaan vuosia.

Venäjän toimet Ukrainassa ovat myös vahvistaneet puolustusliitto Naton asemaa Euroopassa. Nato on pyrkinyt vakuuttamaan Venäjää naapuroivia jäsenmaitaan kyvystään puolustaa niitä lisäämällä näkyvää läsnäoloaan niissä lisäämällä ilmavalvontalentoja sekä harjoitustoimintaa. Nato on myös pyrkinyt mukautumaan uuteen tilanteeseen kasvattamalla valmiusjoukkojaan sekä lisäämällä joukkoja ja kalustoa itärajoillaan. Lisäksi EU on vuodesta 2016 lähtien syventänyt yhteistyötään turvallisuus- ja puolustuspolitiikan alalla, etenkin panostamalla suorituskykyjen kehittämiseen. Tähän liittyen EU perusti vuonna 2017 Euroopan puolustusrahaston, joka tulee rahoittamaan puolustuksen kehittämiseen liittyvää tutkimus- ja kehitystyötä, sekä pysyvän rakenteellisen yhteistyön, joka on EU-jäsenvaltioiden turvallisuus- ja puolustusyhteistyön tiivistämiseen tähtäävä kehys.

Kiinan maailmanpoliittisen roolin korostuminen heijastuu myös Eurooppaan, vaikka täällä Kiinaa ei ainakaan toistaiseksi koeta Yhdysvaltain tavoin yhtä merkittävänä strategisena uhkana. Kiinan Eurooppa-suhteet ovat positiivisempia kuin sen suhteet Yhdysvaltoihin, sillä Euroopan ja Kiinan välillä ei ole suoria aluekiistoja. Kiinan kasvava kansainvälinen toiminta luo kuitenkin merkittäviä haasteita Euroopalle. Eräs tällainen on presidentti Xin 2013 lanseeraama vyöhyke ja tie -hanke, joka on massiivinen yli 700 miljardin euron arvoinen infrastruktuurin kehittämishanke. Sen tarkoitus on rautateitä,

satamia ja muuta infrastruktuuria kehittämällä liittää Kiinan ja Euroopan markkinat entistä tiiviimmin toisiinsa. Vyöhyke ja tie –hanke on maailmanhistorian suurin yksittäisen valtion suunnittelema ulkomaille suuntautuva investointihanke. EU jäsenmaista siihen ovat tähän saakka osallistuneet näkyvimmin Kreikka, Unkari ja Kroatia. Kiinan nopeasti kasvaneet sijoitukset EU jäsenvaltioihin ovat nostaneet huolia Pekingin toiminnan läpinäkyvyyden puutteesta. Nämä sijoitukset ovat myös lyöneet uuden railon pohjoisten vapaakauppaa edistävien sekä eteläisten ja itäisten Kiinan sijoituksista nauttivien EU jäsenvaltioiden välille. Tämä näkyy Kiinan sijoituksista hyötyvien eteläisten ja itäisten jäsenvaltioiden vastustuksesta Kiinan tiukkasanaiseen kritisoimiseen EU-tasolla. Vuonna 2016 Kreikka, Kroatia ja Unkari vesittivät EU:n ministerineuvoston lausunnon liittyen Kiinan toimintaan Etelä-Kiinan merellä.

Euroopalla on kuitenkin edellytykset menestyä tässä muuttuvassa maailmassa, jos se kykenee esiintymään poliittisesti yhtenäisenä maailmanpolitiikan toimijana, tehostamaan perinteisiä kumppanuuksiaan, sekä löytämään yhteistyömahdollisuuksia nousevien valtojen kanssa.

HEIJASTUKSET SUOMEEN

Kansainvälisen politiikan muuttuvat voimasuhteet heijastuvat myös Suomeen. Yllä mainituista aiheista Suomeen heijastuu kenties näkyvimmin Venäjän toiminta Ukrainassa ja sen piittaamattomuus kansainvälisistä normeista. Ukrainan sota ei ole aiheuttanut Suomessa Ruotsin kaltaista turvallisuus- ja puolustuspolitiikan peruslinjan uudelleenarviointia, koska alueellisen koskemattomuuden suojaaminen on säilynyt puolustusvoimien päätehtävänä. Suomi onkin ollut Ukrainan sodan seurauksena mukana EU:n päättämissä Venäjän vastaisissa sanktioissa. Tämä on ensimmäinen kerta sitten toisen maailmansodan, kun Suomi on mukana itä-naapuriaan päin suunnatuissa rajoittavissa toiminnoissa. Merkittävää on myös Suomen päätös karkottaa venä-

läisdiplomaatti 18 muun EU jäsenvaltion tapaan maaliskuussa 2018 Ison-Britannian Salisburyssa tapahtuneen entisen venäläisagentti Sergei Skripalin myrkytysriityksen jälkeen. Suomi onkin Venäjän voimapolitiikan seurauksena sitoutunut yhä tiiviimmin läntiseen turvallisuusyhteisöön perinteisen liittoutumattomuusajattelun jäädessä yhä enemmän taka-alalle.

Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan murros ei kuitenkaan johdu pelkästään tämän vuosikymmenen tapahtumista. Maamme turvallisuuspoliittisen aseman murros käynnistyi lähestulkoon heti Neuvostoliiton hajottua ja Suomen vapauduttua vuonna 1948 solmitusta YYA-sopimuksesta. Vuonna 1995 Suomi liittyi Ruotsin ja Itävallan kanssa EU:hun. Päätökseen hakea EU-jäsenyyttä kylmän sodan päätyttyä vaikuttivat voimakkaasti turvallisuuspoliittiset syyt, sillä EU-jäsenyys ankkuroi Suomen vahvasti länsimaiseen yhteisöön ja rajoittaa Venäjän vaikutusmahdollisuuksia. Viime vuosien tapahtumat ja kansainvälisen politiikan voimasuhteiden muutokset ovat kuitenkin merkittävästi vauhdittaneet Suomen länsi-integraatiota. Suomi on tiivistänyt yhteistyötään ja -toimintakykyään Naton kanssa siihen pisteeseen, että puolustusvoimat ovat kärjistetyt 'kytkentää vaille osa Natoa'. Myös kahdenkeskinen puolustusyhteistyö Yhdysvaltojen kanssa on tiivistynyt merkittävästi. Esimerkiksi tämän vuoden syyskuussa ilmavoimat osallistuu ensimmäistä kertaa Hornet-hävittäjillään Yhdysvalloissa pidettävään Red Flag -harjoitukseen, jota pidetään maailman vaativimpana ilmasotaharjoituksena.

Kiinan aktiivisella ulkopolitiikalla on myös Suomeen ulottuvia heijastuksia, jotka näkyvät Pekingin kasvaneena mielenkiinnosta investoida Suomeen ja muihin Pohjoismaihin. Parin viimevuoden aikana Kiina on sijoittanut Suomessa esimerkiksi videopeliyriity Supercelliin, autoalan tekniikan yriityksiin Valmet Automotiveen ja Rightwareen sekä piikiekoja valmistavaan Okmeticiin. Myös suunnitteluvaiheessa olevassa Helsinki-Tallinna-tunnelissa on mukana kiinalaisia sijoittajia. Peking näkee kyseisen tunnelin uuteen silkkitie-hankkeeseen kuuluvan pohjoisen meritien osana, jonka on suunnitteilla oleva Kiinan arkisten kautta Eurooppaan liittävä väylä. Sotilaallisella puolella aktiivisuus näkyy Kiinan kasvavalla sotilaallisella läsnäololla myös Suomen lähialueilla. Heinäkuussa 2017, Kiinan laivasto harjoitteli Venäjän kanssa Pietarin ja Kaliningradin lähistöllä. Kyseessä oli ensimmäinen kerta historiassa kun Kiina toi laivasto-osastonsa Itämerelle.

Suomelle olennaisinta olisi ymmärtää globaalien kehityskulkujen syy-seuraus-suhteet sekä tunnistaa niiden vaikutukset maamme keskeisiin intresseihin. Etenkin liberaalin maailmanjärjestyksen heikentyminen on Suomen näkökulmasta huolestuttava kehitys, sillä kansainvälisen järjestelmän sääntö-pohjaisuuden olemassaolo vahvistaa pienten valtioiden asemaa. Suurvalloilla saattaa olla riittävästi resursseja selviytymiseen tämän järjestelmän ulkopuolella, mutta Suomen kaltaisilla valtioilla ei.

JOHTOPÄÄTÖKSET

Pienenä Euroopan koillisnurkassa sijaitsevana valtiona Suomella on rajalliset mahdollisuudet vaikuttaa yksin kansainvälisen politiikan voimasuhteisiin. Suomelle olennaisinta olisi ymmärtää globaalien kehityskulkujen syy-seuraussuhteet sekä tunnistaa niiden vaikutukset maamme keskeisiin intresseihin. Etenkin liberaalin maailmanjärjestyksen heikentyminen on Suomen näkökulmasta huolestuttava kehitys, sillä kansainvälisen järjestelmän sääntöpohjaisuuden olemassaolo vahvistaa pienten valtioiden asemaa. Suurvalloilla saattaa olla riittävästi resursseja selviytymiseen tämän järjestelmän ulkopuolella, mutta Suomen kaltaisilla valtioilla ei. Tästä johtuen Suomen ulkopoliitiikan kulmakivenä tulee tulevaisuudessa olla Euroopan vakauden ja etenkin EU:n yhtenäisyyden edistäminen. Tämän lisäksi Venäjän varustautuminen ja sotavoiman käyttö sen rajojen ulkopuolella ovat korostaneet Suomen tarvetta lisätä puolustuksellisia kykyjään sekä Nato-jäsenyyden harkintaa.

Kansainvälisessä politiikassa on menossa poikkeuksellisten muutosten ja länsimaihin saapuneen epävakauden aika. Se johtuu valtioidenvälisten voimasuhteiden muutoksesta sekä toisen maailmansodan jälkeen luodun liberaalin maailmanjärjestyksen haastamisesta. Näillä kahdella ilmiöllä on useita syitä, joista merkittävimmät ovat Kiinan nousu taloudelliseksi ja pian myös sotilaalliseksi supervallaksi, länsimaiden pienenevä siivu maailman varallisuudesta, sekä Venäjän piittaamattomuus kansainvälisistä normeista. Nämä syyt heijastuvat Eurooppaan entistä haasteellisempänä kansainvälisenä taloudellis-poliittisena toimintaympäristönä, heikentyneenä turvallisuustilanteena, sekä Kiinan kasvavana läsnäolona. Kasvava kansainvälinen kilpailu tarkoittaa Suomen osalta myös entistä selkeämpää sitoutumista transatlanttiseen yhteisöön. On Suomen etujen mukaista pyrkiä torjumaan voimapolitiikkaa ja ylläpitämään sääntöpohjaista maailmankauppaa siinä viiteryhmissä, joka tukee maamme keskeisiä intressejä. EU:n kehittyminen kohti suuren toimijan asemaa kansainvälisessä politiikassa tässä suhteessa tukisi Suomen kansainvälisen politiikan laajempia tavoitteita. ■

Niklas Nováky
Tutkija
Martens Centre

IKKUNAT AUKI TULEVAISUUDEN EUROOPPAAN

Juhana Aunesluoma

KOLME TULEVAISUUSKUVAA

Vajaa kymmenen vuotta sitten Eurooppa-neuvosto hahmottelee vaihtoehtoisia tulevaisuuskuvia siitä, miltä Eurooppa näyttäisi 2010-luvulla. Kymmenluku oli alkamassa taloudellisesti epävarmoissa merkeissä. Vuonna 2008 alkaneen finanssikriisin aallot olivat vasta lyömässä Eurooppaan ja unionin jäsenmaiden sekä sen päätöksentekojärjestelmän valmiudet kohdata taloudellisesti vaikeat ajat olivat huonolla tolalla.

Euroopalle hahmotettiin tuolloin kolme skenaariota. Ensimmäistä kutsuttiin kestäväksi toipumiseksi, jossa talouden romahdus olisi jyrkkä, mutta siitä toivuttaisiin nopeasti. Vuosikymmenen puoliväliin mennessä ylitettäisiin kriisiä edeltänyt talouden kasvuvauhti ja mantereen yhteiskunnat jatkaisivat vaurastumistaan. 2010-luvun alun talouskriisi olisi lyhyt poikkeama Euroopan ja EU:n taloudellisesta ja poliittisesta menestystarinasta.

Toisessa vaihtoehdossa toipuminen olisi hidasta, ja Eurooppa putoaisi pitkäksi aikaa kriisiä edeltäneeltä kasvutrendiltään. Kriisi aiheuttaisi EU:n päätöksentekojärjestelmälle haasteita, joiden selvittämisessä jäsenmaat ja instituutiot saisivat tehdä tosissaan töitä. Ajan myötä Eurooppa kuitenkin ottaisi kiinni menetetyt vuotensa ja kriisi ei jättäisi pysyviä jälkiä. Unionin 2010-lukua leimaisi kuitenkin pitkä ja kivulias julkisten menojen leikkausten, uudistusten ja hitaan kasvun aika.

Kolmas skenaario, niin sanottu menetetty vuosikymmen, edusti pessimistisintä ajattelua. Tässä vaihtoehdossa Euroopan talouden kasvuedellytykset olisivat heikentyneet pysyvästi. Talouskriisi olisi vahingoittanut Euroopan aineellista ja henkistä infrastruktuuria tavalla, jota olisi vaikea korjata.

Kyse ei olisi pelkästään epäterveistä rakenteista uusintavasta ”luovasta tuhosta”, vaan myös Euroopan talouksia ja yhteiskuntia kannattelevien terveiden tukipilareiden vaurioitumisesta. Taantumien tai alueesta ja valtiosta riippuen laman aiheuttamia taloudellisia menetyksiä ei kyettäisi kuromaan umpeen. Vähitellen mantereen taloudet jälleen kasvaisivat, mutta eivät pääsisi enää takaisin 2000-luvun ensimmäisen vuosikymmenen kasvutrendilleen. Eurooppa jäisi jälkeen globaaleista kilpakumpaneistaan.

EUROOPPA TALOUSKRIISIN JÄLKEEN

Vuosikymmenen lähestyessä loppuaan näemme, että EU:n kriisien vuosikymmen on jättänyt hyvin erilaisen jäljen riippuen siitä, missä kohdin Eurooppaa ollaan. Joissakin Pohjois-Euroopan maissa on koettu ensimmäisen vaihtoehdon mukainen toipuminen. Suuri osa EU-maista kuitenkin sinnittelee toisen skenaarion kanssa – Suomi kuuluu tähän joukkoon.

Talouskriisin pahiten runtelema Kreikka toipuu edelleen menetetyltä vuosikymmeneltään. Aika näyttää vajoaako poliittisesta epävakaudesta kärsivä Italia tähän ryhmään. Vuosikymmenen alun ongelmatapauksista Irlanti ja Portugali näyttävät hyvää esimerkkiä siitä, miten kuilun reunalta on mahdollista myös palata takaisin hyvän kehityksen uralle.

Talouskriisistä toipuminen on silti kaikkialla vielä kesken. Siellä, missä taloudelliset menetykset ovat olleet vähäisempiä, kuten Saksassa, politiikan ilmapiiiri ja voimasuhteet ovat muuttuneet. Aineellisten vahinkojen lisäksi eurooppalaisten luottamus omiin poliittisiin järjestelmiinsä on heikentynyt. Päätöksentekijöiden keskuudessa kummittelee edelleen muistoja eurokriisin synkimpien hetkien epäluottamuksesta.

Parhaimmatkaan skenaarioiden laatijat eivät osaa ennakoida kaikkea. EU:n ja sen jäsenvaltioiden ratkottavaksi on noussut ongelmia, joista ei 2010-luvun alkaessa ollut tietoa. Syyrian sisällissota on kestänyt nyt jo pidempään kuin toinen maailmansota. Lähi-idän ja Afrikan poliittinen levottomuus ja taloudellinen näköalattomuus ajaa suuria määriä ihmisiä liikkeelle ja kohti Eurooppaa paremman elämän toivossa.

Vladimir Putinin johtama Venäjä ei epäröi käyttää sotilaallista voimaa etujaan edistäessään. Yhdysvaltojen sisäinen poliittinen epävakaus heikentää sen kykyä tukea liittolaisiaan Euroopassa ja muualla. Kiinan nousu maailmanmahdiksi ei näy enää pelkästään kauppavirtojen suunnissa, vaan myös investoinneissa ja teknologian kehityksessä. Itäisessä Keski-Euroopassa, Välimeren alueella ja Lähi-Idässä Kiinan taloudellinen voima on alkanut näkyä myös poliittisena vaikutusvaltana.

BREXIT EI OLE SUURIN ONGELMA

Euroopan unionia haastetaan sekä sisäisesti että ulkoa. Iso-Britannian ero unionista toteutuu nyt tiedossa olevan aikataulun mukaan maaliskuun lopussa 2019. Yllättävää kyllä brexit ei ole kuitenkaan haastanut EU:n sisäistä toimintakykyä tai romahduttanut uskoa integraation syvenemiseen. Neuvottelut ovat edenneet unionin puolella hyvässä järjestyksessä ja yhteistyössä jäsenmaiden sekä komission kesken. Vaikka brexit heikentää EU:ta taloudellisesti ja vähentää sen painoarvoa globaalissa politiikassa, prosessina se ei ole haastanut unionin perusarvoja, sillä viime kädessä demokratioissa on noudatettava kansan tahtoa. EU:sta on mahdollista erota, jos jäsenmaan kansalaisten enemmistö niin haluaa.

Brexit-neuvotteluissa sovelletaan EU:n perussopimuksia ja sisäisiä pelisääntöjä, eivätkä ne kyseenalaista unionin oikeudellista perusolemusta. Britannian ja EU:n tulevaa suhdetta määrittelevät sopimukset, aikanaan valmistuessaan, edustavat nekin liberaalia sääntöperäistä kansainvälistä järjestelmää. Neuvottelujen myötä syntyneet sopimukset sitovat ja velvoittavat osapuolia toimimaan niiden määrittelemällä tavalla.

Sen sijaan Puolassa ja Unkarissa viime vuosina nähty demokratian heikentyminen ja lipsuminen oikeusvaltioperiaatteesta, on kertaluokkaa vakavampi kysymys EU:n pitkän aikavälin tulevaisuudelle. Viitattaessa kintaalla muualta tulevalle arvostelulle, Puolan ja Unkarin nykyiset hallitukset haastavat suoraan unionin perusolemuksen sääntöpohjaisena rakennelmana, jossa tehtyjä sopimuksia ja niiden taustalla olevia periaatteita on noudatettava muuallakin kuin juhlapuheissa.

EU:n perustana olevista perusarvoista juuri demokratia ja oikeusvaltioperiaate ovat uuden vuosikymmenen alkaessa suurimman uhan alaisina. Turvallisuustilanteen heikentyminen Euroopan lähialueilla sekä terrorismin uhka unionin sisällä korostavat näiden perusasioiden tärkeyttä unionin tulevan kehityksen kannalta.

SUOMI JA EU 2020-LUVULLA

Euroopan 2020-luku alkaa samalla kellonlyömällä, kun Suomen vuoro Eurooppa-neuvoston puheenjohtajamaana päättyy 2019. Kiertävän puheenjohtajamaan merkitys ei ole enää nykyisin sama, kuin mitä se oli Suomen edellisen kerran toimiessa tehtävässä. Pienille jäsenmaille neuvoston puheenjohtajuus on silti ainutlaatuinen, nykyisellään harvakseltaan toistuva mahdollisuus vaikuttaa.

Onkin aiheellista kysyä, minkälaisen jäljen Suomi jättää Euroopan tulevaan historiaan. Mitä Suomi haluaa unionilta ja mitkä ovat sen omat edut muuttuvassa tilanteessa?

Jos unionin suurimmat haasteet alkavalla vuosikymmenellä liittyvät demokratian ja oikeusvaltioperiaatteen rapautumiseen, kannattaa Suomen tehdä voitavansa näiden ongelmien voittamiseksi. Parhaiten pieni unionin jäsenmaa vaalii näitä arvoja varmistaen osaltaan, että unioni todella toimii omien parhaiden periaatteidensa mukaisesti.

Unionin sääntöperusta ja siihen pohjaavat toimintatavat eivät ole pelkkä käytännön väline päämääriin pääsemiseksi. Ne ovat arvoja, aivan kuten demokratia ja oikeusvaltiokin. Suomen tuleekin määritellä aiempaa terävämmiin, mitä arvoja se unionissa pyrkii edistämään, ja mitkä arvot ohjaavat sen omaa toimintaa.

 Onkin aiheellista kysyä, minkälaisen jäljen Suomi jättää Euroopan tulevaan historiaan.

Kyse ei ole pelkästään konkreettisista euroilla mitattavista eduista, tai edes turvallisuudesta. Eurot ja turvallisuuspolitiikkakin ovat olemassa korkeimpien päämäärien eli arvojen turvaamiseksi.

Käytännössä Suomelle tarjoutuu joko rivijäsenmaana tai neuvoston puheenjohtajana vuoden 2019 aikana mahdollisuuksia arvopohjaisen Eurooppa-politiikkansa edistämiseksi.

Brexit-neuvotteluissa Suomella ei käytännössä ole omia maakohtaisia tavoitteita. Suomen puheenjohtajuuskaudelle ajoittuu kuitenkin kriittinen vaihe Britannian ja unionin välistä tulevaa suhdetta määrittelevissä neuvotteluissa. Siinä Suomen kannattaa tehdä voitavansa, jotta brexitiä seuraavassa järjestelyssä ei lipsuta sääntöperustaisuudesta.

Suomenkin etu on, että Britannian ja EU:n välisestä sopimusrakennelmasta tulee vankka liberaalin, sopimus pohjaisen globaalin hallinnan kulmakivi. Pienen jäsenmaan palveluksia voidaan tarvita myös Irlannin tasavallan ja entisen siirtomaavallan välien sopuunsa ylläpitämiseen.

Muualla unionin sisällä ei demokratian toimivuutta ja oikeusvaltioperiaatteen ylläpitoa voida jättää vain komission aktiivisen valvonnan varaan. Myös jäsenmaiden toimenpiteitä tarvitaan, jos Puola ja Unkari päättävät kulkea pidemmälle omaksumallaan polulla. Kyse ei ole pelkästään näistä maista, vaan koko unionin sisäisen oikeudellisesta ja poliittisesta olemuksesta ja sen uskottavuudesta. Suomen kannattaa seurata erityisesti Baltian maiden kehitystä ja tukea niitä vankistamaan demokraattisten yhteiskuntien perusrakenteita.

Vuoden 2018 aikana unionin suurimmat jäsenmaat Ranska ja Saksa ovat tunnustelleet mahdollisuuksia keskinäisen yhteistyönsä ja EU:n integraation tiivistämiseksi. Molempien maiden poliittisen johdon ponnisteluista huolimatta voi olla, ettei unionin vanha moottori enää entiseen tapaan löydä toisiaan. Unionin olennaiset sisäiset jakolinjat erottavat näitä kahta maata toisistaan. 2010-luvulla on käynyt ilmeiseksi, että unionin jakautuminen itään ja länteen, sekä etelään ja pohjoiseen on entisestään syventynyt. Britannian ero korostaa paitsi Saksan ja Ranskan suhteellista asemaa myös unionin painopisteen siirtymistä syvemmälle Keski-Eurooppaan.

Unionin sisäisissä jakolinjoissa Suomi asettuu luontevasti osaksi pohjoisten maiden ryhmittymää, joka ulottuu Irlannista Hollantiin, Pohjoismaihin ja Baltiaan. Ryhmittymää yhdistäviä tekijöitä on useita, mutta valtaa sillä on rajallisesti. ”Pohjoisella liitolla” ei esimerkiksi ole Euroopan unionin neuvostossa äänestyspäätöksiä estävää määrävähemmistöä.

Pohjoiset maat tarvitsevatkin Saksaa. Hyvä olisi, jos Saksa kokisi myös tarvitsevänsä pohjoisia kumppaneitaan. Vaikuttamistyö onkin syytä kohdentaa paitsi Brysseliin, myös Berliiniin. Ilman Saksan vahvaa johtajuutta unionin on vaikea vastata suurimpiin 2020-luvun haasteisiinsa, kuten demokratian ja

oikeusvaltioperiaatteen varjeluun ja edistämiseen, sekä sisäisen ja ulkoisen turvallisuutensa vahvistamiseen.

Tulevaisuuden historia käsikirjoitetaan jo nyt. Puheenjohtajavuoronsa lähestyessä Suomi voi osallistua Euroopan unionin tulevan historian käsikirjoituksen laadintaan. Sitä varten tarvitaan kuitenkin selkeä viesti, ja kykyä välittää se muiden tietoon. ■

Juhana Aunesluoma

Poliittisen historian dosentti, tutkimusjohtaja

Eurooppa-tutkimuksen keskus, Helsingin yliopisto

Tulevaisuuden historia käsikirjoitetaan jo nyt. Puheenjohtajavuoronsa lähestyessä Suomi voi osallistua Euroopan unionin tulevan historian käsikirjoituksen laadintaan. Sitä varten tarvitaan kuitenkin selkeä viesti, ja kykyä välittää se muiden tietoon.

SUOMI HYBRIDIUHKIEN TORJUMISEN MALLI- MAANA: KYBERTURVALLISUUDEN KESKEINEN ASEMA

Jarno Limnéll

Elämme turvallisuusympäristössä, jota leimaavat muutosnopeus, ennalta-arvaamaton epävakaus ja kompleksisuus. Tämä ”uusi normaalitila” tulee vallitsemaan jatkossakin. Lisäksi teknologia ja digitalisaatio ulottuvat hiljalleen kaikille yhteiskunnan toimintojen ja ihmisten elämänalueille. Olemme riippuvaisempia ja toisaalta myös haavoittuvaisempia digitaalisen toimintaympäristön toimivuudesta – sekä luotettavuudesta ja turvallisuudesta – kuin koskaan aikaisemmin. Tulevaisuuden kehitys näyttää tältä osin vääjäämättömältä: Digitaalinen toimintaympäristö muodostuu yhä hallitsemammaksi ja strategisemmaksi läpi globaalin toimintakentän ja turvallisuuden.

Kyberturvallisuutta voi pitää malliesimerkinä kokonaisturvallisuuden tarpeesta. Se koskettaa kaikkia ja eri toimijat on saatava vahvasti osallistettua yhteistoimintaan mukaan. Ei ole siten ihme, että useissa länsimaissa on viime vuosina korostettu *whole of nation* ja *whole of government* -periaatteen tärkeyttä tämän päivän kyber- ja hybridiuhkiin varautumisessa. Kyse on pitkälti suomalaisen kokonaisturvallisuus-mallin omaksumisesta, joskin jokaisella valtiolla on malliin omat erityispiirteensä. Suomen malliin kuitenkin kiinnitetään kasvavissa määrin arvostettua kansainvälistä huomiota.

Kokonaisturvallisuuteen viittaavien periaatteiden lisäksi on tarpeellista nostaa esille ”samanmielisten valtioiden yhteistyön” -periaate. On vanhanaikaista ajatella, että tämän päivän uhkia kyettäisiin torjumaan ainoastaan kansallisin voimavaroin ja yhteistyömallein, vaan kyse on lisääntyvissä määrin kansainvälisen yhteistyön syventämisestä omassa viiteryhmässä, mikä Suomelle tarkoittaa länsimaista demokraattista arvoyhteisöä. Lisäksi on syytä yhteistyön vahvistamisessa nostaa esille yksityisen sektorin ja erityisesti globaalien teknologian suuryritysten merkityksen kasvaminen. Yrityksillä on jatkossa yhä suurempi valta ja merkitys niin maailmanpolitiikassa kuin yhteiskunnallisen ja kansalaisten turvallisuuden tuottamisessa.

KYBERUHKAT OSANA HYBRIDIVAIKUTTAMISTA

Yhteiskuntaan kohdistuu yhä monimuotoisempia uhkia, joihin on pystyttävä varautumaan entistä tehokkaammin. Hybridiuhkista, informaatio-operaatioista ja kyberhyökkäyksistä on tullut yhä vaikuttavampia ja osaksi kybertoimintaympäristön olemusta. Turvattomassa tietoyhteiskunnassa syrjäytyminen, ääriiliikkeet ja väkivalta kasvavat, jolloin sisäinen turvallisuus heikkenee, mikä alentaa yhteiskunnan toimintakykyä ja kriisisietoisuutta.

Kyberuhkat ovat muuttuneet vaikutuksiltaan aiempaa moninaisemmiksi ja haitallisemmiksi niin yksittäisille ihmisille, yrityksille kuin suomalaiselle yhteiskunnalle. Kuten fyysisessä maailmassa, niin myös kybertoimintaympäristössä on useita eri motiiveilla toimivia toimijoita. Kehittyneimmät toimijat ovat valtioita, joille kybertoimintaympäristö näyttäytyy strategisena ympäristönä. Esimerkiksi tiedon digitalisoitumisen myötä on luonnollista, että myös valtioiden välinen vakoilu on siirtynyt yhä enemmän kyberympäristöön. Digitaalisen toimintaympäristön kehitykseen yhdistyy yhä merkittävämmällä tavalla valtioiden halu luoda erilaisia kyberkyvykkyysjä ja niiden avulla edistää poliittisia päämääriään. Tietyissä määrin voidaan sanoa, että maailmassa on parhaillaan käynnissä globaali kyberasevarustelukilpa. Kyse on kehityssuunnasta, jossa valtiot resursoivat kasvavissa määrin erilaisten kyberkyvykkyysien kehittämiseen.

Kybertoimintaympäristöä käytetään yhä aktiivisemmin eri valtioiden toimesta hyväksi poliittisten päämäärien edistämiseen, ja erilaiset kyberoperaatiot ovat keskeisessä asemassa hybridiuhkia arvioitaessa. Valtioiden tekemät kyberhyökkäykset ja -toimet vaikuttavat jo nyt poliittisiin suhteisiin sekä valtarakennelmiin ympäri maailmaa.

Kansainvälisessä tutkimuksessa painottuukin tänä päivänä kyberasioiden poliittinen luonne, mikä kuvaa kybertoimintaympäristön ensisijaista ymmärrystä nimenomaan poliittisena toimintaympäristönä. Yksi Suomen kyberturvallisuudessa parannettava osa-alue onkin poliittis-strategisen analyysikyvykkyuden kehittäminen, jotta kykenemme ”isossa kuvassa” paremmin arvioimaan nykyisiä ja tulevia kehitystrendejä. Teknologian kehitys muuttaa merkittävästi niin turvallisuuden kuin puolustuksen luonnetta.

Suomen puolustamisen näkökulmasta on huomioitava, että puolustusvoimista annetun lain mukaan Suomen sotilaalliseen puolustamiseen kuuluu maa-alueen, vesialueen ja ilmatilan valvominen sekä alueellisen koskemattomuuden turvaaminen. Uutena puolustettavana alueen on kansallinen kybertila. Valtion täysivaltaisuuteen kuuluu sen alueellinen koskemattomuus. Tämän tulisi koskea myös kansallista kyberaluetta, ja tämä on yksi syy siihen miksi Suomeen tarvitaan uusi sotilastiedustelulaki kattamaan tiedonhankinta myös digitaalisessa ympäristössä.

Kybertoimintaympäristön hyväksi käyttäminen soveltuu hyvin hybridivaikuttamiseen ja sen eri muotoihin, tiivistäen viidestä syystä:

- Tekijää on useimmiten vaikea tunnistaa ja pystyä todistamaan,
- Poliittiset riskit kybervaikuttamisen vastatoimista näyttäytyvät edelleen hyvin pieninä,
- Kyberasiat ovat kansainvälisissä laeissa harmaata aluetta,
- Valtiot ulkoistavat lisääntyvissä määrin kyberoperaatioitaan ei-valtiollisille toimijoille, jolloin valtion toimien kiistettävyyden ja ”hämmästyksen” kasvavat,
- Ei-kineettisten kohteiden merkityksen ja niihin vaikuttamisen vaikutuksen kasvu digitalisoituvissa yhteiskunnissa.

Kyberturvallisuushkat tulee nähdä osana hybridivaikuttamista. Olennaista on ymmärtää, että tämän päivän maailmassa – ja myös lähitulevaisuudessa – erityisesti suurvallat pyrkivät tarkoituksellisesti hämärtämään sodan ja rauhan rajaa. Tällöin tiedostetaan kohdevaltion lainsäädäntö, joka on muotoutunut pitkälti juuri dikotomioiden (kuten sota-rauha tai digitaalinen-fyysinen) varaan. Tulevaisuudessa vaikuttamiseen sekoittuu uusia elementtejä erityisesti kybertoimintaympäristössä, tavoitteena pysyttäytyä sodan kynnyksen alapuolella.

 Hybridiuhkista, informaatio-operaatioista ja kyberhyökkäyksistä on tullut yhä vaikuttavampia ja osaksi kybertoimintaympäristön olemusta.

Erityisesti suurvalta voi perustella läsnäoloaan ja vaikuttamista tietyllä alueella tarkoituksellisen epävakauden ylläpidolla ei-kineettisten operaatioiden kautta. Toimintaa perustellaan rauhanturvaamisella, tasapainon säilyttämisellä, omien etujen ja kansalaisten suojaamisella tai liittolaisten tukemisella ja ylipäänsä kaikella näennäisesti hyväksyttävällä toiminnalla. Kybertoimintaympäristö on luonut uuden tilan vaikuttaa toisen valtion alueella käyttäen hyväksi erilaisia sotilaallisia ja ei-sotilaallisia painostuskeinoja poliittisten ja sotilaallisten tavoitteiden saavuttamiseksi.

VIISI AVAINASIAA VARAUTUMISEN KEHITTÄMISESSÄ

Hybridi- ja kyberuhkiin varautuminen on uhkien monimuotoisuuden takia hyvin laaja kokonaisuus ja edellyttää niin teoriassa kuin käytännössä holistista sekä poikkiteollista lähestymistapaa. Nostan lopuksi esille viisi keskeistä varautumiseen viittaavaa periaatetta, joita Suomessa on nykyisestä vahvistettava, jotta asemamme hybridiuhkien torjumisen mallimaana säilyy.

Kun hybridi- ja kybervaikuttamisen keinot muuttuvat nopeasti ja ovat innovatiivisia – on puolustajan toimittava samalla tavalla. *Vaatimus tulevaisuuden ennakoinnista* korostuu. Mitkä ovat vaikuttamisen seuraavat keinot, ja mikä on motivaatio keinojen toteuttamiseen? Jos emme kykene tarpeeksi hyvin näkemään vaikuttamisen ”seuraavaa aaltoa”, olemme varautumisessa askeleen perässä. Onneksi meillä Suomessa on vahvaa osaamista ja tutkimuksellista kykyä tähän ennakointiin ja toisaalta kykyä sietää myös niitä vaikuttamisen keinoja, jotka meidät mahdollisesti pääsevät yllättämään. Uhkien – ja koko maailman – monimutkaistuu on syytä olettaa, että yllättävien tapahtumien ja tilanteiden todennäköisyys lisääntyy.

Käytännön tasolla muuttuva turvallisuusympäristö ja hämärtyvät dikotomiat pakottavat ”eri turvallisuudet” ja turvallisuustoimijat yhä läheisempään yhteistyöhön. Tämä on välttämättömyys, kuten myös kansainvälinen yhteistyö. Turvallisuusympäristön ja uhkien tulevaisuus pakottaa meitä Suomessa irtautumaan yhä enemmän irti dikotomioista. *Perinteisiä turvallisuuden jakolinjoja ylittävän ymmärryksen merkitys korostuu nykyajassa*. Tämä on yksi tulevaisuuden uhkaymmärryksen välttämätön perusta.

Uhkiin vastaaminen edellyttää *vahvaa ja keskitettyä havainnointi-tilannekuva-johtamisen kyvykkyyttä*. Tilannekuvan ja -ymmärryksen sekä analyysikyvyn kehittäminen ovat elinehto Suomen ja suomalaisten turvallisuuden varmistamiseksi yhä kompleksisemmassa uhkamaailmassa. Turvallisuuden strategisessa johtamisessa tarvitaan tilanneymmärrystä, selkeitä johtamisvastuita ja -rooleja, saumatonta tiedon kulkua ja -vaihtoa.

Lainsäädännön tulee kaikilta osin tukea koko kansallista varautumisen sekä resilienssin kehittämisen prosessia. Suomalaisen yhteiskunnan on varauduttava moninaisesti hybridi- ja kyberuhkiin, jotka voivat vaikutuksiltaan olla yhteiskunnan toimivuudelle hyvin vakavia. Erityisesti teknologian ja kyberympäristön kehittyessä oleelliseksi kysymykseksi turvallisuuden näkökulmasta

nouseekin lainsäädäntö, jonka olisi pystyttävä pysymään tämän kehityksen mukana.

Turvallisuus ei saa näyttäytyä vain uhkina ja niihin varautumisena. Turvallisuus on yhä vahvemmin jatkossa niin yhteiskuntien kuin yritysten kilpailuetutekijä – siis positiivinen asia ja esimerkiksi luotettavan teknologian mahdollistaja. Siksi on tärkeää pitää mielessä uhkiin varautumisessa, että samalla luomme sekä vahvistuvaa kilpailuetua suomalaiselle yhteiskunnalle ja vahvistamme kansallista luottamukseen perustuvaa ilmapiiriä. Turvallisuus ja luottamus kulkevat käsi kädessä. Tämä on myös huomioitava viestinnässä, sillä turvallisuus on jatkossa yhä vahvemmin viestinnällinen asia. Turvallisuus näyttäytyy Suomelle ja suomalaisille sekä hyvin vahvana arvona että yhteiskunnan peruspilarina. Niin pitääkin olla – myös tulevaisuudessa.

Turvallisuus ei saa näyttäytyä vain uhkina ja niihin varautumisena.

Presidentti Kyösti Kallion sanoin: ”Toivon sydämestäni, että se yhteistunto, joka koettelemuksissamme on meitä pystyssä pitänyt, yhä lujittuisi, sillä siitä riippuu kansamme menestys ja tulevaisuus.” *Kansallisen yhteenkuuluvuuden ja luottamuksen vahvistaminen ovat hyvin olennaisia asioita Suomen ja suomalaisten turvallisuuden tulevaisuudessa – mitä moninaisempia uhkia vastaan.* ■

Jarno Limnéll
Kyberturvallisuuden professori
Aalto yliopisto

MITÄ ODOTTAA PUTININ NELJÄNNEN KAUDEN ULKOPOLITIIKALTA?

Sinikukka Saari

Venäjän sisäinen kehitys heijastuu herkästi ulkopoliitiikkaan. Vuoden 2012 vaalien jälkeen presidentti Putinin asema oli ennätyksellisen heikko: talouskasvu hidastui ja monien venäläisten pettymys Putinin uudelleenvalintaan johti mielenosoituksiin ja valtaeliitin rivien näkyvään rakoiluun. Vaalien jälkeen maan sisäistä kontrollia tiukennettiin ja ulkopoliitiikka muuttui entistä aktiivisemmaksi ja tiukemmaksi. Erityisesti Naton laajentuminen ja EU:n itäisen kumppanuuden syveneminen haluttiin pysäyttää. Tarinan jatko on tuttu: maaliskuussa 2014 Krim liitettiin Venäjään, ja Putinin kannatuslukemat nousivat ennätyslukemiin.

Vuoden 2018 vaalien jälkeen Putinin asema on kotimaassa huomattavasti vahvempi ja Venäjän rooli maailmanpolitiikan näyttämöllä selkeästi suurempi kuin kuusi vuotta sitten. Tämän voisi äkkiseltään ajatella tarkoittavan, ettei aggressiiviselle ulkopoliitikalle ole enää poliittista tarvetta. Näin ei valitettavasti ole.

VENÄJÄ EI HALUA PALUUTA ”VANHAAN NORMAALIIN”

Venäjän ulkopoliitiikkaan vaikuttaa kolme keskeistä muuttujaa: ulkopoliittiset päämäärät, maan sisäinen kehitys ja sen jännitteet, sekä kolmanneksi kyky tarttua nopeasti eri puolilla maailmaa avautuviin mahdollisuuksiin käyttäen joustavasti erilaisia toimintatapoja. Opportunistisen toimintatavan vuoksi Venäjän ulkopoliitiikkaa pidetään yleisesti arvaamattomana vaikka sen ulkopoliittiset päämäärät ovat varsin pysyviä.

Venäjän johdon näkökulmasta katsottuna viime vuosien ulkopoliitiikka on tuottanut tulosta sekä ulkopoliittisten päämäärien saavuttamisessa että maan sisäisten jännitteiden patoamisessa. Sovittelevamman ja yhteistyökykyisen ulkopoliitiikan avulla Venäjä olisi tuskin saavuttanut tunnustusta suurvaltana kotimaassa tai muualla maailmassa.

Suurvalta-asema on Venäjän ulkopoliitiikan kaikkein keskeisin ja pysyvin päämäärä. Venäläisestä näkökulmasta suurvalta-asema tarkoittaa, että valtio näyttelee merkittävää roolia keskeisissä kansainvälisissä turvallisuuskysymyksissä, ja että maalla on kansainvälisesti tunnustettu etupiiri. Etupiiriin kuuluvien maiden tulisi lähtökohtaisesti ottaa omissa päätöksissään huomioon Venäjän taloudelliset, poliittiset ja sotilaalliset edut. Venäjän etupiiriin pidetään entisen Neuvostoliiton aluetta (pois lukien Baltian maat).

Georgian ja Ukrainan sodat ja Krimin laitton liittäminen Venäjään ovat konkreettisia esimerkkejä siitä, kuinka pitkälle Venäjä on valmis menemään puolustaakseen asemaansa entisen Neuvostoliiton alueella. Georgian ja Ukrainan Nato-jäsenyyttä pidetään nykyisin yleisesti epärealistisena, vaikka vielä huhtikuussa 2008 Nato-maat totesivat että Ukraina ja Georgia otettaisiin liittoutuman jäseniksi tulevaisuudessa. Keskeisin syy muutokselle on epäilemättä Venäjän kova vastustus ja sotatoimet Georgiassa ja Ukrainassa.

Putinin kolmannella presidenttikaudella vahvistunut riskejä kaihtamaton, sääntöjä rikkova ja aktiivinen ulkopoliitiikka on johtanut siihen, ettei Venäjää voi toimijana sivuuttaa monessa keskeisessä turvallisuuskysymyksessä esimerkiksi Lähi-idässä tai Pohjois-Afrikassa. Venäjä ei halua paluuta yhteistyöpohjaiseen ”vanhaan normaaliin”, sillä silloin maa ei näyttäytyisi vahvana tai merkittävänä kansainvälisen politiikan pelurina.

Venäjän ulkopoliittisen toiminnan tehokkuus johtuu suurelta osalta siitä, että se kykenee yhdistelemään hyvin erilaisia keinoja ylhäältä asetetun päämäärän saavuttamiseksi. Viime vuosina Venäjä on taitavasti yhdistellyt diplomatiaa, sotilaallista toimintaa, tiedustelupalveluiden suorittamia ”aktiivisia toimia”, informaatiovaikuttamista sekä talouden ja muiden hallintoalojen keinoja saavuttaakseen päämääränsä. Muodolliset säännöt tai viralliset vastuualueet eivät aseta toiminnalle esteitä.

Joustavalla taktiikalla Venäjä on käyttänyt taitavasti hyväkseen avoimien, demokraattisten yhteiskuntien heikkoja kohtia ja tarttunut nopeasti yllättäenkin avautuneisiin tilaisuuksiin. Hybridikyvyykkydet, valmius käyttää sotilaallista voimaa ja toiminnan ketteryys ja nopeus ovat Venäjän kilpailuvaltteja.

MAAN SISÄINEN SUORITUSPAINEN ON VÄHENTYNYT

Sen lisäksi että revisionistinen ulkopoliitiikka on tuonut menestystä ulkopoliitikassa, on se myös tehokkaasti padonnut maan sisäistä muutospainetta. Tästä konkreettisena todisteena on Putinin vahva tulos maaliskuun presidentinvaaleissa. Vallan väärinkäytökset, laaja korruptio, kansalaisten eriarvoisuus sekä talouden vaisut näkymät ovat pysyneet entisenlaisina ongelmina, mutta tästä huolimatta lähes 77 prosenttia äänestäjistä antoi maaliskuun vaaleissa tukensa Putinille. Viholliskuvia ja pelkoa maalaava ilmapiiri on vähentänyt suorituspainetta maan sisällä.

Vuoden 2018 vaalien jälkeen Putinin asema on kotimaassa huomattavasti vahvempi ja Venäjän rooli maailmanpolitiikan näyttämöllä selkeästi suurempi kuin kuusi vuotta sitten. Tämän voisi äkkiseltään ajatella tarkoittavan, ettei aggressiiviselle ulkopolitiikalle ole enää poliittista tarvetta. Näin ei valitettavasti ole.

Talouden pidemmän aikavälin näkymät pysyvät heikkoina sillä Venäjän nykyisellä hallinnolla ei ole halua tai valmiutta toteuttaa vaativia rakenteellisia uudistuksia. Nykyinen luonnonvaroihin perustuva talous on niitä hallitsevan eliitin tae vallassa pysymiselle. Talouden monipuolistaminen loisi samalla valtarakenteista itsenäisemmän eliitin, joka saattaisi uhata nykyistä järjestelmää. Lisäksi disruptiiviset – vakiintuneita toimintatapoja murtavat – uudistukset loisivat tyytymättömyyttä kansalaisten keskuudessa. Kivuliaat rakenteelliset uudistukset romahduttivat kahden edellisen johtajan suosion, eikä Putin mitä ilmeisemmin aio seurata heidän esimerkkiään.

Putin on valinnut poliittisesti helpomman tien: tuetaan valtioventoista innovaatiopolitiikkaa (jossa keskeisessä roolissa on ase- ja ydinteknologia), noudatetaan maltillista rahapolitiikkaa, vältellään suuria uudistuksia ja pidetään kiinni yhteiskunnallisesta kontrollista. Linja takaa, ettei talous täysin romahda eikä Putinista itsenäisiä taloudellisia tai poliittisia toimijoita pääse syntymään. Pitkän aikavälin uudistuskyvyyttömyys ja talouden heikkous kuitenkin vahvistavat tarvetta viholliskuville sekä ulkopoliittisille ja sotilaallisille voitoille.

MITEN VENÄJÄN HYBRIDITOIMIIN TULISI VASTATA?

Venäjän länsimaihin kohdistamat painostuskeinot eivät ole luonteeltaan ensisijaisesti sotilaallisia. Lännen avoimet järjestelmät tarjoavat venäläisille toimijoille runsaasti mahdollisuuksia manipuloida yhteiskunnallista ilmapiiriä yhdistelemällä esimerkiksi disinformaatiota, kybervaikuttamista, taloudellista painostusta tai etuja.

Suomen ja Venäjän suhteen kaksi kivijalkaa ovat toisaalta naapuruus, joka velvoittaa monentasoiseen kahdenväliseen yhteistyöhön, ja toisaalta Suomen EU-jäsenyys, jonka seurauksena Suomi on ankkuroitunut Eurooppaan ja länteen. Suomen kahdenvälinen suhde Venäjään ja EU:n yhteinen Venäjä-politiikka vahvistavat ja tukevat toisiaan.

Suomen ja Venäjän ulkopoliittiset päämäärät ovat suurelta osin erisuuntaisia, mikä jo lähtökohtaisesti luo suhteisiin jännitettä. Venäjä korostaa politiikassaan naapuruutta omista lähtökohdistaan; se viestii erilaisin tavoin, että nykyinen hyvä naapuruus ja hyvät kaupalliset suhteet eivät ole itsestäänselvyys vaan saavutettu etu. Poliittinen vaikuttaminen ja epäsuorat hybridikeinot – hallinnon, yhteiskunnan tai talouden heikkouksien hyväksikäyttö tai erilaiset ”porkkanat” – ovat Venäjän vaikutuskanavia myös Suomessa.

Hybridikeinot ovat usein vaikeasti havaittavissa, koska ne saattavat kohdistua esimerkiksi liike-elämän tai aluetason toimijoihin, keinoja suorittavien tahojen suhde Venäjän hallintoon on epäselvä, ja koska niihin liittyvä harhautus saattaa onnistua. Kokonaiskuvan muodostaminen nopeasti on usein vaikeaa. Yleinen ongelma on, että Venäjän toimintaa analysoidaan meidän lähtökohdista tai toiveajatteluun pohjautuen.

Venäjän harjoittamaan hybridivaikuttamiseen tulisi varautua kansallisesti joustavalla poikkihallinnollisella yhteistyöllä, mahdollisten yhteiskunnallisten tai hallinnollisten heikkojen kohtien ja haavoittuvuuksien korjaamisella sekä laajasti jaetulla ja julkisuudessa esiintuodulla tilannekuvalla Venäjästä.

Kansallinen varautuminen ja ennaltaehkäisy on nykyisin kytketty kansainväliseen tasoon lähes kaikilla osa-alueilla. Huolimatta hybriditoimiin liittyvästä tietoisesta hämärtämisestä, niihin tulisi vastata johdonmukaisesti ja päättäväisesti yhdessä kumppanimaiden kanssa. Vain tehokas, yhteinen pelote voi vaikuttaa Venäjän tulevaan toimintaan. Esimerkkejä yhteisestä pelotteesta ovat esimerkiksi Venäjään kohdistetut henkilö- ja sektoripakotteet Ukrainan tapahtumien johdosta sekä yhdessä sovitut (ja kansallisesti toteutetut) diplomaattikarkotukset Salisburyssa tapahtuneen hermomyrkyllä toteutetun murhayrityksen jälkeen. Yhteistoimet muissa maissa tapahtuneiden vakavien tapausten vuoksi ovat Suomen etujen mukaisia, koska ne vahvistavat Suomen omaakin turvallisuutta.

Ongelmat Venäjän ja EU:n suhteessa ovat perustavanlaatuisia ja pitkäaikaisia.

KYSEESSÄ EI OLE OHIMENEVÄ KRIISI

Lyhyen aikavälin tuloksellisuudesta huolimatta Venäjän suurempi rooli maailmanpolitiikassa on lunastettu kansainvälisiä sääntöjä ja luottamusta rikkovalla toiminnalla. Venäjän aggressiivinen politiikka on johtanut lähes täydelliseen luottamuspulaan Venäjän ja länsimaiden välillä.

Vielä ongelmallisempaa on kuitenkin se, että Venäjän ja EU-maiden näkemykset Euroopan turvallisuusarkkitehtuurista ja kansainvälisistä pelisäännöistä ovat niin kaukana tosistaan, ettei molempia osapuolia tyydyttävää

ratkaisua ole näköpiirissä. Kyse ei ole Ukrainan sodan aiheuttamasta ”kriisistä” suhteissa, jotka korjaantuvat kun Ukrainan konflikti tavalla tai toisella ratkaistaan.

Ongelmat Venäjän ja EU:n suhteessa ovat perustavanlaatuisia ja pitkäaikaisia. Ongelmien hallitsemiseksi tarvitaan EU-maiden ja Venäjän vuoropuhelua ja yhteistyötä. Jatkuva monentasoinen vuoropuhelu on tärkeää riskien ja syvän epäluottamuksen hallitsemiseksi ja asteittaiseksi vähentämiseksi. Yhteistyön puolestaan tulisi perustua yhteisiin intresseihin; se on lähtökohdaltaan erilaista kuin EU:n toiveajatteluun perustunut ”strategisen kumppanuuden” politiikka, joka korosti yhteistä arvopohjaa ja pitkälle menevän integraation päämäärää. Venäjää ei tule demonisoida, mutta suhteen muuttunut luonne tulisi selkeästi ja avoimesti tunnustaa. ■

Sinikukka Saari
Erikoistutkija
Ulkoministeriö

PUOLUSTUS ON VASTAUS UHKIIN

Juha Pyykönen

Aiemmin jo kuolleeeksi julistettu valtion suvereniteettia ja jopa olemassaoloa vaarantavan hyökkäyksen uhka on palannut Eurooppaan. Samalla geopolitiikka, sotilaallinen pelote ja oman alueen puolustaminen tekivät paluun länsimaiden turvallisuusajatteluun. Suurin syy muutokselle on ollut Venäjän sodankäynti Ukrainassa ja Syyriassa. Ne todistavat, että Venäjällä on sekä poliittista tahtoa että sotilaallista kykyä vuosia kestävään sotilasoperaatioon lähialueensa valtiota vastaan.

MIKSI SUOMALAISET TARVITSEVAT SOTILAALLISTA PUOLUSTUSKYKYÄ?

Ennen Georgian ja Venäjän välistä lyhyttä sotaa elokuussa 2008 kysymyksen Suomen sotilaallisen puolustuskyvyn tarpeellisuudesta voitiin hakea vastauksia kaukaisista kriiseistä ja niiden mahdollisesta heijastevaikutuksista lähialueellemme. Sitten Venäjän halu ja kyky käyttää sotilaallista voimaa etujensa ajamiseen on kasvanut merkittävästi, mikä on viime vuosina ollut luonteenomaista maan ulkopoliitikalle.

Ukrainan sodan käynnistäminen Krimin niemimaan laittomalla miehittämisellä, vuosia jatkunut separatistien sotilaallinen tukeminen Ukrainan itäosissa, yllätykselliset vaikuttamisyritykset länsimaissa sekä laajat ja aggressiiviset sotaharjoitukset Venäjän länsinaapuria kohtaan ovat nostaneet Suomen puolustuskyvylle asetettavia vaatimuksia. Venäjän federaation elintärkeisiin alueisiin kuuluvat Pietarin suuralue ja Kuolan niemimaa, jotka sijaitsevat maantieteellisesti Suomen välittömässä lähimaastossa. Venäjä on avoimesti korostanut tarvettaan luoda puskurivyöhykkeen länsirajalleen – kyse on siis etupiirijattelun paluusta.

Tämä tarkastelu lähtee tarpeesta puolustaa sotilaallisesti Suomen valtioaluetamme kaikissa tilanteissa. Näkökulmaa voidaan kutsua uhkalähtöiseksi puolustukseksi. Uhkaan vastataan rakentamalla sotilaallista puolustuskkyä, joka perustuu ennaltaehkäisevään vaikutukseen ja/tai sotilaalliseen ylivoimaan rankaista hyökkääjää jälkikäteen. Suomelle sotilaallisesti liittoutumattomana maana edullisempaa on ennaltaehkäisy – eikä jälkimmäiseen olisi yksin edellytyksiäkään.

MILLAISTA PUOLUSTUSKYKYÄ SUOMALAISET TARVITSEVAT?

Rajanaapurimme on autoritaarinen ja keskusjohtoisesti hallintoitu, joten se voi olla toimitaan arvaamattomampi kuin demokratia. Päätöksentekora-

kenteensa vuoksi Venäjä kykenee länsidemokratioita nopeampiin päätöksiin ja sen tähän asti käyttämät keinot ovat olleet moniulotteisia ja vaikuttavia. Suomella olisikin oltava vastaavan nopeuden omaava reagointikyky ainakin tiedossamme olevia painostus- ja voimankäyttötapoja vastaan. Rauhanajan puolustusvoimilla on oltava hallinnassaan riittävät sotilasjoukot ja -materiaali alueensa valvomiseksi sekä vastatoimien käynnistämiseksi. Tähän tarvitaan toimiva lakiperusta, mutta myös sotilaallista reserviä odottamattomia tilanteita varten.

Suurin parantamistarve on ollut maavoimilla, sillä meri- ja ilmavoimien aluevalvontatehtävä on edellyttänyt nopeaa reagointi ennenkin. Maavoimiin perustetut korkean valmiuden joukkueet ja komppaniat vastaavat tähän vaatimukseen jo tänään, mutta joukkomäärää on laajennettava. Ennaltaehkäisyyn uskottavuuden kannalta maavoimat ovat keskiössä, sillä ne voivat pitää yllä riittävää yhtäjaksoista torjuntakykyä pitkään ja koko valtakunnan alueella. Pitkäkestoisessa kriisissä hävittäjä on ilmassa kovin lyhyen aikaa vuorokaudessa ja sota-aluksen vaikutus rajoittuu vesi- ja rannikkoalueellemme.

Venäjän länsimaista kopioima kaukovaikuttaminen ja täsmäaseiden laajamittainen käyttö asettavat puolustus- ja suojautumiskyvyillemme merkittäviä lisävaatimuksia, kuten kyky torjua erityyppisiä pitkän kantaman ohjuksia. Vaatimuksia nostavat erityisesti Venäjän ilma- ja merialueen hallintaan kykenevät järjestelmäkeskittymät (A2/AD). Niitä on rakennettu Venäjän länsirajan tuntumaan Kuolaan, Kaliningradiin, Mustalle merelle ja itäiselle Välimerelle. Taistelujärjestelmien avulla pyritään tarvittaessa estämään muilta valtioilta meri- ja ilmatilan vapaa käyttö jo rauhan aikana. Monipuolisilla tiedustelu-, valvonta-, johtamis- ja asejärjestelmillä katetaan suurin osa Itämeren ja Pohjolan alueista. Tämä heikentää kyseisten valtioiden ja myös Naton edellytyksiä valvoa ja puolustaa aluettaan. Kantamien kasvu ja muu teknologian kehittyminen muuttavat ”maantiedettä” ja ovat siirtäneet esimerkiksi Ruotsin Venäjän vastaiseen eturintamaan Baltian maiden rinnalle. Ruotsissa katsotaan, ettei se kykene yksin vastaamaan kaikkiin uusiin torjuntakykyvaatimuksiin ja arvioidaan, että puolustuksen nykytaso pitäisi kaksinkertaistaa.

Maavoimat on ennaltaehkäisyssä puolustusvoimien tärkein puolustushaara, sillä sen määrä ja kriisinkestokyky ovat meri- ja ilmavoimia selvästi suuremmat. Jokaista puolustushaaraa ja yhteiskäyttöistä kykyä tarvitaan, sillä kokonaisuus on ratkaiseva eikä edes maavoimat kykene puolustamaan Suomea yksin. Näin

on ollut koko Suomen itsenäisyyden ajan, mutta silti maavoimien suorituskyky on jäänyt tyydyttävälle tasolle kahden muun jatkaessa hyvällä tasolla. Nykysellä rahoitustasolla maavoimien ikääntyvää materiaalia ei kyetä korvaamaan täysimääräisesti. Meri- ja ilmavoimien mittavat strategiset hankkeet käynnistetään 2020-luvun alkupuolella.

Laivasto- ja rannikkojoukkoja pitää kehittää, jotta niiden suorituskyky riittää torjumaan merelliset hyökkäykset, suojaamaan meriliikennettä sekä valvomaan ja turvaamaan alueellisen koskemattomuutemme. Uusilla kyvyillä vastataan Venäjän merkittävästi parantuneeseen ylivaltaan Itämeren meri- ja ilmatilassa (A2/AD). Kyse ei siis ole Suomen valinnasta, vaan vastauksestamme Venäjän parantuneeseen hyökkäyskykyyn.

Hävittäjien suorituskykyä on parannettu koko niiden elinkaaren ajan. Kyky tukea maa- ja merivoimia ilmasta maahan -kyvyllä valmistui keväällä 2018, kun pitkän kantaman risteilyohjuksen koeammunta onnistui. Ilmapuolustuksen (hävittäjä- ja ilmatorjunta sekä ilmasuojelu yhdessä) kyky suojata Suomelle elintärkeitä kohteita on parantunut uusilla ohjusjärjestelmillä, mutta näistä osa vanhenee samanaikaisesti hävittäjien kanssa. Poistuvan suorituskyvyn täysimääräinen korvaaminen riittää tavoitteeksi hävittäjien osalta, mutta myös ilmatorjuntaohjuskaluston suorituskyvyn tulee vastata Venäjän A2/AD-kyvyn nousua muun muassa risteilyohjusten ja ohjautuvien pommien vuoksi. Tässäkin on kyse vastaamisesta kasvaneeseen uhkaan.

Ukrainan sodan käynnistäminen Krimin niemimaan laittomalla miehittämisellä, vuosia jatkunut separatistien sotilaallinen tukeminen Ukrainan itäosissa, yllätykselliset vaikuttamisyritykset länsimaissa sekä laajat ja aggressiiviset sota-harjoitukset Venäjän länsinaapurია kohtaan ovat nostaneet Suomen puolustuskyvylle asetettavia vaatimuksia.

Yhteisten suorituskykyjen nykyinen taso vaatii parantamista etenkin tiedus-
telu-, johtamis- ja logistiikkajärjestelmien osalta. Kyberpuolustuksen rakenta-
minen on edelleen alkuvaiheessa ja monen itsenäisen toimijan varassa, joten
kustannustehokkuus edellyttää julkisten ja yksityissektorin toimien koordi-
nointia. Tämä vaatii ennakkuulotonta kansainvälistä yhteistyötä kumppani-
maiden kanssa.

Suomen ja Ruotsin turvallisuuspoliittinen asema kehittyi neljännesvuosisa-
dassa pienen ja puolueettoman maan statuksesta Naton tärkeimmän kump-
panin statukseksi. Muutos seurasi jälkijunassa maamme yleistä integroitu-
mista läntiseen yhteisöön. Läheinen kumppanuus Naton kanssa parantaa
välillisesti maiden turvallisuutta jo ilman jäsenyyttäkin, sillä yhteinen harjoit-
telu nostaa kustannustehokkaasti kykyjä, joita ne eivät kykenisi yksin raken-
tamaan. Sama vaikutus on myös kahdensivallisen yhteistyöllä - etenkin Yhdys-
valtojen ja Ruotsin kanssa. Materiaaliyhteistyö odottaa edelleen läpimurtoa
eikä Naton turvatakuita tule pelkän kumppanuuden ehdoilla. Suomessa on
myönnetty, etteivät EU-maat rakenna Naton kanssa päällekkäistä aluepuolus-
tusta eikä ”EU-armeijaa” turvallisuutemme parantamiseksi.

Suomessa tarvitaan myös koko yhteiskunnan kattavaa kokonaisvaltaista
puolustus- ja vastustuskykyä (resilienssiä). Tästä valtaosa, kuten digitaalisten
järjestelmien toiminta, on muiden kuin puolustushallinnon käsissä. Erityistä
huomiota vaatii kriisiä tai sotaa alemman asteisten hybridiuhkien tunnistamis-
ja torjuntakyky. Toistaiseksi merkittävintä on ollut hybridihaavoittaminen ylei-
seen mielipideilmastoon ja julkiseen vallankäyttöön demokraattisesti halli-
tuissa maissa. Digitalisaation edetessä yhä uusille alueille on sen tuomiin
riskeihin, kuten uudentyyppiset haavoittuvuudet ja keskinäisriippuvuudet,
löydettävä Suomessakin lakiperustaiset menettelytavat. Näiden pohjalle on
rakennettava riittävän suorituskykyinen järjestelmä, joka toimii viranomaisen
johdossa ja vastuulla. Uhkakuvien moninaistuminen tarkoittaa käytännössä,
että kansalaisten osaamista perusturvassa ja yksilötason varautumisessa
(esim. digitaalinen turvallisuus, sähkötön elämä, verkostojen toimintahäiriöt
jne.) on parannettava ajoissa.

**Suomen tavoitteena tulee olla puolustuskyky,
jolla on ennalta ehkäisevä torjuntavaikutus
hyökkäyksille.**

MILLOIN JA MITEN NÄIDEN PUUTTEIDEN TULISI OLLA KORJATTUINA?

Kysymykseen on kaksi vastausta. Strategisesta näkökulmasta katsottuna Venäjän kohonneeseen sotilaalliseen kykyyn painostaa tai vahingoittaa Suomea on kyettävä vastaamaan välittömästi. Toisin sanoen Suomella on oltava jatkuvasti tarvittavat kyvyt omassa käytössään. Vaihtoehtoisesti voimme pyrkiä liittoutumaan esimerkiksi Ruotsin kanssa ja siten parantaa puolustuskykyämme. Ruotsin kansalliset voimavarat tosin eivät riitä sen oman alueen puolustamiseen eivätkä siis sellaisenaan myöskään Suomen merkittävään sotilaalliseen tukemiseen. Tämän rinnalla on syvennettävä ja laajennettava nykyistä sotilaallista yhteistyötä Yhdysvaltojen, Iso-Britannian ja lähi-alueemme Nato-maiden kanssa, jotta saisimme kriisitilanteessa sotilaallista apua.

Mikäli tämä ei kuitenkaan riitä, on vaihtoehtona liittyminen verrokkimaidemme joukkoon Natoon. Jäsenyys parantaa edellytyksiämme puolustaa ja siten nostaa ennalta ehkäisevää kynnystä nopeimmin ja eniten. Tämä näkyy etenkin Baltiassa, jossa Naton sotilaallisen läsnäolon vahvistuminen on tasoittanut sotilaallista voimatasapainoa, vakauttanut tilannetta ja heikentänyt Venäjän mahdollisuuksia vaikuttaa läntisiin naapureihinsa. Oikein toteutettuna puolustuksellisten kykyjen lisäämistä ei tarvitse kokea uhkana, kuten Norja on osoittanut säilyttämällä hyvät suhteet Venäjään. Näin pelätty Venäjän reaktio voisi jäädä siedettäväksi.

Suomen tavoitteena tulee olla puolustuskyky, jolla on ennalta ehkäisevä torjuntavaikutus hyökkäyksille. Kyse on siis sotilaallisesta kynnysvoimasta, joka riittää vakuuttamaan Venäjän valtiojohdon siitä, ettei sille olisi kannattavaa painostaa Suomea tai käyttää voimaa maatamme vastaan – puolustuksellinen kyky ei uhkaa ketään. ■

Juha Pyykönen
Analyytikko, SecAn (Security Analysis)
Prikaatikenraali (evp)
Valtiotieteiden lisensiaatti

YHDYSVALTAIN KORVAAMATTOMUUS UUDEN SUURVALTA- POLITIIKAN OLOISSA

Mika Aaltola

Suomen kylmän sodan jälkeinen puolustuspolitiikka on perustunut pääosin kahdelle peruskalliolle, joita ovat kyvykäs itsenäinen puolustus sekä tätä tukevat kumppanuudet ja niiden verkostot. Tässä verkostopainotteisessa puolustusratkaisussa erityisesti Yhdysvallat on keskeinen tukipilari sekä itsenäisenä toimijana että Naton kautta. Venäjän mahdolliselle uhalle Suomen alueeseen tai Itämeren keskeisiin huoltovarmuussyhteyksiin Yhdysvallat muodostaa potentiaalisen vastavoiman.

Suomen puolustuspolitiikka on nojaa perinteiseen aluepuolustukseen, joka sekä itsenäisistä kyvykkyyksistä että ulkoisista kumppanuuksista koostuva turvallisuusyhtälö. Itsenäisen kyvykkyyden mukaisesti keskeisessä asemassa ovat materiaaliset resurssit sekä esimerkiksi suomalaisten huomattavan korkea maanpuolustustahto. Toinen tekijä yhtälössä on tälle omaehtoisuudelle osittain vastakkainen. Viime kädessä yhdelläkään valtiolla ei voi olla hallussaan sellaisia resursseja, joilla olisi mahdollista ylläpitää kestävällä tavalla riittäviä puolustuskvykykyksiä.

Tarkasteltaessa Suomen huoltovarmuusvaltimoita on ilmeistä, miten maamme kannalta keskeisiä kansallisia kohtalonkysymyksiä sijaitsee kaukana Suomen territoriaalisten rajojen ulkopuolella. Esimerkiksi etelä-Itämeren meriyhteydet ovat kriittisiä Suomen selviytymiselle, jolloin kansallisia intressejä turvatakseen Suomi ei siis mahdollisissa kriisiskenaarioissa voisi vain omiin resursseihinsa nojautuen synnyttää sellaisia kyvykkyyksiä, jotka riittäisivät so-tilaalliseen maanpuolustukseen. Suomen nykyisen puolustus-, turvallisuus- ja ulkopolitiikan ydin on näiden kahden tekijän jännitteisyyden hallitsemisessa.

Intressipohjaisuuden periaate pätee molempiin suuntiin. Yhdysvaltain turvallisuuspoliittisten sitoumusten kannalta läheinen puolustusyhteistyö Suomen kanssa on sen etujen mukaista. Ensinnäkin Yhdysvaltain intressit Baltia-Pohjoismaat alueelle ovat historiallisen korkealla johtuen Baltian-maiden ja Puolan Nato-jäsenyydestä. Toiseksi Yhdysvaltain kyky ylläpitää Baltian puolusta on paljolti kiinni Suomen ja Ruotsin kyvystä ylläpitää omaa alueellista puolustustaan ja ehkäistä Baltia haavoittuvuuksien toteutumista. Suomen ja Yhdysvaltain yhteistyössä on siten selkeitä transaktionaalisia elementtejä.

Yhdysvaltain kansainvälinen rooli tuottaa Suomelle synergiaetuja turvallisuuden ja kaupan saralla. Yhdysvaltain asema uuden suurvaltapolitiikan ajalla on korvaamaton, sillä maa on sitoutunut Suomen kansallisia intressejä tukeviin rakenteisiin sekä olennaisesti siitä syystä, etteivät kansainvälisen politiikan nousukkaat ole tosiasiaassa pystyneet tarjoamaan uskottavia tai kestäviä vaihtoehtoisia rakenteita kansainväliseen järjestelmään.

YHDYSVALTOJEN ROOLI JA UUSI SUURVALTAPOLITIikka

Geopolitiikka on perinteisesti ollut erityisesti pienille toimijoille selviytymiskamppailua. Suurvaltapolitiikan korostuessa ja kansainvälisten monenkeskeisten sidoksien hapertuessa valtapoliittiset piirteet ovat korostuneet. Keskeisessä roolissa on esimerkiksi transaktionalismi, joka painottaa oman suhteelliseen edun maksimointia molemminpuolisen edun asemasta. Yhtälailla myös kahdenvälisyys on korostunut monenvälisyyden kustannuksella. Samalla transaktionalismin nousu kansainvälisessä politiikassa on saattanut Suomen turvallisuuspolitiikan perustat paineen alle.

Nykyisen kansainvälisen järjestelmän kannalta Yhdysvaltojen rooli on keskeinen. Puolustuskapasiteetissa mitattuna se on samalla ainoa globaali suurvalta, ja muut perinteiseksi suurvalloiksi luetut valtiot ovat oikeastaan merkittäviä alueellisen tason valtoja. Yhdysvallat on ollut keskeinen toimija toisen maailman sodan jälkeisen maailmanjärjestyksen luomisessa ja sillä on perinteisen sotilaallisen voiman lisäksi paljon institutionaalista valtaa. Yhdysvaltain johtajuus on merkittävässä asemassa myös isojen globaalien haasteiden ratkaisemisessa ja vaikuttaa paljolti myös tapaamme ymmärtää kansainvälisen politiikan liikkeitä.

Suomi on tunnetusti huomattavan verkostoitunut maa, jonka riippuvuus esimerkiksi ulkomaankaupasta on suuri. Nykymuotoinen maailmantalous puolestaan perustuu hyvin pitkälti erilaisten arvoketjujen ja globaalien logistiikan toimivuuteen. Yhdysvaltain ulkopolitiikan isossa kuvassa on perinteisesti painotettu ja tuettu näiden keskeisten globaalien funktioiden, kuten kauppaja datavirtojen sekä finanssirakenteiden merkitystä. Siirtyminen luonnonvarojen alueellisesta hallinnasta kohti keskeisten funktioiden hallintaa sävyttääkin aikamme geopolitiikkaa.

Yhdysvaltain merkitys Suomelle on korostunut perinteisesti turvallisuus- ja puolustuspoliittisten kysymysten yhteydessä. Yhdysvaltojen sitoutuneisuus sekä taloudellinen että sotilaallinen Euroopan vakiintuneisiin instituutioihin on tuottanut vakautta ja ennustettavuutta. Samalla transatlantinen kumppanuus on toiminut suurvaltatason pidäkkeenä myös Venäjän voimapolitiikan asettamia haasteita vastaan. Suurvaltapolitiikan paluussa on tähän asti ollut pitkälti kysymys Venäjän halusta muuttaa vallitsevaa vakausjärjestelmää sille edullisempaan suuntaan.

Yhdysvallat on presidentti Donald Trumpin kaudella liikkunut pois päin maan pitkän aikavälin ulkopoliittisesta linjasta. Tämä on mahdollisesti ohimenevä ilmiö, johon saattaa tulla raju korjausliike Yhdysvaltain seuraavissa presidentinvaaleissa. Trumpin valinnalla on kuitenkin pitkäkestoiset seurauksensa esimerkiksi Yhdysvaltojen luotettavuuden näkökulmasta.

Yhdysvaltain johtajuus on merkittävässä asemassa myös isojen globaalien haasteiden ratkaisemisessa ja vaikuttaa paljon myös tapaamme ymmärtää kansainvälisen politiikan liikkeitä.

Eräänä 1900-luvun ominaispiirteenä voidaan pitää Yhdysvaltain kykyä vakauttaa eurooppalaisia konflikteja. Se puuttui, vaikkakin haluttomasti, kahteen eurooppalaiseen maailmansotaan sekä panosti kylmän sodan aikana läntisen Euroopan puolustukseen, jolla oli tärkeä epäsuora tuki myös Suomelle tukilassa geopoliittisessa tilanteessa.

Neuvostoliiton romahdettua ja kylmän sodan päätyttyä Yhdysvaltain johtoasema maailmanjärjestyksessä oli kiistatonta. Toisaalta tilanne oli muuttunut myös siinä, että Eurooppa ei enää ollut suurvaltapolitiikan keskiössä. Venäjän integraatiota länteen edistettiin ja vastapalveluksena tästä Neuvostoliiton seuraajavaltion Venäjän odotettiin avautuvan länteen. Ajan ilmapiiri kodifioitiin moniin ETYJ:n puitteissa tehtyyn sopimukseen ja samalla Suomen tilanne helpottui kansainvälisen politiikan geopolitiikan purkautuessa. Tämä johti myös siihen, ettei Suomessa koettu tarpeelliseksi ratkaista maan Nato-suhdetta 1990-luvulla sekä siihen, että Suomi luopui samoihin aikoihin Ottawan sopimuksen myötä yhdestä keskeisestä puolustuksellisesta välineestään. Nämä ratkaisut olivat oman aikakautensa hengen ilmentymiä.

Donald Trumpin valinnan voidaan katsoa täydentävän Venäjän haastetta Euroopalle. Yhdysvaltain rooli Euroopan ja Suomen puolustuksen viimeisenä kulmakivenä on nyt aikaisempaa epävarmempaa. Trumpin hallinnon transaktiivisen ulkopoliittikka mahdollistaa suotuisan voimatasapaino hakemisen

kilpailijoiden, kuten Venäjän ja Kiinan kanssa. Tämä lähestymistapa puolestaan asettaa Yhdysvallat rooliin, jossa sen tuki vallitsevalle ETYJ:n turvallisuus-arkkitehtuurille tulee nähdä turvallisuusyhtälössä, jossa on kolme keskeistä tekijää:

- 1)** Sääntöpohjainen maailmanjärjestys ja sen kyky palvella Yhdysvaltain kansallisia intressejä.
- 2)** Yhdysvaltain halu saavuttaa edullisia ratkaisuja hakemalla itseään hyödyttäviä tasapainoja muiden suurvaltojen kanssa sekä hakeutuminen edullisiin liittosuhteisiin saadakseen hyötyjä suhteessa hankaliin suurvaltakilpailuihin.
- 3)** Liittolaisten kyky tuottaa lisäarvoa suhteessa Yhdysvaltain prioriteettikysymyksiin ja taloudellisiin intresseihin.

Transaktionalismiin vahvasti nojaava ajattelu nakertaa yksinkertaista kansainvälisen politiikan perinteisiä toimintamalleja sekä Yhdysvaltain liittolaisten uskoa jaettuihin toimintaa ohjaaviin arvoihin. Tällä hetkellä Yhdysvaltain varaan ei voi laskea ilman suoraa sille tarjottavaa transaktionaalista lisäarvoa.

Miltä näyttävät vaihtoehdot Yhdysvaltain korvaamattomuudelle? Euroopan unionin kehittäminen kohti puolustusliittoa, jolla olisi aitoa sotilaallista kyvykkyyttä, voisi tarjota Suomelle tavan tukeutua institutionaaliseen vakauttajaan, joka voisi puskuroida Suomea valtapoliitiikan ylilyönneiltä ja siihen liittyvältä ennakoimattomuudelta. EU tarjoaa myös erityisesti kauppapoliittisia pusku-reita ja pääsyn maailman suurimmille markkinoille. Tämän lisäksi unioni tarjoaa tutkimus, kehitys ja teollisuuspoliittisia aloitteita, joista Suomen puolustus- ja turvallisuussektorin toimijat voivat hyötyä. Samalla se luo kontekstin, jossa eurooppalaiset suurvallat, kuten Saksa ja Ranska voivat samaistua Suomen lisäarvoa tuottavaan rooliin.

Mallissa on kuitenkin ongelmia ja merkittävin niistä on eurooppalaisen integraation ja maanosan kriisiytymisen syklit. Epävarmuus Euroopan tulevaisuudesta nakertaa eurooppalaisen vaihtoehdon kestävyyttä Suomen geopolitiittisten tarpeiden näkökulmasta. EU voi parhaimmillaan tukea ja tuottaa lisäarvoa Suomen ratkaistaessa omaa puolustusyhtälöään, mutta unioni on tällä hetkellä muutoksen kourissa, jossa yhteistä arvopohjaa rapauttavat sisäiset ja ulkoiset kiistat.

Näyttäisikin siltä, että Yhdysvaltain asema nykyisen maailmanjärjestyksen ylläpitäjänä on edelleen jokseenkin korvaamaton. Muiden nousu ja Trumpin

irtautuminen ulkopoliitiikan traditioista luovat lieviä valtahaasteita, joiden realisoituminen on kuitenkin edelleen epävarmaa ja näyttävät mahdollisesti tapahtuessaankin pitkän aikavälin päähän ulottuvilta skenaarioilta.

Maailma ei kuitenkaan ole entisellään kun kansainvälisen politiikan palaset hakevat paikkaansa. Suomessa, kuten muuallakaan, ei tiedetä tällä hetkellä mitä tulevaisuus tuo tullessaan. Joku saattaa ajatella, että epävarmuus korostaa suurvaltapoliittisten viidakonlakien paluuta. Samalla pelätään Suomen joutumista Venäjän etupiiriin tavalla, jolla olisi vakavia seurauksia maamme demokratialle ja turvallisuuspoliittiselle asemalle. Tämä kehitys on mahdollinen, mutta epätodennäköinen. Läntisyys ja aktiivinen puolustuspolitiikka muun muassa Yhdysvaltain, Ruotsin ja Naton suuntaan ovat osoittaneet, miten Suomen kansainvälinen asema on vakaa. ■

Mika Aaltola

Ohjelmajohtaja

Ulkopoliittinen instituutti

HUOLTOVARMUUS HARMAA EMINENSSI

Juha-Antero Puistola

”Jokainen maanviljelijä tietää, miten epävarmaa useimmiten on, ehtiikö vuoden ruissato kypsyä kylvöaikaan mennessä. Jos silloin ei ole lainkaan kylvösiementä kruununmakasiineissa, niin kysymys, olisiko sellaista hankittava, on punnittavana viikoittain ja jopa päivittäin. Kun päätös siitä on tehtävä, ei tuonnin toimeenpanoon ole kovin paljon aikaa. Ja kun kato yhtäkkiä tekee lopun parhaistakin toiveista, on siihen vielä vähemmän aikaa.” (J.V Snellmanin kootut teokset 21)

Onneksemme suuret nälkävuodet 1866-1868 ovat jääneet viimeiseksi kansalliseksi elintarvikekatastrofiksemme. Vilja jäi tuleentumattomana peltoon, perunat mätänivät maahan eivätkä ulkomailta tulleet viljalaivat päässeet satamiin. Se oli tuhoisa ajanjakso, jolloin kahdeksan prosenttia Suomen väestöstä menehtyi nälkään ja tauteihin. Nykyisin se tarkoittaisi 450 000 suomalaisen menehtymistä lyhyessä ajassa tilanteessa, jonka olisi voinut kenties paremmalla varautumisella ja suunnittelulla välttää. Niinpä Suomi varautuu ja suunnittelee.

SEITSEMÄN ELINTÄRKEÄÄ TOIMINTOA

Yhteiskunnan turvallisuusstrategiassa 2017 määritellään Suomen seitsemän elintärkeää toimintoa. Ne ovat johtaminen, kansainvälinen ja EU-toiminta, puolustuskyky, sisäinen turvallisuus, talous, infrastruktuuri ja huoltovarmuus, väestön toimintakyky ja palvelut sekä henkinen kriisinkestävyys. Mikään niistä ei ole ylitse muiden, mutta talouden, infrastruktuurin ja huoltovarmuuden ylläpitämisellä järjestetään muiden elintärkeiden toimintojen vaatimat resurssit ja toimintaympäristö. Vakaa talous luo edellytykset yleiselle turvallisuudelle ja takaa kokonaisturvallisuuden kivijalan kaikissa olosuhteissa.

Huoltovarmuudella puolestaan tarkoitetaan kykyä sellaisten yhteiskunnan taloudellisten perustoimintojen ylläpitämiseen, jotka ovat välttämättömiä väestön elinmahdollisuuksien, yhteiskunnan toimivuuden ja turvallisuuden sekä maanpuolustuksen materiaalisten edellytysten turvaamiseksi vakavissa häiriöissä ja poikkeusoloissa. Suomen maantieteellinen ja geopoliittinen asema luovat huoltovarmuudelle omat mittavat haasteensa, jotka on otettava huomioon varautumisessa ja suunnittelussa.

Kylmä ilmasto, syrjäinen sijainti, riippuvuus merikuljetuksista, energaintensiivinen talouden rakenne ja pitkät kuljetusetäisyydet ovat erityispiirteitä, jotka vaikuttavat huoltovarmuuden tavoitteisiin ja keinovalikoimaan. Suomen tavaraviennistä ja tuonnista ehdoton valtaosa kulkee merikuljetuksin Itämeren kautta. Myös 90 % Suomen ulkoisesta dataliikenteestä kulkee merenalais-

ten kaapeleiden kautta, joten Itämeri on huoltovarmuuden näkökulmasta Suomen elämänehto. Elintärkeiden toimintojen valtimoveri kulkee Itämerellä. Yksi kaikkien ja kaikki yhden puolesta

Suomalainen erityispiirre ja vahvuus on elintärkeiden toimintojen turvaaminen koko yhteiskunnan voimavarojen tehokkaalla ja kokonaisvaltaisella hyödyntämisellä. Tämä edellyttää julkisen sektorin, elinkeinoelämän, järjestöjen ja muiden yhteisöjen sekä kansalaisten välistä yhteistyötä ja toiminnan yhteensovittamista kaikissa tilanteissa. Yhteensovittaminen ja varautuminen voi olla vapaaehtoista tai lakisääteistä. Elinkeinoelämällä ei yleensä ole lakisääteistä velvollisuutta varautua, joten yritysten varautumisen lähtökohtana ovat liiketoiminnalliset perusteet, asiakkaiden kanssa tehdyt sopimukset sekä näihin liittyvä riskienhallinta. Riskit puolestaan ovat koko yhteiskunnalle usein samat.

Riskeistä selviämisen suhteen selviytymisstrategiamme perustuu siihen oletukseen, että varautuminen on osa yhteistä ja päivittäistä toimintaa. Yhteistyön pilarit ja tavat rakennetaan jo normaalioloissa. Kukaan ei halua sitä, että häiriön aikana johtosuhteet tai vastuut muuttuvat.

Oman haasteensa luo se, että varautuminen pitää toteuttaa poikkihallinnollisesti. Mikään viranomainen ei ole yksin vastuussa Suomen huoltovarmuudesta. Toimintojen hajaantuneisuus eri vastuutahojen alaisuuteen, sekä tuotannon jakautuminen verkostoihin korostaa tarvetta yhteiseen hiileen puhaltamiseen. Yhteistä päämäärää näyttää Huoltovarmuuskeskus (HVK, NESÄ), joka on työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan laitos, jonka tehtävänä on maan huoltovarmuuden ylläpitämiseen ja kehittämiseen liittyvä suunnittelu ja operatiivinen toiminta.

HVK:n tehtävänä on kehittää ja ylläpitää huoltovarmuutta:

- 1)** Sovittamalla yhteen elinkeinoelämän ja julkishallinnon yhteistyötä varautumisessa
- 2)** Hoitamalla valtion varmuusvarastointia sekä turva- ja velvoitevarastointia
- 3)** Varmistamalla välttämättömien teknisten järjestelmien toimivuutta ja turvaamalla kriittistä tavara- ja palvelutuotantoa
- 4)** Seuraamalla kansainvälistä kehitystä ja pitämällä yhteyttä ulkomaisiin viranomaisiin ja laitoksiin

Huoltovarmuuskeskuksen suunnitelmallisen ja pitkäjänteisen työn takaa osaltaan se, että se on valtion talousarvion ulkopuolisen rahaston haltija. Huoltovarmuuden tavoitteet toki asettaa Valtioneuvosto, joka antaa noin viiden vuoden välein päätöksen niistä.

On siis selvää, että Huoltovarmuuskeskus on D'Artagnan, mutta hänen laillaan myös muut muskettisoturit ovat tarpeen.

 Suomen maantieteellinen ja geopoliittinen asema luovat huoltovarmuudelle omat mittavat haasteensa, jotka on otettava huomioon varautumisessa ja suunnittelussa.”

SEKTORIT JA POOLIT

Huoltovarmuutta varten on rakennettu huoltovarmuusorganisaatio (HVO), joka on verkosto, joka ylläpitää ja kehittää Suomessa huoltovarmuutta vapaaehtoisuuteen perustuvalla julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuusperiaatteella. Organisaation pää tavoitteena on huoltovarmuuden kannalta tärkeiden yritysten toimintaedellytysten turvaaminen. Siinä toimii useita satoja yrityksiä, viranomaisia ja järjestöjä yhteiskunnan eri aloilta yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi.

Toiminnan organisoimiseksi on muodostettu huoltovarmuussektorit ja poolit, jotka vastaavat operatiivisesta varautumisesta elinkeinoelämän johdolla. Huoltovarmuussektorit ovat tietoyhteiskunta-, logistiikka-, elintarvikehuolto-, energiahuolto, terveydenhuolto-, finanssialan sekä teollisuussektori.

Sektorien alla toimivat poolit, jotka koordinoivat käytännön toimintaa. Yritykset osallistuvat poolien järjestämään koulutukseen ja suunnittelutyöhön sekä varautuvat omalta osaltaan poolien antamien ohjeiden mukaan.

VARASTOILLA SELVIÄÄ – JONKIN AIKAA

Korkeakulttuuri syntyi kasteluviljelyn, viljan varastoinnin, sotien, keksintöjen, kaupan ja uskonnon kautta. Suomessa korkeakulttuuria pyritään ainakin säi-

lyttämään. Varastoimme yhteiskunnan toiminnalle välttämättömiä tuotteita ja materiaaleja, jotta voimme turvata väestön toimeentulon ja talouselämän toiminnan ankaran kriisitilanteen tai vakavan saantihäiriön aikana. Varastointi toteutetaan joko varmuus-, velvoite- tai turvavarastointina.

Valtiolla on varmuusvarastoituna materiaaleja väestön toimeentulon ja talouselämän toiminnan turvaamiseksi. Velvoitevarastoinnin tarkoituksena on puolestaan maan huoltovarmuuden turvaaminen tuontipolttoaineiden tai lääkkeiden vakavan saantihäiriön varalta. Turvavarastoinnilla taas pyritään väestön toimeentulon ja yritysten tuotannon varmistamiseen välttämättömien raaka-aineiden ja materiaalien saantihäiriöissä. HVK:n tehtävänä on hoitaa näiden varastojen ylläpitämiseen liittyviä käytännön toimenpiteitä.

Varastojen koosta tehdään poliittisia päätöksiä. Julkisuuteen annettujen tietojen mukaan esimerkiksi leipäviljan varmuusvarastoja on leikattu viime vuosina, joten varmuusvarastoissa on elintarvikekelpoista viljaa noin seitsemän kuukauden tarve. Samoin öljyn varastointimäärää on laskettu eli sitä varastoidaan noin viiden kuukauden tarvetta vastaava määrä. Edellinen tarkoittaa sitä, että uskomme mahdollisten häiriötilanteiden olevan suhteellisen lyhytkestoisia ja normaalien markkinavoimien olevan puolellamme häiriöiden jälkeen.

Materiaalin varastoiminen ei tietenkään ole ilmaista. Esimerkiksi Ruotsissa on kritisoitu voimakkaasti käyttämättömien lääkkeiden aiheuttamia kustannuksia. Suomessa velvoitevarastointilaki velvoittaa lääketehaat, lääkevalmisteiden maahantuojat, terveydenhuollon toimintayksiköt ja Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen pitämään yllä varastoa poikkeusolojen varalle Käytännössä johtaa joidenkin lääkkeiden vanhentumiseen käyttämättöminä. Päättäjien on, kuten leipäviljan ja öljyn osalta, tehtävä linjaukset riskien ja kustannusten hyväksyttävästä suhteesta.

On kuitenkin selvää, ettei Suomi voi millään taloudellisesti perusteltavalla tavalla varautua esimerkiksi vuosia kestäväan eristäytymiseen. Olemme täysin riippuvaisia muualla tuotetuista elintarvikkeista, polttoaineista, lannoitteista, tietopalveluista ja sähköstä. Tulevaisuuden maailmassa erityisesti kaksi jälkimmäistä ovat huoltovarmuudellemme kriittisiä kohtia. Huoltovarmuus on todellinen harmaa eminenssi. ■

Juha-Antero Puistola

Erikoistutkija

Turvallisuuskomitea, Puolustusministeriö

Varmuusvarastointijärjestelmät

	Peruste	Tarkoitus	Tuotteet
Valtion varmuusvarastot	Laki huoltovarmuuden turvaamisesta (L 1390/1992)	Väestön toimeentulon ja talouselämän toiminnan turvaaminen ankaran kriisitilanteen varalta	Tuontipolttoaineet, viljat, sairaalatarvikkeet, lääkkeet, seosmetallit, kemikaalit, kriittiset tuontiraaka-aineet
Velvoitevarastot	Laki tuontipolttoaineiden velvoitevarastoinnista (L 1070/1994) lääkkeiden velvoitevarastointilaki (L 979/2008)	Maan huoltovarmuuden turvaaminen tuontipolttoaineiden tai lääkkeiden vakavan sääntihäiriön varalta	Raakaöljy, öljytuotteet, kivihiili, (maakaasu), lääkkeet, lääkeaineet
Turva-varastot	Turvavarastolaki (L 970/1982)	Väestön toimeentulon ja yritysten tuotanto-toiminnan turvaaminen välittämättömien raaka-aineiden ja materiaalien saantihäiriöissä	Kriittisiä tuotteita ja materiaaleja (VNA 552/2013)

Taulukko: Huoltovarmuuskeskus, keinovalikoima, varmuusvarastointijärjestelmät

ITÄMEREN TURVALLISUUS- POLIITTINEN TILANNE: STRATEGISIA NÄKÖKULMIA JA MUUTOKSEN DYNAMIIKKA

Pauli Järvenpää

Venäjän kansainvälisen oikeuden vastaiset toimet Krimillä keväällä 2014, separatistien harjoittamien sotatoimien jatkuva ja aktiivinen tukeminen itäisessä Ukrainassa sekä Venäjän asevoimien toistuva ja uhitteleva voimannäyttö maalla, merellä ja ilmassa ovat muuttaneet käsitystä Itämeren alueen turvallisuudesta.

Venäjän aktiivinen tukeutuminen voimapolitiikkaan on lisännyt sotilaallista epävarmuutta ja jännitteitä koko Pohjois-Euroopan alueella. Aggressiivisilla toimillaan Venäjä on selkeästi haastanut vakiintuneen kansainvälisen järjestyksen ja Euroopan turvallisuuden pelisäännöt.

Nato on vastannut omilla toimillaan, joiden tarkoituksena on erityisesti ollut tukea alueen pieniä jäsenmaita. Baltian maihin on keskitetty vähäisiä määriä liittoutuman joukkoja samalla kun näissä maissa on kohennettu sotilaallista infrastruktuuria, hankittu puolustuksellisia asejärjestelmiä ja ennakkovarastoitu raskaita aseita sekä järjestetty sotaharjoituksia.

Viime vuosien kehityksen seurauksena Itämeren alueen ja laajemminkin katsoen pohjoisen ja itäisen Euroopan turvallisuustilanne on muuttunut. Puhutaan oikeutetusti jopa paradigman muutoksesta: ajattelun ja ymmärryksen perusteellisesta murroksesta.

SUOMI MURROKSEN KESKELLÄ

Suomessa naapurustomme heikentynyt turvallisuuspoliittinen tilanne on herättänyt vakavaa huolta. Mieleemme on painunut varsinkin tasavallan presidentti Sauli Niinistön muistutus vanhasta venäläisestä sananlaskusta: ”Kasakka ottaa sen, mikä on huonosti kiinni.” Erityisesti presidentin huomio siitä, että olemme siirtyneet hienosäätöjen ajasta turvallisuuden peruskysymysten äärelle, on oleellinen.

Suomen turvallisuuspolitiikkaa ja sen peruskysymyksiä hahmotellessaan tasavallan presidentti on usein puhunut turvallisuuden neljästä pilarista. Nuo pilarit ovat uskottava kansallinen puolustus, länsi-integraatio, laaja kansainvälinen sääntöpohjainen järjestelmä ja toimivat Venäjä-suhteet.

Suomen kansallinen puolustus muodostaa tässä mallissa tärkeän kokonaisuuden. Se lisää koko Itämeren alueen vakautta, sillä korottamalla hyökkäyksestä vahvat puolustusvoimat ehkäisevät konflikteja jo ennalta. Toisaalta hyvin toimiva ja nopeasti jalkeille saatava puolustus alentaa myös jännitystä

erityisesti kriisiytyvässä tilanteessa. Suomen alueellinen puolustusjärjestelmä on edelleenkin toimiva järjestelmä, mutta sitä on kehitettävä nykyistä tulivoimaisemmaksi, liikkuvammaksi ja ketterämmäksi.

Puolustuksemme syömähampaiksi onkin viime vuosina hankittu niin sanottuja kynnysasejärjestelmiä. Valmiuden kohottamiseksi on samalla ryhdytty kouluttamaan erityisiä nopeasti perustettavia välittömän valmiuden joukkoja. Tämän lisäksi on järjestetty yhteistoimintaharjoituksia meille tärkeimpien kumppanuusmaiden kanssa mukaan luettuna Ruotsi ja muut Pohjoismaat sekä Iso-Britannia ja Yhdysvallat.

Venäjän aktiivinen tukeutuminen voimapolitiikkaan on lisännyt sotilaallista epävarmuutta ja jännitteitä koko Pohjois-Euroopan alueella. Aggressiivisilla toimillaan Venäjä on selkeästi haastanut vakiintuneen kansainvälisen järjestyksen ja Euroopan turvallisuuden pelisäännöt.

Suomen ja Naton syksyllä 2014 solmima isäntämaasopimus (Host Nation Support, HNS) on keskeinen elementti tässä laajassa yhteistyö- ja harjoitustoimintakokonaisuudessa samoin kuin mukana olomme Naton nopean toiminnan joukossa (NATO Response Force, NFR). Suomi osallistuu myös brittien johtaman vastaavan joukon toimintaan (Joint Expeditionary Force, JEF).

Kylmän sodan aikana Neuvostoliiton vaikutus Suomen turvallisuuspoliittisiin ratkaisuihin rajoitti maamme mahdollisuuksia harjoittaa sotilaallista yhteistyötä lännen kanssa. Suomen viime vuosina tiivistynyt läntinen puolustusyhteistyö taas on avannut meille kokonaan uusia mahdollisuuksia kehittää puolustusvoimiemme suorituskykyä.

Kuvaavaa viime vuosien mittaan tapahtuneelle kehitykselle on, miten esimerkiksi vuonna 2017 Suomi osallistui 84 kansainväliseen yhteistoimintaharjoitukseen. Kehityssuunta jatkuu myös vuonna 2018, kun puolustusvoimien kansainvälisen koulutuksen ja harjoitustoiminnan suunnitelma sisältää 81 koulutustapahtumaa tai harjoitusta.

Yhteistoiminta on jatkossakin vilkasta erityisesti Ruotsin mutta myös muiden Pohjoismaiden kanssa. Lisäksi Suomi harjoittelee aktiivisesti myös tulevaisuudessa Yhdysvaltain ja Iso-Britannian kanssa Itämeren alueella useassa merkittävässä harjoituksessa.

Yllä mainittu Suomen ja Naton välinen isäntämaasopimus ei luo Suomelle juriidisia velvoitteita vaan ylin päättävältä koskien Suomen alueella tapahtuvaa sotilaallista toimintaa säilyy edelleen valtiojohtomme käsissä. Sopimukseen liittyminen kuitenkin helpottaa yhteisten harjoitusten ja operaatioiden järjestelyjä sekä esimerkiksi konkreettiseen harjoitustoimintaan liittyvien logistiikkaketjujen suunnittelua.

Euroopan unionin hiljalleen käynnistyvä puolustusyhteistyö ja siihen liittyvä läntisen integraation syveneminen ovat Suomelle tärkeitä. Yhtä lailla tiivistyvät yhteistyösuhteet muihin Pohjoismaihin kahdensivulaisesti ja NORDEFCO:n kautta sekä transatlanttisen suhteen elinvoimaisuus ovat Suomelle olennaisia turvallisuuspolitiikan kivijalkoja. Kasvavan puolustuspoliittisen yhteistyön ohella on kuitenkin samalla muistettava, etteivät nämä vahvistetut turvallisuusyhteistyön muodot sellaisenaan kuitenkaan vastaa Naton jäsenilleen antamia sotilaallisia turvatakuita.

SUOMI, NATO JA VENÄJÄ

Suomi on Ruotsin kanssa Naton Walesin huippukokouksessa syksyllä 2014 esittelemän ”vahvistetun kumppanuuden” (Enhanced Opportunities Partners, EOP) kautta erityisen läheisessä suhteessa Natoon. Liioittelematta voi sanoa, että olemme niin poliittisesti kuin sotilaallisestikin niin lähellä läntistä puolustusliittoa kuin se on mahdollista olematta liittokunnan jäsen. Meidän asemamme antaa mahdollisuuksia monenlaisiin turvallisuutta lisääviin yhteistyömuotoihin. Nato on kuitenkin vahvasti korostanut, että liittokunnan turvatakuut koskevat vain jäsenmaita.

Ulkoministeriön keväällä 2016 tilaama arvio käy perin pohjin läpi Suomen mahdollisen Nato-jäsenyyden vaikutukset. Raportin läpi kulkevana teemana on se perushuomio, että Suomi on pieni maa, joka on historiansa aikana aina joutunut sopeutumaan vallitseviin olosuhteisiin. Naapurina on ollut arvaamaton Venäjä, joka nyt pyrkii haastamaan kylmän sodan jälkeisen kansainvälisen järjestyksen oikeutuksen ja hakemaan voimapolitiikallaan itselleen etupiirejä ja erityisoikeuksia. Samalla se raportin mukaan muodostaa Suomelle ”pysyvän geopolittisen dilemman, johon ei ole ratkaisua.”

Raportti päättyy kuitenkin maamme Nato-jäsenyyden kannalta selkeään johtopäätökseen: Suomen Nato-jäsenyys todennäköisesti vahvistaisi Suomen välitöntä turvallisuutta, sillä maa pääsisi viiden artiklan turvatukuiden piiriin ja vahvistaisi pelotetta mahdollista hyökkäystä vastaan.

Jos näin on, miksemme sitten hakeudu Naton jäseneksi? Mikä meitä estää olemasta itsekäs niin tärkeässä asiassa kuin oman maamme turvallisuus ja puolustus? Vai eikö meidän ”geopolittiseen dilemmaamme” todellakaan ole ratkaisua?

Venäjä on jyrkästi ilmaissut vastustavansa Suomen (ja Ruotsin) liittymistä Natoon ja tehnyt selväksi, että jäsenyys vaikuttaisi kielteisesti Suomen ja Venäjän kahdenvälisiin suhteisiin. Venäjän mahdollisista vastatoimista Suomen Nato-jäsenyyteen ei ole selkeitä arvioita, mutta Naton laajentuminen lähemmäs Venäjän raja-alueita nähdään Moskovassa yleisenä uhkana Venäjän intresseille. On kuitenkin myös huomioitava, miten Suomen EU:n jäsenyys liittää meidät jo nyt siihen joukkoon, joka taloussanktioineen on Natoon lailla osa Venäjän voimatoimia vastustavaa ryhmittymää.

Toisaalta Venäjä ei reagoanut erityisen vahvasti Viron, Latvian ja Liettuan jäsenyyteen keväällä 2004 tai Puolan jäsenyyteen vuonna 1999. Pohjoismaista Islanti, Norja ja Tanska ovat Natoon perustajajäseniä jo vuodelta 1949, eivätkä niiden Venäjä-suhteet ole siitä kärsineet.

Joka tapauksessa pitäisi olla itsestään selvää ja myöskin Venäjän hyväksyttävissä, ettei yhdelläkään toisella maalla saa olla veto-oikeutta Suomen turvallisuuspoliittisiin perusratkaisuihin. Tämä suvereniteetin perusperiaate on kirjattu kaikkiin keskeisiin Euroopan valtioiden välisiä suhteita sääteleviin asiakirjoihin, joiden allekirjoittajaosapuolena Neuvostoliiton seuraajavaltio Venäjä myös on.

Ruotsi on Suomen kannalta turvallisuuspoliittisesti merkittävä maa. Olisi kuitenkin epäviisasta sitoa Suomen Nato-jäsenyys Ruotsin toimiin jäsenyyden suhteen. Selvää toki on, että asialle olisi eduksi, jos voisimme edetä ruotsalaisten kanssa samanaikaisesti kohti jäsenyyttä. Ulkoministeriön raportin sanoin: ”Näyttääkin siis siltä, että vaikka Suomen ja Ruotsin yhtäaikainen jäsenhakemus muuttaisi huomattavasti poliittista maantiedettä Euroopassa, ja se ainakin väliaikaisesti lisäisi jännitteitä Naton ja Venäjän välillä, strategisesti katsoen se olisi selvästi parempi vaihtoehto kuin kummankaan maan erillinen liittyminen.” Tätä kirjoitettaessa Naton jäsenhakemus ei kuitenkaan tunnu olevan Tukholmassa lähiaikojen asialistalla.

VOISIKO SUOMI KOHDATA VENÄJÄN ”SILMÄN TASALTA”?

Kysymystä voisi kenties kuitenkin lähestyä toiseltakin taholta: mitä hyötyä Venäjälle voisi olla Suomen jäsenyydestä Natossa?

Suomelle Nato-jäsenyys ratkaisisi maamme ”ikiaikaisen geopoliittisen dilemman”. Jäsenyyden kautta pääsisimme osalliseksi vahvasta yhteisestä sotilaallisesta pelotteesta Naton perussopimuksen viidennen artiklan kautta. Sotilaallisista painostustoimista tai maahamme kohdistettavasta hyökkäyksestä ei tulisi ainoastaan Suomen ja hyökkääjän välinen asia, vaan koko läntisen liittokunnan ja hyökkäystä aikovan maan välinen asia. Tällainen pelote toimisi Suomen ja koko pohjoisen ja itäisen Euroopan vakautta lujittavana elementtinä.

Sen luulisi olevan myös linjassa Venäjän pyrkimysten kanssa olettaen, että myös Venäjän tavoitteena on vakaa ja turvallinen Pohjois-Eurooppa. Venäjällä olisi Nato-Suomen kanssa 1340 kilometriä yhteistä rajaa, jota ei missään olosuhteissa käytettäisi Venäjän turvallisuusetujen vastaisesti. Tämän Suomi voisi esimerkiksi liittymisasiakirjaan liitetyllä viitteellä muodollisesti taata.

Suuntaa antavaksi ennakkotapaukseksi tästä käy Norjan harjoittama politiikka kylmän sodan aikana. Silloin Norja ilmoitti pidättäytyvänsä rauhan aikana sijoittamasta Nato-maiden raskasta kalustoa Ruijaan ja järjestämästä liittoutuman sotaharjoituksia 24. itäisen pituuspiiriin itäpuolella Ruijassa. Norja ja Tanska ilmoittivat myös kieltävänsä liittoutuman ydinaseiden pysyvän sijoittamisen alueelleen rauhan aikana.

Jos Venäjä siis tänä päivänä todella aidosti pelkää hyökkäystä lännestä, ratkaisisi Suomen jäsenyys tämänkin dilemman. Suomi voisi taata, että sen alueelta hyökkäyksen uhkaa ei Venäjälle sallita. Nato tekee päätöksensä yksimielisesti,

joten Suomen päätöksellä tässä asiassa olisi ratkaiseva merkitys. Mikäli Venäjä näkisi Suomen jäsenyyden tässä hahmotetulla tavalla myönteisenä asiana, syntyisi Suomelle ja Venäjälle ainutkertainen mahdollisuus historialliseen tilaisuuteen kohdata toisensa ”silmän tasalta”, tasavertaisina suvereenina valtioina.

 Sotilaallisista painostustoimista tai maahamme kohdistettavasta hyökkäyksestä ei tulisi ainoastaan Suomen ja hyökkääjän välinen asia, vaan koko läntisen liittokunnan ja hyökkäystä aikovan maan välinen asia.

PÄÄTTEEKSI

Suomen kansalaisista vajaa neljännes tukee tällä hetkellä maamme Nato-jäsenyyttä. Yli puolet maanpuolustuksesta erityisesti kiinnostuneiden kansalaisryhmien jäsenistä, esimerkiksi Reserviläisliiton mielipidekyselyissä, ilmoittaa tukevansa jäsenyyttä. Upseeriliiton hiljattain teettämässä kyselyssä alan ammattilaisista, aktiiviupseereista, jäsenyyttä kannattaa 64 prosenttia. Eversteistä ja kenraaleista jopa 70 prosenttia on Nato-jäsenyyden kannalla.

Erään mielipidetiedustelun mukaan yli puolet suomalaisista tukisi valtiojohtoa, jos se lähtisi hakemaan Suomelle Nato-jäsenyyttä. Tämän pohjalta on tulkittavissa, että kansalaiset kenties odottavat tämän kysymyksen suhteen valtiojohtolta määrätietoista johtajuutta.

Tuskin siis tulee aikaa, jolloin Venäjä suhtautuisi kannustavasti Suomen aikeisiin hakeutua Naton jäseneksi. Myöskään Ruotsin positiivisesta päätöksestä Naton suhteen ei ole minkäänlaista varmuutta. Suomen on tämä ratkaisu tehtävä itsenäisesti ja lähtien omista kansallisen turvallisuuden lähtökohdistaan. Pysymällä Naton ulkopuolella Suomi ja Ruotsi pahimmillaan saattavat lisätä epävarmuutta Itämeren alueella, eikä päinvastoin. ■

Pauli Järvenpää
Vanhempi tutkija
ICDS tutkimuslaitos

JIHADISTINEN TERRORISMI JA SUOMI

Atte Kaleva

Suomessa yhteiskunnallista keskustelua jihadistisesta terrorismista ovat pitkään dominoineet kaksi äänekästä, mutta lukumäärältään melko marginaalista ääripäätä. Toisaalla hyvää tarkoittavat, mutta usein valitettavan sinisilmäiset tahot torjuvat rasistista ajattelua niin pontevasti, että he pyrkivät valkopesemään ja erottamaan islamin uskomusjärjestelmänä kokonaan jihadistisesta väkivallasta. Toisaalla puolestaan islamofobinen ääripää pyrkii demonisoimaan terrorismilla koko uskonnon ja kaikki muslimit.

Tällainen kärkevä vastakkainasettelu ei luonnollisesti edesauta kiihkottoman ja analyttisen keskusteluilmapiirin syntymistä, kun oikeastaan kukaan kumpaankaan ääripäähän kuulumaton ei halua leimatuksi joutumisen pelossa osallistua lainkaan islamia tai edes islamista inspiroitunutta terrorismia koskevaan keskusteluun. Onneksi tämä voimakkaasti polarisoitunut ilmapiiri näyttäisi kehittyvän parempaan suuntaan.

Islam uskontona liittyy aivan olennaisesti jihadistiseen ideologiaan, eikä tämän seikan pitäisi olla kenellekään epäselvä. Jihadistit pyrkivät aktiivisesti oikeuttamaan toimintansa islamilaisiin lähteisiin, Koraaniin ja hadith-kokoelmiin tallennettuun profeetta Muhammadin elämään perustuen ja toisaalta valikoivalla lukemisella tällainen oikeutus on löydettävissä. Monet jihadistisiin terroristijärjestöihin liittyneistä tai ylipäätään globaalia jihad-liikettä sympatisoivista henkilöistä kokevat edustavansa islamia aidoimmillaan ja puolustavansa kaikkia muslimeita. Uskonto ei kuitenkaan yksinään riitä selittämään väkivaltaista radikalisoitumista islamistiseen ekstremismiin, muutenhan maailmassa olisi 1,6 miljardia terroristia. Uskonnollisuus on kuitenkin eräs tärkeimmistä yksilön radikalisoitumista motivoivista tekijöistä.

MERKITYKSELLISYYS JA JOHONKIN KUULUMINEN

Jihadistinen ideologia tarjoaa siitä kiinnostuneille yksilöille vastaukset kahteen universaaliin tarpeeseen: merkityksellisyyteen ja johonkin kuulumiseen. Monet terroristijärjestöihin liittyneet nuoret muslimit ovat ennen radikalisoitumistaan eläneet hyvinkin maallistunutta elämää. Myös Yksilö voi kuitenkin myös yllättäen traumaattisten kokemusten tai yleisen näköalattomuuden seurauksena kokea elämänsä merkityksettömäksi ja oman olemassaolonsa hyödyttömäksi. Tavallista on myös se, etteivät radikalisoitumassa olevat nuoret koe kuuluvansa oikein mihinkään arvokkaaseen yhteisöön, sillä muut muslimit voivat syyttää heitä liiallisesta integroitumisesta ja samaistumisesta kantaväestöön, jonka edustajat puolestaan näyttäytyvät torjuvina ja syrjivinä.

Syrjintää ja rasismia elämässään kokeneen muslimin kohdalla jihadistisen propagandan tarjoama sisältö voi tuntua hyvin voimaannuttavalta. Liittyes-sään taisteluun nuori muslimi saa kuulua mujahid-soturien arvokkaaseen ja eksklusiiviseen joukkoon ja tutustua lukuisiin samanmielisiin ”veljiin ja si-sariin”. Henkilöstä, joka aiemmin tunsii itsensä ei keneksikään, tuleekin mitä suurimmassa määrin joku. On tärkeä myös huomata, että useimmilla ei ole perustason tietämystä syvempää ymmärrystä islaminuskosta, jolloin heidän käsityksensä uskon merkityksestä on muokattavissa. Tämä ei kuitenkaan tar-koita sitä, etteikö näiden henkilöiden uskonnollisuuden kokemus olisi syvä ja voimakas.

KOVAT JA PEHMEÄT VASTATOIMET

Jihadistisen ideologian ja siitä johtuvan silmittömän väkivallan nujertamiseksi tarvitaan sekä kovia että pehmeitä keinoja. Ensinnäkin tarvitaan viranomais-ten voimakkaita toimia. Terroristit tukijoineen on tunnistettava ja pidätettävä tai karkotettava maasta. Tässä uuden tiedustelulainsäädännön viranomaisil-le antamat työkalut ovat erityisen korostuneessa asemassa. Toiseksi, myös pehmeän linjan keinot on huomioitava. Viranomaisten pitää pystyä yhdessä kansalaisyhteiskunnan kanssa luomaan jihadisteille uskottavia ulospääsyste-geioita: ihmiselle, joka ei halua enää jatkaa jihadistina ja haluaa irtautua väki-valtaisesta ideologiasta pitää luoda tosiasiallinen mahdollisuus lähteä. Parannuksen tehneiden entisten jihadistien rehabilitoiminen takaisin suomalaisen yhteiskuntaan on ensiarvoisen tärkeää myös radikalisoitumisen ehkäisemi-nessä. Monet jihadistisesta ideologiasta kiinnostuneet muslimit elävät omas-sa kuplassaan, eivätkä halua kuunnella kantasuomalaisten auktoriteettien varoituksia. Entisten jihadistien kertomana sanoma jihadistisen propagandan valheellisuudesta menee perille huomattavasti paremmin.

**Jihadistisen ideologian ja siitä johtuvan
silmittömän väkivallan nujertamiseksi
tarvitaan sekä kovia että pehmeitä keinoja.**

Tärkeää olisi myös kitkeä jihadistinen ideologia muslimiyhteisöistä. Siinä ei onnistuta ilman muslimiyhteisöjen voimakasta tukea. Yhteisöjen ja erityisesti niiden johtajien on tehtävä käytännön arjessa selväksi, ettei ääri-islamistisella väkivallalla ole paikkaa suomalaisessa yhteiskunnassa. Pääosin näin tapahtuukin, mutta tarvittaessa arveluttavien yhteisöjen tai yksilöiden toimiin pitää suomalaisten muslimien uskaltaa puuttua myös yhteistyössä viranomaisten kanssa, ilman pelkoa leimaamisesta sen paremmin kantaväestön kuin muslimiyhteisöjen jäsenten taholta.

HUMANITAARISEN MAAHANMUUTON PROBLEMATIIKKA

Suomessa jihadistisen terrorismin muodostama ongelma liittyy olennaisesti humanitaariseen maahanmuuttoon, sillä suuri osa maamme muslimeista on taustaltaan pakolaisia tai turvapaikanhakijoita. Toki jihadistinen propaganda puhuttelee myös joitakin kantasuomalaisia käännynnäisiä, mutta terrorismin torjunnan kohdehenkilöistä suuri osa on maahanmuuttajataustaisia. Tämän takia viranomaisten ja muiden yhteiskunnallisten toimijoiden on väkivaltaista islamistista ekstremismistä torjuessaan tärkeä ymmärtää paitsi jihadistisen ideologian uskonnolliset ja sosiaaliset perusteet, myös humanitaarisen maahanmuuton kipupisteet.

Hollantilainen Tilburgin yliopiston professori Paul Scheffer on tutkinut maahanmuuttoa ja sen vaikutusta yhteiskuntaan ja huomannut, että pohjimmiltaan maahanmuutossa on kyse molemminpuolisesta menetyksen tunteesta. Maahantulijat menettävät tutun ympäristönsä ja elinpiirinsä, kantaväestö puolestaan kokee menettävänsä turvallisuudentunteensa ja romantisoidun maailmankuvansa. Näitä menetyksen tunteita ja jopa suoranaisia pelkoja ei suinkaan liennytetä sillä, että iskulauseenomaisesti hoetaan avointen rajojen ihanuutta ja monikulttuurisuuden rikastuttavaa vaikutusta. Laajalti koettu tunne menetyksestä, joka johtaa usein vieraantuneisuuden tuntemuksiin, on päinvastoin tunnistettava ja hyväksyttävä, jotta siihen voidaan vaikuttaa.

Scheffer tunnistaa maahanmuuttoon liittyvässä integroitumisprosessissa kolme vaihetta: välttämisen, konfliktin ja sopeutumisen. Maahanmuuttoa ei yleisesti nähdä yhteiskuntaa rikastuttavana ilmiönä juuri menetyksen tunteesta johtuvan välttämisen takia. Kantaväestö pelkää maahantulijoiden muuttavan perustavalla tavalla tuttua ja turvallista yhteisöä, minkä takia heitä vältellään. Maahanmuuttajat puolestaan suojelevat uudessa yhteiskunnassa mukanaan tuomaansa omaa kulttuuriaan ja yhteisöllisyyttään ja pyrkivät siksi eristäytymään kantaväestöstä. Jossakin vaiheessa ajatus maahanmuuttajien maassa

oleskelun tilapäisyydestä kuitenkin vaihtuu käsitykseen siitä, että uusi olotila onkin pysyvä. Yleensä tämä tapahtuu Schefferin mukaan silloin, kun ensimmäisen polven maahanmuuttajien lapset menevät uudessa kotimaassaan koulun ja eristäytymisen vaihe alkaa väistämättä päättyä. Tämä johtaa kahdalaiseen konfliktiin, toisaalta maahanmuuttajayhteisöjen sisällä, jossa kanta-väestön tapoihin koulussa tutustuneen nuorison koetaan hylänneen yhteisön arvokkaat perinteet, ja toisaalta kantaväestön kanssa, jonka maahanmuutto väkisin pakottaa määrittämään uudestaan mitä oikeastaan tarkoittaa olla tuon maan kansalainen.

Tässä Scheffer näkeekin piilevän maahanmuuton todellisen yhteiskuntaa rikastuttavan vaikutuksen. Muuttuvassa maailmassa on hyvin tärkeää jatkuvasti pohtia sitä, minkälaista on meidän yhteisöllisyytemme. Eli mitä käytännössä oikeastaan tarkoittaa olla suomalainen, siis Suomen kansalainen. Sen vuoksi konfliktivaihe ei ole kokonaan huono asia, ellei se muutu väkivaltaiseksi. Ensimmäisen sukupolven välttelyn ja toisen sukupolven konfliktin kautta päästään vihdoinkin sopeutumisvaiheeseen, jolloin myös ongelmat vähenevät. Ajatus monikulttuurisuudesta ei Schefferin mukaan toimi, sillä se ei ota riittävästi huomioon koettuja menetyksen tunteita. Se on lähinnä ensimmäisen sukupolven välttämisyvaiheeseen kuuluva idea ja estää molemminpuolista sopeutumista.

Monikulttuurisuutta tärkeämpää olisi pyrkiä luomaan mahdollisimman ajoissa yhteinen normatiivinen pohja, jonka sekä maahanmuuttajien että kantaväestön enemmistö kokisi omakseen. Selvää on, että kielitaidon merkitys on ollenainen, mutta samalla tarvitaan myös kaikille yhteisiä sosiaalisia normeja, jotka ulottuisivat paljon syvemmälle kuin pelkällä lainsäädännöllä päästään. Yhteisten normien noudattaminen luo paljon voimakkaamman sosiaalisen yhteenkuuluvuuden tunteen kuin pelkkä lakien noudattaminen.

Jihadistisen ideologian vetovoiman vähentämisessä olisikin kiinnitettävä huomiota siihen, että erityisesti nuoret maahanmuuttajataustaiset suomalaismuslimit voisivat luoda itselleen identiteetin, joka olisi samalla täysin suomalainen ja täysin islamilainen. Tämä vaatii paljon sekä kantaväestöltä että muslimiyhteisöiltä, erityisesti parhaillaan käynnissä olevan toisen sukupolven konfliktivaiheen ja osin siitä johtuvan yhteiskunnallisen polarisaation aikana. Mutta kuten Scheffer osoittaa, väkivallatonta konfliktia ei pidä pelätä, sillä se on avain sopeutumisvaiheeseen. Muutoksia kuitenkin tarvitaan, erityisesti maamme ulkomaalaispolitiikassa.

KOKONAAN UUSI ULKOMAALAISSPOLITIikka

Maamme väestö ikääntyy ja työikäisten osuus pienenee. Kestävyyssvajeen torjumiseksi Suomi tarvitsee uusia työntekijöitä ja siten maahanmuuttoa, mutta on tärkeää ymmärtää, että maahanmuutto on yhteiskunnalle rikkaus vain kestävasti ja järkevästi toteutettuna. Emme voi ottaa maahamme enempää tulijoita kuin pystymme tosiasiallisesti kotouttamaan, holtittomasta politiikasta näemme parhaillaan varoittavia esimerkkejä naapurimaassamme Ruotsissa. Vastuun kotoutumisesta pitää myös olla maahantulijoilla itsellään. Uuden elämän alkuun tarvitaan luonnollisesti yhteiskunnan apua, mutta kaikessa pitää tähdätä maahanmuuttajien itsensä aktivoimiseen. Se on lopulta kaikkien, erityisesti maahanmuuttajien itsensä, etu.

Kansantalouden kannalta katsottuna sillä ei ole merkitystä onko maahantuliija pakolainen, turvapaikanhakija, siirtolainen, tai esimerkiksi avioliiton tai opiskelun myötä Suomeen tullut. Väliä ei ole myöskään maahanmuuttajan etnisyydellä, ihonvärillä tai uskonnolla. Kansantaloudellisesti merkityksellistä on se, työllistyykö maahanmuuttaja ja tuleeko hänestä siten yhteiskunnallinen nettomaksaja, eli pelkistetyksi maksaako hän enemmän veroja kuin kuluttaa sosiaalitukia. Maahanmuuttopolitiikkaa on arvioitava kokonaisuutena, jossa kiintiöpakolaisjärjestelmän kautta kannetaan kansainvälistä vastuuta kaikkein hädänalaisimmista, mutta samalla katsotaan muuta maahantuloa yhteiskunnallisena kokonaisuutena, jakamatta sitä erillisiin osiin sen perusteella, mikä maahan pyrkijän status on.

Viranomaisten ja muiden yhteiskunnallisten toimijoiden on väkivaltaista islamistista ekstremismistä torjuessaan tärkeä ymmärtää paitsi jihadistisen ideologian uskonnolliset ja sosiaaliset perusteet, myös humanitaarisen maahanmuuton kipupisteet.

TURVAPAIKANHAKULEIRIT AFRIKASTA JA LÄHI-IDÄSTÄ TULEVILLE

Vallitseva käytäntö, jossa maahan jo saapuneet turvapaikkaa hakeneet henkilöt säilötään pahimmillaan jopa puoleksitoista vuodeksi vastaanotto-keskuksiin, on monessakin mielessä huono. Kankeaa ja työstä turvapaikanhakuprosessia ei ole alun perin tarkoitettu vastaamaan massamaiseen maahanpyrkimiseen ja kymmenien tuhansien hakemusten tulva ruuhkauttaa järjestelmän väistämättä. Tällöin perusteettomien hakemusten hylkääminen hidastuu, mutta vielä ikävämmät seuraukset koituvat niille, jotka saavat aikaan myönteisen päätöksen. Yli vuoden kestävä passivoiva laitosjakso vailla tietoa siitä, saako Suomeen jäädä, ei kannusta yksilöä opiskelemaan vaikeaa kieltä ja rakentamaan uutta alkua uudessa kotimaassa.

Vastaanottokeskusten perustaminen merkittävässä määrin Suomeen vaikuttaa rahan haaskaukselta, kun turvapaikanhakijat ovat lähtöisin alueilta, joiden lähellä heidän turvallinen majoittamisensa, muonittamisensa, terveydenhuoltonsa ja kouluttamisensa voitaisiin järjestää paljon huokeammin ja näin auttaa samalla rahalla huomattavasti useampia ihmisiä. Lähi-idästä ja pohjoisesta Afrikasta saapuvia turvapaikanhakijoita olisikin järkevintä auttaa lähialueille perustettavilla EU:n yhteisillä leireillä, jonne näiltä alueilta kotoisin olevien turvapaikanhakijoiden prosessit keskitettäisiin. Näin poistettaisiin markkinat ihmissalakuljettajilta, kun vaarallista matkaa Eurooppaan ei enää tarvitsisi tehdä. Leirit tarjoaisivat jo turvalliset olot kotimaastaan väkivaltaa paenneille, joten varsinainen akuutin suojelun tarve poistuisi.

Turvapaikanhakijat aloittaisivat kohdemaan kielen ja kulttuurin opiskelun jo leireillä, jolloin opinnoissaan hyvin menestymällä ja aktiivista integroitumishalua osoittamalla hakija voisi itse vaikuttaa myönteisesti asiansa käsittelyyn. Lisäksi leireillä voisi myös osoittaa soveltuvin näyttökokein jo hankitun ammatillisen pätevyytensä ja helpottaa näin työllistymistään valitsemaansa kohdemaan. Esimerkiksi Kanadassa käytössä oleva malli maahanpyrkijöiden pisteyttämisestä sen mukaan, kuinka todennäköistä heidän työllistymisensä on, olisi hyvin sovellettavissa myös EU:n yhteisille leireille. Leireiltä oleskeluluvan saaneet siirrettäisiin sitten perhekunnittain, lapset, vanhemmat ja isovanhemmat kaikki yhdessä kohdemaan ja siellä suoraan töihin tai kouluun. Kuljetus toimisi myös helposti toiseen suuntaan: rikoksista tuomitut voitaisiin nopeasti palauttaa takaisin leireille.

EU:n sisällä ajatusta tällaisista koko unionin yhteisistä turvapaikkaleireistä ovat pitäneet esillä Ranska ja Saksa. Tähän Suomenkin olisi syytä lähteä ensi

tilassa mukaan. Järkevästi toteutettuna leireillä voitaisiin auttaa nykyistä pienemmillä kustannuksilla huomattavasti enemmän hädänalaisia ihmisiä kuin mihin EU nykyisellään kykenee. Samalla saisimme hankittua Suomeen tulevaisuudessa yhä kipeämmin kaipaamaamme työvoimaa. Taloudellisesti kestäväälle pohjalle rakennettu kokonaisvaltainen maahanmuuttopolitiikka olisi maallemme kiistatta hyödyksi ja silloin voisimme oikeasti todeta maahanmuuton olevan Suomelle rikkaus. Se lievennyttäisi kantaväestön kokemia pelkoja, mikä puolestaan vähentäisi yhteiskunnallista polarisoitumista ja aidosti rasistinen ääripää kuihtuisi juuri sellaiseksi marginaaliksi, jollainen se maassamme todellisuudessa on. Ja tämä, jos mikä, vähentäisi tehokkaasti jihadistisen ideologian vetovoimaa suomalaisten muslimien keskuudessa. ■

Atte Kaleva

Tutkija

ILMAN RAJOJA, KOHTI TIIVIIMPÄÄ YHTEISTYÖTÄ – SUOMEN JA RUOTSIN PUOLUSTUSYHTEISTYÖ

Ilkka Kanerva

Länsinaapurillamme Ruotsilla on ollut historian saatossa keskeinen asema Suomen sekä kansallisissa ratkaisuissa että käytännön ulkopoliitikassa. Lähes 700 vuotta osana Ruotsia on jättänyt Suomen valtiolliseen ja kansalliseen itseyttämyykseen syvän jäljen. Maidemme tulevaisuudensuunnat ovat usein kietoutuneet toisiinsa, olivat kyseessä sitten maantieteelliset tai arvopohjaiset kysymykset.

Maailman valtioiden joukossa Ruotsi on Suomelle kaikin tavoin kenties läheisin kumppani, edustaen sitä viiteryhmä, johon me hyvin usein kansainvälisessä politiikassa olemme halunneet kuulua. Siksi onkin luontevaa, että turvallisuusympäristömme muuttuessa Suomi on tiivistänyt turvallisuusyhteistyötänsä muiden kumppaneiden ohella etenkin Ruotsiin. Jaamme yhteisen toimintaympäristön sekä samat kansainvälisen sääntöpohjaisen järjestelmän normit. Suhteellisen pieninä maailmanpolitiikan toimijoina jaamme tavoitteen tukea vakaata ja rauhanomaista Eurooppaa sekä laajemmin globaalia turvallisuutta.

Suomen puolustusyhteistyö Ruotsin kanssa on ollut läheistä koko kylmän sodan jälkeisen ajan. Yhteinen puolustusyhteistyön historiamme kantautuu kuitenkin tätäkin kauemmas – aina toista maailmansotaa edeltävään aikaan. Puolustusyhteistyötä on sittemmin tähän päivään tultaessa tehty sekä alueellisella että globaalilla tasolla. Alueellisesti olemme keskittyneet sekä kansallisten vahvuuksiemme tukemiseen toisiltamme ja muilta kumppaneilta oppien. Yhteistyötä on tehty kahdenvälisissä harjoituksissa sekä Naton kumppanuusohjelman ja kansainvälisten puolustusharjoitusten yhteydessä. Globaalilla tasolla puolestaan Suomi ja Ruotsi ovat osallistuneet kriisinhallintatehtäviin Lähi-idässä ja Afrikassa.

Viime vuosien kansainvälisen politiikan tapahtumat ovat tuoneet Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaan muutosten tuulia. Venäjän laiton Krimin itseensä liittäminen sekä aktiiviset sotatoimet Itä-Ukrainassa vuodesta 2014 järkyttivät turvallisuudentunnetta myös Pohjois-Euroopassa. Suomi on aktivoitunut turvallisuuspolitiikassaan ja pyrkinyt omilla toimillaan yhtäaikaaisesti luomaan vakautta sekä pitämään huolen siitä, että puolustuspolitiikkamme vastaa nykypäivän uhkia ja haasteita.

Muutokset välittömässä turvallisuusympäristössämme on tarkoittanut puolustuspolitiikan osalta erityisesti aktiivista otetta Suomen kansainvälisessä toiminnassa. Ruotsilla on tässä kehityksessä oma keskeinen roolinsa. Viime vuosina toteutettu puolustuspoliittisen yhteistyön lisääminen Ruotsin kanssa

on ollut poikkeuksellisen kokonaisvaltaista ja ripeää. Suomi on saavuttanut muutamassa vuodessa Ruotsi-puolustusyhteistyössään uuden tason, jota Sipilän hallituksen ulko- ja turvallisuuspoliittisessa selonteossa kuvattiin ”rajattomaksi yhteistyöksi”. Käytännössä tämä tarkoittaa siitä, että Suomi ja Ruotsi ovat tunnistaneeet ja tunnustaneet valmiuden toimia tulevaisuudessa yhä selkeämmin yhteisesti oman lähialueemme turvallisuuden varmistamiseksi.

Mitä Suomen ja Ruotsin tiivistyvällä puolustusyhteistyöllä halutaan saavuttaa? Yksittäinen suuremman kuvan tavoite on yleisesti Itämeren alueen vakauden varmistaminen. Tämän tavoitteen saavuttaminen puolestaan jakautuu pienempiin puolustuspoliittisiin keinoihin.

Ensinnäkin kahdenvälisen puolustusyhteistyön tavoite on vahvistaa molempien maiden puolustusvoimien vahvistaminen niin, että ne kykenevät vastaamaan moderneihin uhkakuihin. Sekä Suomessa että Ruotsissa on viime vuosien aikana tehostettu puolustuksen valmiutta ja samalla sodanajan joukkojen määrää on nostettu. Ruotsissa on puolestaan päätetty lisäyksistä puolustusmäärärahoihin ja puolustusvoimien kykyjen lisäämisestä sekä asevelvollisuuden rajatusta palauttamisesta. Vain ajanmukaiset resurssit voivat toimia tehokkaana pelotteena ja sitä kautta Itämeren aluetta vakauttavana. Suomen ja Ruotsin puolustuskyyt toimivat myös luotettavan toimijan signaalista ulospäin kumppaneillemme.

Toiseksi, Suomella ja Ruotsilla on myös oltava kyky toimia tarvittaessa yhdessä mahdollisten aluetta epävakauttavien toimien edessä. Tiivistyvä puolustusyhteistyö tähtää juuri puolustuksellisten synergioiden löytämiseen maa-, meri- ja ilmavoimien välillä sekä myös kasvamassa määrin tilannekuvayhteistyön alalla. Huomattavia edistyksen muotoja ovat Suomen osallistuminen Ruotsin Aurora 17 sotaharjoitukseen sekä Suomessa järjestetty ilmavoimien yhteisharjoitus Ruska 17.

Erityisesti merivoimien kohdalla Suomella ja Ruotsilla on merkittävää yhteistyötä ja keskeisiä intressejä. Strategisesti ja kauppapoliittisesti tärkeiden Itämeren alueiden valvonta ja turvaaminen ovat toiminnan keskiössä. Konkreettisimpiin esimerkkeihin tiivistä puolustusyhteistyöstä lukeutuu suomalais-ruotsalainen taisteluryhmä SFNTG (Swedish-Finnish Naval Task Group), jonka suunnittelu aloitettiin 2014, ja joka harjoitellut yhdessä vuodesta 2015 lähtien. Tämän yhteistyön tavoitteena on ollut operatiivisen toimintakyvyn saavuttaminen, jotta taisteluryhmä voisi tarvittaessa toimia yhteisvoimin. Ruotsin ja Suomen merivoimat tekevät kahdenvälistä yhteistyötä myös muun

muassa meritilannekuvaa jakavassa SUCFIS-operaatiossa.

Kolmanneksi, Suomi-Ruotsi-puolustusyhteistyöllä pyritään tavoittamaan laajempia kumppanuuksia Itämeren alueen turvallisuuden lisäämiseksi. Tässä näkyvimpiä esimerkkejä on Suomen uusi lainsäädäntö puolustusvoimien kansainvälisestä avunannosta, jonka esimerkkiä nyt myös Ruotsissa ollaan seuraamassa.

Toinen esimerkki on Suomi-Ruotsi-Yhdysvallat kolmikantayhteistyö, jonka tahti on myös kiihtynyt vuodesta 2014 lähtien. Toukokuussa 2018 maat solmivat Washingtonissa niin sanotun aiejulistuksen, jossa osapuolet ilmoittivat halustaan tiivistää puolustusyhteistyötä, jonka lisäksi se täydentää ja kokoaa yhteen aikaisemmin sovittuja asiakokonaisuuksia; yhteistyön avulla voidaan esimerkiksi varmistaa, ettei synny päällekkäisyyksiä tai kilpailutilanteita kansainvälisessä harjoitus- ja muussa koulutustoiminnassa. Vaikka osapuolten välistä yhteistyötä on tehty aiemminkin, on asiakirja joka tapauksessa merkittävä ja ainutlaatuinen edistysaskel Suomen, Ruotsin ja Yhdysvaltain puolustusyhteistyössä.

 ”Rajaton yhteistyö” voi toimia vain, mikäli olemme itse aktiivisia.

Oma lukunsa on myös Suomen ja Ruotsin tehostettu puolustusyhteistyö Naton 29+2 formaatissa, jossa osallistumme Itämeren alueen turvallisuuspoliittisiin konsultaatioihin yhdessä Nato-maiden kanssa. Suomi ja Ruotsi ovat olleet vuodesta 2014 osana Naton tehostettua kumppanuusohjelmaa.

Yhteistyömuodot ovat hiljalleen vakiintuneet kaikilla tasoilla: tiiviimmät ylimmän poliittisen johdon kontaktit, maiden puolustusvoimien kokonaisvaltainen yhteistoiminta, tilannekuvayhteistyö ja yhteisiin operatiivisiin kykyihin tähtäävät toimet. Esimerkiksi Suomessa järjestetään vuonna 2020 pääsotaharjoitus, johon todennäköisesti osallistuvat lähimmät kumppanimaat – Ruotsi ja Yhdysvallat mukaan lukien.

Lähitulevaisuudessa Suomi ja Ruotsi voisivat tehostaa puolustusyhteistyötään harjoitustoiminnan lisäksi poliittisella tasolla. Vuosina 2016–2018 Suomi on solminut puolustuspoliittisia aiesopimuksia lukuisten kumppanimaidensa kanssa, kuten Saksan, Iso-Britannian ja Yhdysvaltain kanssa. Vastaavanlainen

aiesopimus tai haluttaessa syvempikin puolustuspoliittinen sopimus voisi olla eräs kehityssuunta Suomen ja Ruotsin puolustusyhteistyölle. Voisimme myös ottaa toisiltamme enemmän mallia kokonaisturvallisuuden soveltamisesta laajemmin yhteiskuntaan, sillä meidän konseptimme ja Ruotsin kodinturvajoukot ovat ainakin teoriassa yhteensopivia.

Suomen puolustusyhteistyö Ruotsin kanssa perustuu molempien maiden käsitykseen sen tuomista eduista ja yhteistyö tapahtuu omalakisesti, kytkeytyen tietenkin kansainvälisen turvallisuuden kehityskuluihin. Yhteistyömme Ruotsin kanssa toimii siten omilla ehdoillaan, eikä sitä olisi nähtävä korvikkeena tai vaihtoehtona muille ratkaisuille. Kyse on pikemminkin Ruotsi-yhteistyön täydentävästä roolista, jolla aivan erityistä kahdenvälistä ja alueellista arvoa – olemme molemmat turvallisuudentuottajia.

Samalla on kuitenkin myös selvää, että läheisyytemme johdosta puolustuspolitiikallamme on sidonnaisuutta Ruotsin suuntaan. Suomen ja Ruotsin on oltava tietoisia toistensa ratkaisuista ja myös tarvittaessa harkittava niitä yhdessä. Kuten ulkoministeriön vuonna 2016 teettämä asiantuntijaraportti jo totesi, Suomen ja Ruotsin Nato-politiikan olisi suotavaa olla yhdenvertaista – riippumatta siitä, että teemme puolustuspolitiikkaa omista lähtökohdistamme. Suomen ja Ruotsin Nato-jäsenyydellä olisi alueen turvallisuutta pidemmällä aikavälillä vakauttava vaikutus, mutta toistaiseksi Suomi ja Ruotsi ovat nykyisissä olosuhteissa valinneet sotilaallisen liittoutumattomuuden. Mikäli Suomi tai Ruotsi päättäisivät kuitenkin hakea Nato-jäsenyyttä, olisi tällä suora vaikutus molempien tulevaisuuteen.

Ruotsi-yhteistyö on eräs Suomen puolustuspolitiikan tärkeimmistä kulmakivistä. Sipilän hallituksen linjaukset Ruotsi-ulottuvuuden edistämisestä ja eteenpäinviemisestä kestävät yli hallituskausien, sillä kyseessä ovat pitkälle ulottuvat kansallisen puolustuksen intressit. Tästä huolimatta meidän on toimittava sen eteen, että yhteistyöllä on selkeät tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi – ”rajaton yhteistyö” voi toimia vain, mikäli olemme itse aktiivisia. Suomen ja Ruotsin välisen puolustusyhteistyön tärkein tehtävä on tuoda vakautta Itämeren alueelle sekä hillitä jännitteiden eskaloitumista. Pohjimmiltaan kyseessä on siis rauhaan tähtäävästä toiminnasta. Alueellisen vakauden ylläpitäminen edellyttää kuitenkin sitä, että Ruotsi-yhteistyö mahdollistaa maiden välisen yhteistoiminnan sekä rauhanaikoina että tarvittaessa kriisitilanteessa.

Pohjoismaiden tulisi turvallisuuspoliittisesti epävarmoina aikoina tehdä yhteistyötä paitsi keskinäisesti lisääntyvällä tavalla, niin myös Baltian maiden kanssa. Pohjoismaiden strategista kumppanuutta tulee vahvistaa, jolloin voidaan parantaa pohjolan turvallisuutta, sekä saada pohjolan ääni paremmin kuuluviin kansainvälisissä yhteyksissä. Pohjoismaiden pitäisi käyttää nykyistä enemmän hyväkseen omaa erityisasemaansa. Lähestulkoon kaikissa kansainvälistä mittauksissa, Pohjoismaat sijoittuvat parhaimpien joukkoon. Tästä kiitos demokratiamme ja oikeusvaltioperiaattemme, sillä menestyksemme perustuvat näille arvoille.

Erityisesti rauhanturvaamista ja rauhanvälitystä Pohjoismaisena tavaramerkkinä on syytä ajaa eteenpäin. Tämä on tärkeä yhteistyön muoto tilanteessa, missä multilateralismi ja kansainvälisen sopimuspuhjan kunnioittaminen ovat joutuneet vastatuuleen samalla, kun kansainvälisten järjestöjen asemaa pyritään heikentämään. Tällainen kehityssuunta on ennen muuta haaste pienille valtioille, joiden on pyrittävä etsimään oma vaihtoehtoinen tiensä, mikä koskee erityisesti Pohjoismaita. Ellei rauhanvälitykselle ole tarvetta tällaisena aikana, niin ei sitten koskaan.

Mikäli Pohjoismaat toimivat yhdessä, pystymme vaikuttamaan paljon vahvemmin kansainvälisillä areenoilla, mitä meidän väestömäärämme edellyttäisi. Pohjoismaiden on edelleenkin vahvistettava yhteistyötään turvallisuus- ja puolustuspolitiikassa, mihin Nordefco tarjoaa jo valmiin aloituspuhjan. Jaamme muiden Pohjoismaiden kanssa samat turvallisuushaasteet, jolloin vastaukset niihin on tehokkaampaa löytää yhdessä. Tämä on tärkeää aikana, jolloin kansainväliset kriisit voivat heijastua ja ulottua pohjolaankin. Näin ollen Pohjoismaiden on syytä käyttää täysimääräisesti omia mahdollisuuksia konfliktien ehkäisyyn, rauhanvälittämiseen samoin kuin kriisien ratkaisemiseen yhdessä toimien. ■

Ilkka Kanerva

Kansanedustaja, ministeri

ILMASTONMUUTOS HAASTAA ULKO- JA TURVALLISUUSPOLITIIKAN

Pekka Reinikainen

Ilmastomuutoksen eteneminen haastaa tulevana vuosina ja vuosikymmeninä Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan. Tästä huolimatta ilmastokysymykset tulevat usein ohitetuksi perinteisessä ulkopolitiisessa keskustelussa. Vaikka ilmastomuutoksen vaikutukset ovat vielä pääosin heijasteita, näiden aiheuttamista konflikteista ja resurssikilvoittelusta puhuminen sopii ulko- ja turvallisuuspolitiikan sanoitusten puitteisiin.

Ilmastomuutos syöttää epäsuoria haasteita ulko- ja turvallisuuspolitiikan pelikentälle. Se ylläpitää illuusiota, ettei kovin moni asia ole muuttunut. Pinnan alla linjat piirtyvät selkeämmin, ja tulevan muutoksen juurisyyt jylläävät.

MONIONGELMAISET MAAT JA ENNENNÄKEMÄTÖN HUMANITÄÄRINEN KRIISI

Maailman maista noin neljännes on moniongelmaisia. Afrikan 54 itsenäisestä valtiosta 35 kuuluu moniongelmaisten joukkoon. Tässä tarkoittamani moniongelmaisuuuden neljä tunnusmerkkiä ovat köyhyys ja kehittymättömyys, valtion haurastuminen laajakirjoisine seurauksineen, alttius ilmastomuutokselle, ja kasaantuvat terveysongelmat. Määritelmän täytyminen edellyttää valtion asettumista vähintään kolmen tunnusmerkin kärkeen.

Moniongelmaisuuuden yhtälössä ilmastomuutos toimii hiukkaskiihdyttimenä. Se eskaloi muita, ja vetää näitä puoleensa. Kliseisimpien katastrofielokuvien tapaan usea myrskykeskus uhkaa päätyä samaan pisteeseen. Moniongelmaisten maiden kohdalla puhutaan pahimmillaan neljän myrskykeskuksen sulautumisesta yhdeksi vuosisadan myrskyksi.

Moniongelmaisuuuden taustalla vaikuttaa toteutuviin riskeihin liittyvän humanitaarisen avun krooninen rahoituskriisi. YK:n koordinoimia humanitaarisen avun avustukset ei ole minään vuonna milloinkaan saatu rahoitettua tarpeita vastaavasti. Rahoitusvaje on kasvanut vuosi vuodelta ja vuonna 2017 tämä vaje oli käytännössä jo puolet kyseisen vuoden tarpeista.

Edessämme olevien haasteiden vuoksi on syytä miettiä miten paljon kattamattomia humanitaarisia tarpeita maailma kestä, milloin ne alkavat syöttää energiaa mahdolliseen vuosisadan myrskyyn.

YK:n yleiskokouksen vahvistamalla maailman vähiten kehittyneiden maiden listalla on 47 maata. Näistä 21 on ns. perustajajäseniä. Ne ovat olleet luettelossa mukana sen perustamisesta, vuodesta 1971 asti. YK-luettelon sitkeä ydin kertoo, että köyhyyden, kehittymättömyyden, haurauden ja terveysongelmien

kanssa tulee jotenkuten toimeen, pitkäänkin.

Kaikki eivät tule toimeen. Etelä-Sudanin itsenäisyys suvereenina valtiona ei kestänyt. Maa on käytännössä hajonnut. Suurin osa Afganistanin pinta-alasta on muiden kuin Kabulin hallituksen hallinnassa. Syyria on palasina niin sisäisesti, kuin erilaisten ulkovaltojen temmellyskenttänä. Jemen on valtiona kadonnut kartalta. Libyaa ei sen aiemmassa merkityksessä ole enää olemassa, on kaksi ”Libyaa”. Somalia on jo klassikko. Kongon demokraattisesta tasavallasta, tai vaikkapa Malista, Keski-Afrikan tasavallasta, Irakista tai Venezuelasta voidaan keskustella pitkään.

Ilmastokysymykset tulevat usein ohitetuksi perinteisessä ulkopolitiittisessa keskustelussa.

ILMASTONMUUTOS ON MUUTAKIN KUIN SÄÄILMIÖITÄ

Ilmastomuutos tulee vaikuttamaan moneen asiaan. Konkreettisesti se tulee muuttamaan mm. sääilmiöitä, tuulijärjestelmiä, luonnon algoritmeja ja merenpinnan korkeutta. Suursäätiloihin, pysyvämpiin ilmasto-olosuhteisiin ja luonnon kiertokuluihin liittyvät muutokset saattavat olla yllättäviä, kriittisiä ja kauaskantoisia.

Erilaiset, osin ennustamattomat kehityskulut muuttavat joitakin osia maapallosta ahdistaviksi asua ja elää, osin jopa elinkelvottomiksi. Tämä ajaa ihmisiä liikkeelle.

Maailmanpankin maaliskuussa 2018 julkistaman ennusteen mukaan pahimmillaan runsaat 140 miljoonaa ihmistä päätyy jo vuoteen 2050 mennessä maiden sisäisiksi ilmastopakolaisiksi. Ylikansallisten kansainvaellusten ennusteissa puhutaan kuluvan vuosisadan aikajaksolla jopa sadoista miljoonista pakolaisista.

Davosiin maailman talousfoorumiin kokoontuva poliittinen ja taloudellinen eliitti julkaisee vuosittain tammikuussa maailman riskiraportin. The Global Risks Report järjestää maailmaa uhkaavat riskit infografiikan muotoon.

Vuoden 2018 raportissa kymmenen todennäköisimmän, ja samalla vaikutukseltaan suurimman uhan joukkoon mahtuu vain yksi niin sanotun ”kovan” turvallisuuden käsite: kyberuhat. Kaikki muut yhdeksän uhkaa liittyvät suoraan tai heijasteisesti ilmastonmuutokseen. Vaikka luettelon sijalle 11 asettuu ”valtioiden väliset konfliktit”, on talousfoorumin vakavimmissa riskiarvioissa edetty perinteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan harjoittajien epämukavuusalueelle.

Hyvä että on edetty, koska painotus on oikea. Ulko- ja turvallisuuspolitiikan suurimmat globaalit uhat ovat kuluvalle vuosisadalla ilmastonmuutosjohdannaisia.

Presidentti Martti Ahtisaaren Uuden Suomen vieraskynä-palstalla keväällä 2018 julkaiseman puheenvuoron otsikko Tuntemamme maailmanjärjestys uhkaa murentua on ajankohtainen. Osa maista murenee sisältä päin, joitakin autetaan ulkoa. Lisäksi monissa maissa jyllää lyhytnäköinen uusnationalismi tai oligarkia. Tällä on vaikutuksensa myös ilmastoturvallisuuteen.

Vuoden 1989 jälkeen vain vaivaiset 5 % maapallon sodista on käyty valtioiden välillä. Suurin osa sotien yhdeksästä miljoonasta uhrista on kuollut sisäisten konfliktien seurauksena. Murentuvien yhteiskuntien tuottama tyhjiö imee Syyrian ja Kongon demokraattisen tasavallan tapaan ekspansiivisia ulkoisia toimijoita, ja syntynyt soppa sylkee pakolaisia kaikkiin ilmansuuntiin.

Huhtikuussa 2018 ympäristökriisien poikkitieteellisiä vaikutuksia tutkivan Bios-tutkimusyksikön perustajiin kuuluva Antti Majava totesi Suomen Kuva-lehdessä, etteivät Suomen kokonaisturvallisuudesta vastaavat osaa reagoida ilmastonmuutoksen tapaisiin ilmielviin kehityskulkuihin, joita esimerkiksi pakolaisuuden taustalla on.

TYÖ ON ALOITETTAVA JO TÄNÄÄN

Ilmastonmuutoksen suhde ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan on ongelmallinen. Tämä johtuu pääosin siitä, että muutoksen suurimmat vaikutukset nähdään vasta tulevien sukupolvien elinaikana. Tästä huolimatta jo tämän päivän päättäjien tulisi käynnistää laaja-alainen työ tulevien vaikutusten estämiseksi, tai niiden minimoimiseksi, käytettävä tämän päivän jakovaraa horisontin tuolla puolen sijaitsevien ongelmien hoitoon, tulevien sukupolvien hyväksi.

Vaikka itse olen jo Hietaniemessä vuonna 2100, omat tänään kolme- ja viisi-vuotiaat lapsenlapseni saattavat hyvinkin olla elossa. Se mitä tänään tehdään tai jätetään tekemättä vaikuttaa heidän elämäänsä ratkaisevalla tavalla, heidän lapsistaan ja lastenlapsistaan puhumattakaan.

Suomalaisen dokumentaristin John Websterin mukaan meidän tulee kyetä lastemme ja lastenlastemme lisäksi rakastamaan lapsia joita emme itse tapaa, maailmaa jota emme tule näkemään, ja asioita joista emme itse hyödy. Vain niin kykenemme estämään dystopian, jonne muutoin olemme matkalla.

Sisäinen turvallisuutemme lomittuu kuluvan vuosisadan aikana ulkoisen turvallisuuden kanssa ennenkokemattomalla tavalla. Ulkopoliitiikan pitkän linjan suuntaa olisi haettava ilmastonmuutosperustaisesti. Uuden ulkopoliitiikan tulisi olla aiempaa fokuisoituneempaa. Älykäs kehityspoliitiikka tulee nostaa ulkopoliitiikan ytimeen.

Afrikan mantereen väestöräjähdyks on estettävä investoimalla koulutukseen, painopisteenä naisten ja tyttöjen koulutus. Suomen on käytettävä Pisa-johdannaisista koulutuspääomaansa edistämällä tämä asia yhdeksi Euroopan Unionin kehityspoliitiikan keihäänkärjistä.

Älykkään kehityspoliitiikan tulee ottaa maalitaulukseen moniongelmaisten maitten laajakirjoinen auttaminen. Siviilikriisinhallinnan työkalupakin sisältöä on laajennettava radikaalisti, ja sieltä löytyviä välineitä käytettävä sisältä käsin murenevien valtioiden avustamiseen pois haurauden polulta. Suomella on rauhanturvaamisen ja siviilikriisinhallinnan pienenä suurvaltana kokoaan kuuluvampi ääni tässäkin. Toinen EU:n kehityspoliitiikan keihäänkärjistä tulisi muodostaa tältä pohjalta.

Ilmastonmuutoksen todennäköisimpien seurausten estäminen ja minimointi ovat kolmas, ja laaja-alaisiin uuteen suuntautuvan ulkopoliitiikan tärkeimmistä sisällöistä. Tuleva todellisuus huomioiden hokema Venäjästä Suomen ulkopoliitiikan pitkän linjan avainkysymyksenä tulisi korvata sanalla ”ilmastonmuutos”.

Reagointi ilmastonmuutoksen uhkaan on perinteisesti keskittynyt kasvihuonekaasujen taltuttamiseen ja syyllisten etsintään, samoin keskustelu aiheesta. Elintärkeydestään huolimatta tämä aihepiiri peittää alleen ilmiön toisen ulottuvuuden: joka tapauksessa toteutuvat todennäköiset seuraukset.

Seuraukset, sekä erityisesti niistä aiheutuvat lukemattomat heijasteet saatavat, ellei niitä ennalta suitsita, ravistella maailmaamme ennennäkemättömällä tavalla. Näissä skenaarioissa maailma suistuu raiteiltaan jo ennen kuin napajäätiköt ovat sulaneet, ja Hollanti uponnut mereen.

Maailmassa on paljon kriittisiä kehityskulkuja, kuten moniongelmaisten maiden määrän lisääntyminen, haurauteensa hajoavat kansallisvaltiot tai ihmiskunnan väkimäärän kasvu miljardeilla, samaan aikaan kun toimettomuus ja näköalattomuus lisääntyvät. Ilmastonmuutoksen lyhyen ja keskipitkän tähtäimen kielteisimmät vaikutukset liittyvätkin sen vuorovaikutukseen muiden, jo valmiiksi tulenarkojen kehityskulkujen kanssa.

Kaikkein synkimmät ilmastonmuutosten seuraukset eivät välttämättä ehdi toteutua siihen mennessä, kun vähäisemmät seuraukset heijasteineen uhkaavat nykyistä elämänmuotoamme. Siksi muutoksen aiheuttajiin keskittyvä keskustelu ei saisi estää tai peittää keskustelua toteutuvista riskeistä, ja muutoksen heijasteiden seurauksista.

Ilmastonmuutokseen vastaaminen ja siihen varautuminen ei ole vain kansallinen ongelma. Kyseessä on ihmiskuntatasoinen haaste, johon tulee vastata ulkopoliittikaan sisältyvän kansainvälisen kehityspoliitiikan arsenaalilla.

Jos mitään ei tehdä, tai teot ovat näennäisiä, edessämme on ainakin seuraavia todellisia riskejä: resurssipulasta johtuvat ja kansainvaelluksista johtuvat konfliktit, sekä niistä pahimmillaan aiheutuva yhteiskuntien haurastuminen ja hajoaminen.

ILMASTONMUUTOS NOSTETTAVA SUOMEN ULKOPOLITIIKAN KÄRKEEN

Yllä luetellut riskit asettavat toteutuessaan kyseenalaiseksi koko kansainvälisen järjestelmämme olemassaolon. Pahimmassa tapauksessa päädymme ihmisyyden kriisin äärelle, viimeistään silloin kun valtiot, yhteisöt tai yksilöt alkavat väkivalloin ja pidäkkeettömästi puolustamaan omaisuuttaan, resurssejaan ja itseään muita, heikompiosaisia vastaan.

Ilmastonmuutokseen vastaaminen ja siihen varautuminen ei ole vain kansallinen ongelma. Kyseessä on ihmiskuntatasoinen haaste, johon tulee vastata ulkopoliittikaan sisältyvän kansainvälisen kehityspoliittikan arsenaalilla. Epäonnistuminen ulkopoliitikassa johtaa turvallisuuspoliittisiin ongelmiin ja tämä aksioma pätee myös ilmastonmuutoksen kohdalla.

Vuonna 2017, usean vuoden alamäen jälkeen, teollisuusmaiden järjestön OECD:n jäsenten kehittymättömille maille ohjaamat kehitysyhteistyövarat kasvoivat neljällä prosentilla. Humanitaarisen avun määrä kasvoi kuudella prosentilla. Suomi muodostaa poikkeuksen.

Suomi myönsi vuonna 2017 kehitysyhteistyöhön 935 miljoonaa euroa, joka on 21 miljoonaa vähemmän kuin vuonna 2016. Kehitysyhteistyövarojen osuus bruttokansantuotteesta supistui 0,41 prosenttiin. Valtioneuvoston vuosille 2019-2022 kohdistuvan, huhtikuussa 2018 vahvistetun julkisen talouden suunnitelman mukaan osuus vähenisi yhä alemmas, 0,37 prosenttiin. YK:n tavoite on 0,7 prosenttia.

Yllä kuvattu huomioiden Suomen tulisi supistuvan panostuksensa sijasta tehdä suuri käännös siinä, mikä koetaan tärkeäksi. Emme ole halutessamme ilmastonmuutoksen edessä neuvottomia, tällä hetkellä vain valitettavan toimettomia. ■

Pekka Reinikainen

Kansainvälisen vaikuttamisen ja viestinnän vastuuhenkilö

Suomen Punainen Risti

RAUHANVÄLITYS MURROKSESSA – MITEN HALLITA MUUTOSTA?

Tuija Talvitie

Suomessa tuki rauhanvälitykselle ja kriisinhallinnalle on vahvaa ja mainittu jopa perustuslain ensimmäisessä luvussa, mutta toiminta kohtaa kasvavia ongelmia maailmalla. Tässä käsittelen ajankohtaisia muutostekijöitä ja ehdotan uutta suuntaa. Monenkeskisen kansainvälisen järjestelmän heikentyminen haastaa perinteiset rauhan ja turvallisuuden instrumentit. Konfliktien monimutkaisuus kyseenalaistaa perinteiset mallit kuten konfliktin vaiheet, tai toimijoiden selkeät roolit ja mandaatit.

POLIITTISEN TOIMINTAYMPÄRISTÖN HAASTEET

Rauhanvälitys on keskeinen osa Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa ja sillä on myös laajempi yhteiskunnallinen tuki Suomessa. Crisis Management Initiativen (CMI) keväällä 2017 toteuttama ”Älä kerro Martille” -kampanja presidentti Ahtisaaren 80-vuotispäivien ympärillä kertoo kansalaisten laajasta kiinnostuksesta aiheita kohtaan. Yli 12 000 suomalaista yksityishenkilöä lahjoitti keräykseen rahaa. Myös Ahtisaari-päivien suosio ja median jatkuvasti kasvava kiinnostus CMI:n työtä kohtaan kuvaavat suomalaisten rauhanvälitykselle antamaa tukea.

Vaikka suomalaisessa rauhanvälityksessä on omat erityispiirteensä, ei arviois- sa voi olla liian paikallinen. Rauhanvälityksen ja kokonaisvaltaisen kriisinhallinnan tilannekuva tulee tarkastella kansainvälisessä viitekehyksessä, joka on paljon monisylisempi – ja valitettavasti monella tavalla myös synkempi.

Osana strategiansa päivittämistä ja uuden globaalin ohjelman suunnittelua CMI keräsi talvella 2016-2017 kansainvälisten sidosryhmiensä arvioita toimintaympäristöstä. Näissä korostui huoli rauhanvälityksen toimintatilan kapenemisesta. Sota ei ole tehnyt tilaa muille politiikan välineille, vaikkakin konfliktit ovat muuttaneet muotoaan. Voimaan perustuvan suurvaltapolitiikan paluu, yhteiskuntien sisäinen ja välinen polarisaatio heikentävät niitä normeja ja instituutioita, joiden tehtävänä on ylläpitää kansainvälistä rauhaa, turvallisuutta ja ihmisoikeuksia.

YK:n turvallisuusneuvoston heikko toimintakyky polttavien kriisien hallinnassa on korostunut. Monenkeskisen yhteistyön tilan ovat vallanneet suurvaltojen aloitteet, joiden edistyessä voi olla huolissaan osallistumista ja oikeuksia korostavan lähestymistavan puolesta. Diplomatiassa pullistellaan lihaksia ja ajetaan avoimesti omaa etua. Kovaan turvallisuuteen investoidaan taas runsaasti kaikkialla, vaikka konfliktinratkaisun ja rauhanrakentamisen toimivuudesta ja kustannustehokkuudesta on kertynyt tutkittua näyttöä.

Suomi, kuten muutkaan Euroopan maat, ei ole immuuni konflikteille tai yhteiskuntien sirpaloitumiselle. Poliittista ilmapiiriä hallitsevat odottamattomuus ja epävarmuus. Yhtäältä Euroopan lähialueilla ja kauempanakin alkunsa saavat konfliktit vaikuttavat meihin yhä suuremmin. Toisaalta eurooppalaiset yhteiskunnat polarisoituvat sisältä käsin kohdatessaan aiempaa vaikeampia taloudellisia ja rakenteellisia paineita. Ongelmien juurisyihin puuttumisesta puhutaan paljon sekä maailmalla että meillä.

YK:n turvallisuusneuvoston heikko toimintakyky polttavien kriisien hallinnassa on korostunut.

Samankaltaiset toimintaympäristön haasteet pätevät myös kriisinhallintaan. Monenkeskeisen sääntöpohjaisen järjestelmän perustaa murennetaan. Eri-tyisen hankalan tilanteesta tekee se, että toimijat jotka ovat olleet aktiivisesti luomassa nykyistä kansainvälistä järjestystä toisen maailmansodan jälkeen, ja kannustaneet sen laajentamista kylmän sodan jälkeen, ovat nyt joko kääntäneet kelkkaansa tai jääneet passiivisiksi. Kriisinhallinnan, rauhanvälityksen, kehitys yhteistyön ja humanitaarisen avun roolia ja perustavia mekanismeja on kyseenalaistettu.

Miten näiden alojen toimijoina vastaamme tilanteeseen? Mahdollisia vaihtoehtoja ovat ainakin:

- Hioa työtapoja ja erikoistua ydinosaamiseen sekä näistä vahvuuksista käsin perustella työn merkittävyys päätöksentekijöille
- Laventaa toimintaa ja etsiä uutta tilaa nykyisten politiikkakehysten reunoilla tai ulkopuolella
- Kampanjoida aktiivisesti negatiivisia kehityskulkuja vastaan: mobilisointi avoimeen arvopohjaiseen vastarintaan

Vastaukset vaihtelevat eri alojen ja toimijoiden kesken. Järjestöjen vapausaste hakea vaihtoehtoja on perinteisesti ollut varsin korkea, joskin se voi nykyisten rahoituspohjien kaventuessa vaikeutua. Varsinainen kriisinhallintatoiminta on kuitenkin lopulta aina valtiollista ja virallista. Miten siellä voidaan rakentaa sel- laista eetosta ja arvopohjaa, joihin sekä alan ammattilaiset, että suuri yleisö voisivat tarttua?

OPERATIIVINEN TOIMINTAYMPÄRISTÖ JA PAINOPISTEET

Aseellisten konfliktien määrä laski merkittävästi noin kahdenkymmenen vuoden ajan lähtien, mutta tällä vuosikymmenellä trendi on kääntynyt. Sisäisten konfliktien määrä on jälleen nousussa, mikä näkyy sodan siviiliuhrien määrässä ja pakolaisuuden valtavassa kasvussa maiden sisällä ja välillä. Konflikteista valtaosa on luokiteltu sisäisiksi ja ne kehkeytyvätkin pitkälti paikallisten erimielisyyksien ja epäonnistuneiden poliittisten, sosiaalisten ja taloudellisten rakenteiden ympärille. Toisaalta niistä lähes kaikilla on vahvasti alueelliset ja osalla myös kansainväliset ulottuvuutensa. Virallisten toimijoiden pyrkimykset ohjailla, kiihdyttää tai rajoittaa konfliktien dynamiikkaa mainitaan usein. Lisäksi paikallinen sirpaloituminen yhdistyy epävirallisiin valtioiden rajat ylittäviin verkostoihin, liikkeisiin ja identiteetteihin. Eri tasojen, tekijöiden ja toimijoiden sekoittuminen tekee mahdottomaksi yrittää ratkaista vain yhtä kysymystä kerrallaan.

Konfliktien moniulotteisuus ja epäselvyys haastavat perinteiset rauhan ja turvallisuuden instrumentit, jotka on suunniteltu toisenlaiseen maailmaan. Perinteiset kuvaukset, kuten konfliktin ja sen ratkaisemisen vaiheet, sektorit tai toimijoiden selkeät roolit ja mandaatit ovat muuttuneet. Kansainvälisessä keskustelussa on havaittavissa, että fokus myös rauhanvälityksen kannalta on laajenemassa perinteisestä neuvottelutilanteesta ja rauhansopimuksesta laaja-alaiseen yhteiskunnalliseen muutokseen.

Rauhanvälitys hakee paikkaansa näissä muutoksissa. Myönteistä on se, että kapea käsitys rauhanvälityksestä vain virallisen toimijan harjoittamana asiave-toisena sovitteluna neuvottelevien konfliktiosapuolten välillä on muuttunut. Rauhanprosessiksi ei tulisi käsittää vain sellaisiksi virallisesti kutsuttuja manda-toituja neuvotteluja ja allekirjoitetun sopimuksen toimeenpanoa, vaan las-kea mukaan laajemmin poliittiset ja sosiaaliset siirtymät väkivallasta rauhan-omaisempaan yhteiskunnan toimintaan. Konfliktinehkäisyn ja ratkaisemisen kannalta hyvin keskeisiä voivat olla esimerkiksi paikallistason sovintotoimet, perustuslakiprosessit tai sotilaallisten ryhmien välinen epävirallinen vuoropu-helu.

Koska tällaisia tarpeita on yksittäisessäkin konfliktissa useita, koostuu rauhanprosessi hyvin monista osista ja toimijoista. Konfliktien monimutkaisuuden vuoksi mikään yksittäinen toimija ei voi välittää koko tätä kokonaisuutta. CMI:n kaltaisten riippumattomien toimijoiden vahvuutena on yleisesti työn pragmaattisuus, ketteryys ja riskinotto-kyky. Riippumattomien toimijoiden on

helpompi lähestyä erilaisia paikallisia sidosryhmiä, erityisesti niitä, joita viralliset toimijat eivät jostain syystä voi tavata.

Samojen toimintaympäristöä koskevien havaintojen voi perustellusti nähdä koskevan myös kriisinhallintaa. Rauhanvälittäjien osaamisessa on aineksia, joita voidaan jakaa muiden kanssa, mukaan lukien kriisinhallinnan ja kehitysyhteistyön toimijat. Yksi tärkeimmistä on ymmärrys konfliktien poliittisen dynamiikan merkityksestä turvallisuudelle tai kehitystavoitteiden saavuttamiselle. Konfliktianalyysi on rauhanvälittäjien tärkeimpiä työvälineitä. Olennaista on analyysin jakaminen, osallistava käyttö ja jatkuva uudelleenarviointi.

Toinen merkittävä elementti on työtapojen osallistavuus ja dialogisuus. Rauha tehdään ihmisten kesken, joilla kaikilla on oma, usein sitkeästi juurtunut käsityksensä konfliktiin liittyvästä historiasta, identiteeteistä ja faktoista. Mahdollisimman täydellisen ja neutraalin totuuden etsimisen sijaan osapuolet tulee saada vuoropuhelun avulla määrittelemään yhteisesti hyväksyttävää tulevaisuutta – rauhaan tarvitaan visio. Dialoginen lähestymistapa sopii hyvin myös viralliseen rauhanvälitykseen; kyse on aktiivisesta kuuntelemisesta, omaehtoisuudesta agendan ja prosessin suhteen ja pitkälti sopivien olosuhteiden ja kohtaamisen tilan yhdistämisestä.

MONIMUTKAISUUS JA SOPEUTUMISKYKY

Yllä kuvatut poliittiset ja operatiiviset muutokset haastavat miettimään rauhanvälityksen ja kriisinhallinnan tulevaisuuden suuntaa. Samalla työkalulähtöisten määritelmien ja toimintatapojen ongelmat hahmottuvat. Muutokset YK:ssä ja EU:ssa ovat toivoa herättäviä, ja monella tapaa jatkumoa aiemmille yrityksille rakentaa kokonaisvaltaista lähestymistapaa tai asettaa tavoitteita rauhan- ja valtionrakennukselle hauraissa valtioissa. Silti näiden kaikkien yritysten vaarana on jäädä policy-keskustelun ylätasolle, jargoniksi ja toiveajatteluksi. Pahimmillaan ne johtavat mekaaniseen toimeenpanoon.

Rauhan, turvallisuuden ja kehityksen paradigmoissa on nyt toivottavasti meneillään käänne suunnittelukeskeisyydestä pragmaattisuuteen ja adaptiivisuuteen. Ongelmat ymmärretään poliittisiksi, ei teknisiksi ja siten rauhanvälitys ja -rakentaminen on itsessään luonteeltaan myös poliittista työtä.

Rauhanrakentamisen keinovalikoivaa koskeva keskustelu lähestyy yleisempää johtamista ja organisaatioita koskevaa diskurssia, joissa korostuvat kompleksisuus ja toisaalta sopeutumiskyky. Keskeisiä kysymyksiä ovat:

Miten tulla käytännössä toimeen monimutkaisuuden ja jatkuvan muutoksen kanssa? Miten omaa roolia voidaan mahdollisimman tehokkaasti sopeuttaa käytännön työssä ilmeneviin tarpeisiin, mahdollisuuksiin ja riskeihin?

Rauhan, turvallisuuden ja kehityksen paradigmoissa on nyt toivottavasti meneillään käänne suunnittelu- keskeisyydestä pragmaattisuuteen ja adaptiivisuuteen.

Nämä kysymykset ovat yhteisiä kokonaisvaltaiselle toiminnalle, sillä konflikteissa kohtaavat monimutkaiset poliittiset, sosiaaliset ja taloudelliset kysymykset. Vastausten löytämistä voivat auttaa rauhanvälityksessä kehittyneet toimintatavat, jotka liittyvät konfliktianalyysin tehokkaaseen käyttöön. Rauhanvälityksessä kukaan ei voi yksin hoitaa moniulotteista kokonaisuutta.

Onnistuneet vastaukset toimintaympäristön haasteisiin perustuvat pragmaattisuuteen, kommunikaatioon ja ripeään sopeutumiskykyyn. Vaikka tehtävä on vaikea, Suomessa pitäisi olla tähän loistavat edellytykset ottaen huomioon pitkän traditiomme ja työn nauttiman laajan poliittisen ja kansan tuen kotimaassa sekä Suomen aktiivisuuden kansainvälisessä vaikuttamisessa. ■

Tuija Talvitie

toiminnanjohtaja, Crisis Management Initiative

JOHTOPÄÄTÖKSIÄ: KUN PIENESTÄ TULI SUURI?

Henri Vanhanen

SUOMI MUUTTUVASSA MAAILMASSA – 360 ASTEEN KATSAUS

Katsoipa Suomesta mihin ilmansuuntaan tahansa, näkymät ovat kovin erilaiset kuin vielä muutama vuosi sitten. Kylmän sodan päätöstä seurannut globalisaation ja liberaalidemokratian voittokulku ei lopettanut historiaa, kuten ennustettiin. Sen sijaan olemme todistaneet, miten kansainvälisen järjestelmän rakenteet ovat merkittävien muutosten keskellä. Tälle uudelle ajalle ei ole yksimielistä määritelmää, mutta sille ovat ominaista kansallisvaltion keskeisyys, voimapolitiikan kautta korostuva geopoliittinen ajattelu ja tulevaisuuden ennakkoinnin vaikeus. Kansallinen realismi on noussut vahvasti yhteistyöpohjaisuuden rinnalle. Tämä kokoelmateos on osaltaan pyrkimys vastata eräisiin aikamme keskeisiin kansainvälisen politiikan ja Suomen ulkopoliitiikan kysymyksiin.

Suomessa tutkijat, poliitikot ja virkamiehet ovat viimeisen muutaman vuoden sisällä korostaneet kansainvälisen ja samalla Suomen ulkopoliittisen toimintaympäristön muuttunutta luonnetta ja tarvetta vastata tilanteen synnyttämiin haasteisiin. Tarpeen myötä Suomessa on kasvanut keskustelu maamme ulko- ja turvallisuuspolitiikan tulevaisuuden suunnasta. Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa arvioidaan monella tapaa uudella mitta-asteikoilla, sillä maamme toimintaympäristöön vaikuttavat nyt poikkeuksellisen vaikeat ja globaalit kriisit. Keinotekoinen politiikan jaottelu ulko- ja sisäpolitiikan välillä näyttäytyy yhä enemmän vanhentuneelta.

Kansainvälistä politiikkaa ohjaavat vaikeasti ennustettavat megatrendit. Lyhyellä aikavälillä maailma kamppailee taloushaasteiden kanssa. Protektionismi nostaa päätään kun teollisuusmaissakin kasvanut tyytymättömyys ohjaa hallituksia varjelemaan niiden kansallisia intressejä. Rajat ylittävän kaupan sääntöjä tarkastellaan uudelleen. Pidemmällä aikavälillä ja kaikkia koskevin haasteina ovat ilmastonmuutos, muuttoliikkeet, väestöjen demografiset muutokset sekä energian ja raaka-aineiden saatavuuteen liittyvät kysymykset.

Samanaikaisesti suurvaltasuhteissa eletään nousukkaiden aikakautta. Yhdysvallat-vetoinen kylmän sodan jälkeinen maailmanjärjestys on toiminut keskeisenä yksittäisenä Euroopan vaurauden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden mahdollistajana. Yhdysvallat on resurssiensa puolesta yhä maailman ainoa supervaltta, mutta sen varaukseton tunnustus ei ole enää universaali lähestymistapa kansainvälisiin suhteisiin. Esimerkiksi Kiina, Venäjä, Iran ja Turkki ovat osoittaneet voivansa asettua poikkiteloin Yhdysvaltain tavoitteiden kanssa. Lisäksi Yhdysvallat käy sisäistä dialogia sen roolista maailmassa, mihin sisältyy paljon varauksia.

Turvallisuuskysymykset ovat myös entistä ajankohtaisempia ja vaikeammin selvitettäviä, kun konfliktit pitkittyvät ja niiden taustasyyt monimutkaistuvat. Lähi-idässä Syyrian sota on luonut alueelle pitkäkestoisen epävakauden, joka on vahvistanut alueiden toimijoiden välistä syvää valtakamppailua. Levottomuudet Pohjois-Afrikassa ja Lähi-idässä ovat luoneet sekä alueiden sisäistä että sieltä ulospäin suuntautuvaa muuttoliikettä. Näiden alueiden romahtaneet yhteiskunnat ja valtiot luovat kasvualustan radikalisoitumiselle ja terrorismille.

Euroopassa Ukrainan konflikti on syventänyt Venäjän ja transatlanttisen yhteisön välistä kuilua ja luonut pitkäaikaisen haasteen Euroopan turvallisuusjärjestykselle. Venäjän voimapolitiikan seurauksena syntyneet jännitteet ovat levinneet Mustaltamereltä Itämerelle asti, mikä on pakottanut Naton juurilleen. Osapuolten välillä ei ole luottamusta, mikä syventää suhteiden kriisiä pitkälle lähitulevaisuuteen. Samalla Venäjä etenee sisäisesti kohti vaikeasti ennakoitavia aikoja. Vladimir Putinin pitkän aikakauden päätös tulee vastaan lähitulevaisuudessa ja historian perusteella Venäjän vallanvaihtoon sisältyy aina epävarmuutta. Ulkopoliitikassa kuitenkin on myös esiintynyt jatkuvuutta ja vaikka valtion johto vaihtuisikin, olennaiset piirteet Venäjän ulkopoliittisessa identiteetissä tai ulkopoliitiikan päälinjoissa tuskin muuttuvat; jatkossakin Venäjä on ydinasevalta, YK:n turvallisuusneuvoston jäsen sekä suurvallan identiteetin omaava valtio.

Aasiassa puolestaan Kiina on vahvistanut asemaansa alueen johtavana toimijana. Maan pitkäaikaisena tavoitteena on maailman johtovaltion asema, jonka eteen se pyrkii vahvistamaan osuuttaan maailmankaupassa sekä alueellisena sotilaallisena toimijana. Pohjois-Korean ydinasekysymys lisää alueen kriisipotentiaalia pitkällä aikavälillä sekä on toiminut katalyyttinä ydinaseiden uhan yleiselle lisääntymiselle.

Turvallisuusympäristön perusteelliset muutokset ovat kiihdyttäneet prosessia, jossa sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden väliset rajat ovat hämärtyneet. Globaalin terrorismin lisäksi turvallisuutta haastavat kehittynyt verkkovakoilu ja kyberhyökkäykset, informaatiovaikuttaminen sekä monet muut modernit hybridiuhat. Yhteiskuntamme keskeisten toimintakykyjen ollessa riippuvaisia digitaalisesta suorittamisesta tarkoittaa, ettei kyberturvallisuus vain rajoitu tekniseen ulottuvuuteen vaan koskee päinvastoin jokapäiväistä arkeamme. Yhtä tärkeitä turvallisuuden resursseja ovat yhteiskuntamme päätöksentekojen kriisinsietokyky, jotka liittyvät suoraan kyberturvallisuuden lisäksi informaatiotilan hallintaan.

KANSALLISESTI VAHVA ON MYÖS KANSAINVÄLISESTI VAHVA

Kansainvälisen politiikan murroksessa on hyvin pitkälti kysymys siitä, kenelle vaikutusvalta ja agendanmäärittely kuuluvat. Kun yhteistyön edellytykset eri toimijoiden välillä ovat muutoksessa, globaalihallinta ja sen sääntöpohjaisuus hämärtyvät. Nousevat alueelliset suurvallat haastavat nykyistä järjestelmää taloudellisesti, sotilaallisesti, väestönkasvultaan sekä ennen kaikkea arvo-maailmallisesti. Läntiseen liberaalidemokratiaan perustuva maailmanjärjestys on ajautunut puolustuskannalle eikä nykymuotoisen globalismin hyväksyntä ole enää itsestäänselvyys.

Kylmän sodan jälkeisen maailmanjärjestyksen perusteet nojaavat kuitenkin yhä vahvasti keskinäisriippuvuuteen. Täydelliset ja totaaliset muutokset kansainvälisessä politiikassa eivät siten tapahdu täysin hallitsemattomasti, vaikkakin murrosvaiheisiin sisältyy usein epävarmuutta ja kriisejä. Nykyisten haasteiden keskellä erimielisyyksien lisäksi on havaittavissa myös halua yhteistyöhön. Euroopassa on pyrkimyksiä parantaa unionin laatua, Pariisin rauhansopimus on ensiaskel parempaan ilmastopolitiikkaan, vapaakauppa herättää edelleen positiivista kaikua isossa osassa maailmaa ja YK:n agenda 2030 keräsi alleen runsaan joukon allekirjoittajamaita.

Muutosten keskellä Suomen oma turvallisuusasema on myös noussut keskustelun kohteeksi. Turvallisuutemme kannalta olennainen kysymys kuuluu, uhkaako jokin Suomea, ja jos kyllä, niin mikä? Vaikka Suomen välitöntä turvallisuustilannetta voidaan kuvailla suhteellisen hyväksi, voimapolitiikan paluu ulkopoliitiikan aktiiviseksi työkaluksi on korostanut sotilaallisen voimankäytön kohteeksi joutumista yhtenä mahdollisena uhkana. Samalla se on tarkoittanut kansainvälisen sääntöjärjestelmän joutumista koville ja suurvaltojen pyrkimystä ottaa suurempaa roolia kansainvälisessä politiikassa, mikä on puolestaan erityisesti pienvaltioiden kannalta huolestuttavaa.

Uhat eivät kuitenkaan ole vain sotilaallisia. Usein suomalaisessa turvallisuuskeskustelussa näyttäisi elävän toisistaan irrallisia turvallisuuskäsityksiä: lyhyen ja pitkän aikavälin, sotilaallisen ja humanitaarisen. Olisiko meidän kuitenkin aika omaksua yhä selvemmin myös ilmastomuutoksen asema turvallisuusuhkana sekä yleisemmin pyrkiä näkemään turvallisuuden rakentuvan monista eri tasoista?

Kansainvälisen järjestelmän haasteista huolimatta Suomi on monella mittarilla edelleen maailman kärkimaita hyvinvoinnissa. Suomen vahvuuksia ovat

muun muassa ihmisten keskinäinen luottamus, koulutusjärjestelmä, teknologia, hyvä hallinto ja puhdas luonto. Samalla Suomi on sitoutunut vahvasti demokratiaa, ympäristöystävällisyyttä, rauhaa ja ihmisoikeuksia edistävään arvomaailmaan. Pitämällä kiinni meidän vahvuksistamme kotimaassa, voimme toimia uskottavana esimerkkinä myös ulospäin omassa ulkopolitiikassamme.

KUN SEURAAJA-SUOMESTA TULI VAIKUTTAJA-SUOMI

Suomen ulkopolitiikan historiassa on perinteisesti välittynyt kuva reaktiivisesta ja mukautuvasta pienvaltiosta. Ikään kuin kansainväliset suhteet jakautuisivat kohtalonomaisesti seuraajiin ja määrääjiin. Tällainen näkökulma on kuitenkin historian. Kansainvälinen järjestelmä on muuttunut ja muuttuu jatkuvasti. Samalla Suomen asema ja rooli tässä järjestelmässä kulkee erilaisia polkuja. Kylmän sodan päättyminen merkitsi välitöntä yksinapaisuutta, mutta luonteeltaan sitä seurannut uusi aika on edennyt kohti poikkeuksellisen vahvaa keskinäisriippuvuutta.

 Suomen ulkopolitiikan haasteet ja mahdollisuudet määrittyvät pidemmällä tähtäimellä sen kautta, minkälaisena toimijana me itsemme näemme. Kun tunnistamme omat vahvuutemme sekä ne väylät, jossa äänemme kuuluu parhaiten, on meillä mahdollisuus omaksua maantieteellistä kokoamme suurempi kansainvälinen rooli.”

Toimijoita ei voida jakaa yksinkertaisella suurvalta-pienvaltio jaottelulla. Yhä useammin yhden toimijan sisäiset tai ulkoiset ratkaisut vaikuttavat yhä suurempaan osaan maailmaa. Keskinäisriippuvuus on tehnyt kansainvälisestä politiikasta vaikeasti ennakoitavaa, mutta toisaalta se on omalla tavallaan lisännyt yhteistyön tarvetta. Nykyisessä kansainvälisessä järjestelmässä perinteiset roolit sekoittuvat. Pieni voi olla suuri jossain, kun taas välillä isompi voi osoit-

tautua omalla toiminnallaan vastuuttomaksi tai vahingolliseksi. Tällöin Suomen kaltaiset pienemmät vakaat ja hyvinvoivat valtiot erottautuvat niiden tavalla johtaa esimerkillä.

Suomen ulkopolitiikan haasteet ja mahdollisuudet määrittävät pidemmällä tähtäimellä sen kautta, minkälaisena toimijana me itsemme näemme. Kansallisista vahvuuksistaan huolimatta kansainväliset suhteet ovat Suomelle elintärkeä vaikutusväylä. Viimeisen 25 vuoden aikana Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikka on kokenut perusteellisen länsi-integraation. Kylmän sodan jälkeisellä aikakaudella aloitettu integroituminen lännen institutionaaliin rakenteisiin erityisesti EU-jäsenyyden myötä on sittemmin muodostunut kiinteäksi osaksi Suomen kansainvälistä identiteettiä ja liittänyt Suomen osaksi sille luontaista läntistä viiteryhmää. Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa voidaankin siten luonnehtia vahvan euroatlanttiseksi eli tiettyyn arvomaailmaan sitoutuneeksi, jossa läntiset kumppanit muodostavat Suomelle elintärkeän vaikuttamisen verkoston.

Kun tunnistamme omat vahvuutemme sekä ne väylät, jossa äänemme kuuluu parhaiten, on meillä mahdollisuus omaksua maantieteellistä kokoamme suurempi kansainvälinen rooli. Ensin Suomella on kuitenkin oltava selkeä visio siitä, miltä maailma näyttää ja miltä me haluaisimme kansainvälisen politiikan näyttävän. Ministeri Max Jakobson on aikoinaan kirjoittanut siitä, miten ulkopolitiikan aktiivisuus ja passiivisuus eivät voi olla kumpikaan itseisarvoja. Aktiivisuuden aste riippuu siitä, minkä verran kulloinkin vallitseva kansainvälinen tilanne tarjoaa mahdollisuuksia sellaiseen toimintaan, josta on hyötyä sekä itsellemme, että yleensä asioille, joita pyrimme kansainvälisessä politiikassa edistämään.

Nopeasti muuttuvassa maailmassa tarve ulkopolitiikan momenttien tunnistamiselle ja oikeille tilannearvioille on korostunut. Muuttuvassa toimintaympäristössä on oleellista kehittää Suomen ulkopolitiikan suurta visiota, jota varten meillä on runsaasti eväitä laadukkaaseen keskusteluun – sellaiseen, johon tämä julkaisun tapaiset alustat pyrkivät ihmisiä kannustamaan. ■

Henri Vanhanen

VTM

Toimittaja/kirjoittaja, The Ulkopolitist

TOIMENPIDE-EHDOTUKSIA

- **Suomi tarvitsee yhtenäisen kansallisen tilannekuvan ulkopoliitikasta.** Poliittisille päättäjille ja kansalaisille suunnatut säännölliset foorumit ovat hyvä keino lisätä tietoisuutta ja keskustelua.
- **Suhteita Yhdysvaltoihin ja Ruotsiin on tiivistettävä etenkin turvallisuus- ja puolustuspolitiikassa.** Yhteistyön tavoitteeksi on asetettava kyky toimia yhdessä kriisitilanteissa.
- **Ilmastonmuutos on nostettava ulko- ja turvallisuuspolitiikan kärkiteemojen joukkoon.** Ilmastonmuutoksen torjumiseen on osoitettava riittävät resurssit.
- **EU:ssa pitää olla ydinvaikuttaja asioissa, jotka edistävät kansalaistemme hyvinvointia, lisäävät vaurautta tai turvallisuutta.** Kärkiteemoiksi pitää nostaa rahaliiton kehittäminen, puolustusunionin rakentaminen, ilmastonmuutos, pakolaiskriisin hallinta ja Euroopan lähialueiden vakauttaminen.
- **Terrorismin uhan torjumiseen käytettävä sekä kovia että pehmeitä keinoja.** Uusi tiedustelulainsäädäntö antaa viranomaisille paremmat työkalut terroristien ja heidän tukijoidensa tunnistamiseen, pidättämiseen ja karkottamiseen. Ulospääsystrategiaa pitää tarjota heille, jotka haluavat irtaantua esimerkiksi jihadismista.
- **Puolustusmenoista ei pidä enää leikata.** Puolustusvoimien resurssit pitää olla riittävät Suomen alueellisen koskemattomuuden turvaamiseksi ja kansainvälisen avunannon toimittamiseksi.
- **Nykyistä Nato-kumppanuutta on vahvistettava.** Nato-jäsenyyden on oltava Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan tavoitteena. Jäsenyys parantaisi turvallisuutta ennaltaehkäisevästi ja vahvistaisi Suomen asemaa läntisen arvoyhteisön jäsenenä. Jäsenyyden edistämisessä yhteistoiminta Ruotsin kanssa on suotavaa.

- **Venäjään liittyvissä kannoissa Suomi ei voi eriytyä muista länsimaista.** Venäjän voimapolitiikka ja sotatoimet Ukrainassa on tuomittava. Samalla Suomen on ylläpidettävä rakentavaa naapuripolitiikkaa ja tehdä luontevaa yhteistyötä esimerkiksi ympäristön ja kulttuurin aloilla.
- **Kehitysyhteistyön varoja on suunnattava erityisesti konfliktialueille, siviilikriisinhallintaan ja rauhanvälitykseen.** Suomen on lähitulevaisuudessa pyrittävä jälleen YK:n turvallisuusneuvoston vaihtuvaksi jäseneksi.
- **Suomalaisten ymmärrystä moderneista turvallisuushista on lisättävä.** Demokratian, yritystoiminnan ja kansalaisten turvaamiseksi pitää lisätä koulutusta mediatilan ja kyberturvallisuuden käytännöistä.

Kansainvälisessä toimintaympäristössä tapahtuu voimakkaita muutoksia. Sisä- ja ulkopoliitiikan väliset rajat katoavat, kun kaukaisetkin tapahtumat ja kriisit vaikuttavat nyt lähellä. Satavuotiaan Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittiset linjaukset tarvitsevat kirkastamista.

Ulkopoliitiikka nyt! Euroatlanttinen Suomi -julkaisussa toistakymmentä asiantuntijaa ja vaikuttajaa esittävät, miten suhtautua lähitulevaisuuden haasteisiin.

Miten Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikka muotoutuu 2020-luvulle tultaessa? Miten Itämeren alueen turvallisuustilanne kehittyy? Miten Suomen olisi suhtauduttava Euroopan unionin tulevaisuuteen tai Vladimir Putinin neljänteen presidenttikauteen? Kuinka Suomi varautuu kriisitilanteisiin ja moderneihin uhkakuviin? Olisiko jo aika nostaa ilmastonmuutos akuutiksi turvallisuuspoliittiseksi uhaksi?

TERVETULOA

ajattelemaan uudesti Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikasta.